

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedra**

**Tomos Mockutė,
V kurso, darbo teisės
studijų šakos studento**

Magistro darbas

Žalos, padarytos darbuotojo sveikatai, atlyginimo ypatumai

Vadovas: lekt. dr. Nerijus Kasiliauskas

Recenzentas: lekt. dr. Vida Petrylaitė

**Vilnius
2016**

TURINYS

VADAS.....	2
1. DARBUOTOJO TEIS SAUGIAS DARBO S LYGAS.....	6
2. DARBDAVIO MATERIALIN S ATSAKOMYB S ATSIKADIMO PAGRINDAI IR S LYGOS.....	10
2.1 Žala.....	10
2.2 Neteis ta veika.....	13
2.3 Priežastinis ryšys.....	17
2.4 Kalt	22
2.5 Specialios materialin s atsakomyb s s lygos.....	26
3. ŽALOS ATLYGINIMO TEISINIS REGLAMENTAVIMAS IR TVARKA, DARBUOTOJUI SUSIŽALOJUS DARBE.....	31
3.1 Žalos atlyginimo ypatumai, kai darbuotojas apdraustas nelaiming atsitikim darbe ir profesini lig socialiniu draudimu.....	31
3.2 Žalos atlyginimo ypatumai pagal Žalos atlyginimo d l nelaiming atsitikim darbe ar susirgim profesine liga laikin j statym	44
3.3. Žalos atlyginimo ypatumai pagal Civilinio kodekso nuostatas.....	49
3.4 Žalos dydžio nustatymo kriterijai.....	52
4. DARBUOTOJO PATIRTOS NETURTIN S ŽALOS ATLYGINIMAS.....	58
IŠVADOS.....	63
NAUDOT ŠALTINI S RAŠAS.....	65
SANTRAUKA.....	74
SUMMARY.....	75

VADAS

Aktualumas. Teis sveikat – neatimama kiekvieno žmogaus teis . Darbo teisiniuose santykiuose ji gyvendinama užtikrinant kiekvienam darbuotojui tinkamas, saugias bei sveikas darbo s lygas. Kiekvienas darbdavys, nepriklausomai nuo mon s r šies bei vykdomos veiklos pob džio, privalo užtikrinti sveikas darbo s lygas, o jas pažeidus, atlyginti darbuotojui žal , kilusi d l sveikatos sužalojimo. Šiandien šie klausimai yra itin aktual s, kadangi statistika rodo, kad nelaiming atsitikim bei profesini susirgim skai ius maž ja neženkliai. Pavyzdžiui, 2015 metais buvo gauta 40 pranešim apie vykius darbe, d l kuri darbuotojai mir ir 141 pranešimas apie sunk sveikatos sutrikdym . 2014 metais, 59 ir 119, panaš s skai iai ir 2013 metais (59 ir 142) bei 2012 metais (59 ir 139). Beveik pus ši vyki kilo d l to, kad darbdavys nesilaik darbo saugos taisykli , pažeidin jo darbo saugos teis s akt nuostatas.¹ Tai rodo darbdavio nerimt poži r savo pareig saugoti darbuotoj sveikat . Negalima nepasteb ti, kad valstyb sukuria visas s lygas tam, kad esminiai klausimai d l sveik bei saugi darbo s lyg b t sprendžiami teisiniu bei moksliniu lygmeniu. Mokslin je literat roje gausu atlikt tyrim , leidžian i su šia tema susipažinti visiems darbo teisini santyki subjektams. Taip pat yra kurtos specialios tarnybos, kuri paskirtis kontroliuoti, kaip yra laikomasi darbo saugos taisykli , ko prieš kelis dešimtme ius visai nebuvo. Šiuo metu galioja plati teisin baz , reglamentuojanti saug darb , žalos, padarytos darbuotojo sveikatai, atlyginimo s lygas, esminius darbdavio atsakomyb s aspektus ir kt. Žalos atlyginimas, kai darbuotojas susižaloja darbe, yra ypatingas tuo, jog jis gali b ti gyvendintas keliais b dais. Darbdaviui atsakomyb gali kilti pagal darbo teis s normas, civilin s, baudžiamosios ar socialin s apsaugos normas. Taigi, matome, jog statym leid jas yra suk r s mechanizm , kuriuo siekia, kuo labiau apsaugoti darbuotoj nuo galim darbdavio piktnaudžiavim , nelaiming atsitikim darbe ar profesin s ligos atvej . 2002 m. pri mus nauj j Darbo kodeks ² (toliau – DK) darbuotojui suteikta galimyb ne tik reikalauti turtin s žalos atlyginimo, kuris pasireiškia tiesioginiais nuostoliais, bet ir negaut pajam , kurias gal jo gauti, jei neb t sutrikdyta sveikata. Pabr žtina, jog prieš tai buvusios darbo teis s normos nenumat neturtin s žalos atlyginimo. Šis naujas teisi

¹ Lietuvos Respublikos statistikos departamentas [interaktyvus; ži r ta 2016 m. birželio 14 d.]. Prieiga per internet : <http://www.stat.gov.lt/>.

² Lietuvos Respublikos darbo kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstyb s žinios*, 2002, nr. 64-2569.

gynimo b das n ra pla iai reglamentuotas norminiaiis teis s aktais, tod l j formuoja Lietuvos Aukš iausiasis Teismas (toliau - LAT), spr sdamas su neturtin s žalos dydžio nustatymo klausimais susijusias bylas. Apibedrinant tai, kas pasakyta, seka išvada, kad valstyb skiria daug d mesio ir laiko, saugant darbuotoj sveikat , kas ir pagrindžia šios temos aktualum .

Darbo naujumas ir originalumas. Magistro baigiamojo darbo tema yra nauja, kadangi per pastaruosius penkerius metus šia tema nebuvo atlikta mokslini tyrim bei rašyta magistrini darb . Analizuojant teis s doktrin , jurisprudencij , matyti, jog daugiausia ši tema nagrin ta 2006-2008 metais. Pažym tina, kad nagrin jamos temos problemas sunku yra žvelgti vertinant tik teorijoje pateikiamus teiginius, kadangi esmin s problemos susiformuoja taikant teis s normas, jas aiškinant. D l šios priežasties darbe vertinama bei analizuojama pastar j penkeri met teism praktika, kurioje susiformavo turtin s bei neturtin s žalos dydžio nustatymo kriterijai, darbuotojo sveikatos sutrikdymo atvejais, kas leidžia daryti išavd , kad magistro baigiamasis darbas yra originalus.

Svarbiausi šaltiniai. Magistro baigiamojo darbo temai visapusiškai atskleisti analizuojama plati teisin baz . Vieni esmini šaltini , kuriuose tvirtintos pagrindin s žalos, sužalojus darbuotojo sveikat , atlyginimo taisykl s, tvarka, subjektai bei žalos dydžio nustatymo kriterijai yra Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas³ (toliau – CK) bei DK. Nemažai d mesio darbe yra skiriama Lietuvos Respublikos nelaiming atsitikim darbe ir profesini lig socialinio draudimo statymui⁴ (toliau – NADSD), kuris tvirtina žalos atlyginimo taisykles asmenims, apdraustiems nelaiming atsitikim darbe socialiniu draudimu. Šio teis s akto nuostatos yra svarbios nustatant draudiminius bei nedraudiminius vykius, leidžian ius atriboti eil b d , naudojam žalai atlyginti. Ryšium su tuo, kad šiuo metu žalos atlyginimo taisykles reguliuoja ir Žalos atlyginimo d l nelaiming atsitikim darbe ar susirgim profesine liga laikinasis statymas⁵ (toliau – Laikinasis statymas), darbe išsiaiškinamos šio statymo bei NADSD taikymo ribos.

Min t teis s akt nuostatos yra detalizuojamos Lietuvos teism praktikoje. Darbe remiamasi Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau - LRKT), LAT, Lietuvos

---

³ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstyb s žinios*, 2000, nr. 74-2262.

⁴ Lietuvos Respublikos nelaiming atsitikim darbe ir profesini lig socialinio draudimo statymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstyb s žinios*, 1999, nr. 110-3207.

⁵ Žalos atlyginimo d l nelaiming atsitikim darbe ar susirgim profesine liga laikinasis statymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstyb s žinios*, 1997, nr. 67-1656.

Respublikos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT), Lietuvos Respublikos apeliacinio teismo (toliau – LApT) bei kitų apygardos bei apylinkių teismų formuojama praktika. Būtent praktikoje pasireiškia esminės teisės aktų, reglamentuojančių žalos atlyginimą, taikymo problemos. Todėl teismai ieško šių problemų sprendimo būdų, aiškina teisės normas, formuoja precedencijas, kuriais remiasi žemesnės instancijos teismai, nagrinėdami tokio pobūdžio bylas.

Svarbi šaltinių taip pat yra ir doktrina. Darbe remiamasi tokiomis Lietuvos mokslininkų, kaip A. Verikas, B. Bubilaitytė ir kt. bei tokių užsienio autorių kaip . . . , . . . , pozicija nagrinėjamu klausimu.

Tyrimo objektas. Darbuotojo sveikatai padarytos žalos atlyginimo teisinis reguliavimas.

Darbo tikslas. Išanalizuoti darbuotojo sveikatai padarytos žalos atlyginimo ypatumus teoriniu ir praktiniu aspektais.

Tyrimo uždaviniai. Magistro baigiamojo darbo tikslui pasiekti naudojami sekantys uždaviniai:

1. Atskleisti darbuotojo teisės saugias darbo sąlygas turinį.
2. vertinti darbdavio materialinės atsakomybės, sužalojus darbuotojui sveikatą, ypatumus.
3. Nustatyti NADSD bei Laikinojo statymo nuostatą, atlyginant darbuotojui žalą, tarpusavio sąveikos ypatybes.
4. Nustatyti civilinės atsakomybės, žalojus darbuotojo sveikatą, taikymo galimybes.
5. Išanalizuoti neturtinės žalos atlyginimo ypatumus.

Darbo metodai. Darbe naudojami šie metodai: lyginamasis, lingvistinis, loginis analizės, precedentinis, sisteminis analizės, teleologinis bei statistinis.

Lyginamasis metodas naudojamas analizuojant žalos atlyginimo ypatumus, taikant skirtingus teisės aktus, ieškant teisinio reglamentavimo panašumų bei skirtumų, lyginant atskirų teismų sprendimus darbuotojo sveikatos sutrikdymo bylose. Lingvistinis metodas padeda apibrėžti sąvokas, išskirti būdingus bruožus, analizuojant teisės aktus. Loginis analizės metodo dėka išskiriamos žalos atlyginimo reglamentavimo problemos, teismų priimtų sprendimų netapatumai, atrandamos dažniausiai pasitaikančios teismų klaidos bei statymų spragos. Analizuojant formuojamą LAT praktiką, naudojamas precedentinis metodas, o apžvelgiant statymo leidimo tikslus, kuriant teisės normas, naudojamas teleologinis metodas. Sisteminio analizės metodo dėka analizuojamas materialinės atsakomybės institutas, atskiriant jį nuo kitų žalos atlyginimo būdų. Statistinis metodas

naudojamas pateikiant nelaiming atsitikim darbe bei profesini lig atvejus per pastaruosius ketverius metus.

1. DARBUOTOJO TEIS SAUGIAS DARBO S LYGAS

Lietuvos Respublikos Konstitucijos⁶ (toliau – Konstitucija) 48 str. skelbia, jog kiekvienas žmogus gali laisvai pasirinkti darbą bei verslą ir turi teisę turėti tinkamas, saugias ir sveikas darbo sąlygas, gauti teisingą apmokėjimą už darbą ir socialinę apsaugą nedarbo atveju.

LRKT teigimu teisė turėti tinkamas, saugias ir sveikas darbo sąlygas yra svarbi konstitucinė teisė, apimanti saugią ir sveiką darbo aplinką, nekenksmingą darbo pobūdį, saugų darbo ir poilsio laiką bei kitas darbo priemones, kurios nedaro neigiamo poveikio darbuotojo gyvybei, sveikatai, atitinka visus saugumo ir higienos reikalavimus.⁷ Ši konstitucinė teisė darbuotojas realizuoja darbdavio dėka, nes jis privalo užtikrinti darbo sąlygų tinkamumą, saugumą ir sveikumą. Tačiau, pažymėtina, kad ši teisė nepaneigia ir kiekvieno darbuotojo pareigos laikytis saugos darbe reikalavimų.⁸

Konstitucinė darbuotojo teisė turėti sveikas ir saugias darbo sąlygas papildo DK 2 str., kuriame tarp tvirtintų bendrųjų darbo teisės principų minima darbuotojo teisė saugiai ir sveikatai nekenksmingam darbo sąlygų sudarymui.

Minimas nuostatas detalizuoja Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos statymo⁹ (toliau – DSS) 3 str., kuriame nurodoma, kad kiekvienam darbuotojui privalo būti sudarytos saugios ir sveikos darbo sąlygos, neatsižvelgiant dėl monosveiklos rėš, darbo sutarties rėš, darbuotojų skaičių, monosrentabilumą, darbo vietų, darbo aplinką, darbo pobūdį, darbo dienos ar darbo pamainos trukmę, darbuotojo pilietybę, rasę, tautybę, lytį, seksualinę orientaciją, amžių, socialinę kilmę, politinius ar religinius šitikinimus. Taigi, darbuotojo teisė turėti saugias bei sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas lygi darbdavio pareigai tokias sąlygas užtikrinti kiekvienam be išimties darbuotojui.

Saugių darbo sąlygų užtikrinimas, darbuotojo sveikatos bei darbingumo išsaugojimas laikomas vienu svarbiausių bei aktualiausių darbdavio uždavinių. Antai

⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014.

⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 m. rugsėjo 2 d. nutarimas “Dėl Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo pensijų statymo 30 straipsnio (2005 m. gegužės 19 d. redakcija). Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas “Dėl Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo pensijų statymo 30 straipsnio (2005 m. gegužės 19 d. redakcija). *Valstybės žinios*, 2009, nr. 106-4434.

⁸ KRASAUSKAS, Rytis. Kai kurie Konstitucijos ir Darbo kodekso sąveikos aspektai. *Jurisprudencija*, 2015, t. 22(1), p. 21.

⁹ Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos statymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2003, nr. 70-3170.

pagal DK 260 str. darbuotoj teis saugiai dirbti pareigoja darbdav sudaryti kiekvienam darbuotojui tinkamas, saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo s lygas¹⁰, tvirtintas DSS . Pagal šio statymo 2 str. 12 d. kiekvieno darbdavio pareiga užtikrinti darbuotoj saug ir sveikat apibr žta kaip visos prevencin s priemon s, skirtos darbuotoj darbingumui, sveikatai ir gyvybei darbe išsaugoti, kurios naudojamos ar planuojamos visuose mon s veiklos etapuose, kad darbuotojai b t apsaugoti nuo profesin s rizikos arba ji b t kiek manoma sumažinta. Manytina, kad tokiomis prevencin mis priemon mis, vis pirma, gal t b ti darbo s lyg gerinimas, modernizuojant darbo vietas, sistemingas darbuotoj švietimas apie galimus susižalojimus darbe bei b dus kaip j išvengti, papildom organizacini strukt r , vertinan i darbo s lyg saugum , k rimas ir kt.

Pavyzdžiui Vilniaus apygardos teismo nagrin toje byloje Nr. 2A-3020-611/2013 darbdavys pripažintas kaltu, kad neužtikrino darbuotojui sveik ir saugi darbo s lyg , kadangi nepaskyr darb vykdymui ir prieži rai atsakingo asmens, statyb vadovo, nenustat tvarkos, kokiu b du kit mon išsi stas darbuotojas turi b ti instrukuotas ir apmokytas saugiai dirbti, neišaiškino darbuotojui saugaus darbo b do darbo aukštyje ir galim rizikos veiksn i tre iajam asmeniui priklausan ioje statybvietyje, neapr pino technin mis bei asmenin mis apsaugos priemon mis.¹¹

Analizuojant DK pastebima ir nemažai kit prevencini priemon i , kuri privalo imtis darbdavys, siekdamas išvengti nelaiming atsitikim darbe. Kaip pavyzd galima pateikti DK 123 str., kuriame nurodoma, jog darbdavys nušalina darbuotoj nuo darbo, jei šis yra neblavus ar apsvaig s nuo narkotini ar toksini medžiag . Ši norma parodo, jog tokie asmenys d l savo fizin s ir psichin s b kl s n ra paj g s laikytis darbo tvarkos taisykli ir d l tokios b senos gali sukelti neigiam pasekmi tiek sau, tiek kitiems darbuotojams. Prevencine norma taip pat gali b ti laikoma DK 121 str. 1 d., kurioje tvirtinta, jog darbdavys gali perkelti darbuotoj kit darbo viety , jei joje yra gr sm vykti gaivalinei nelaimi, gaisrui ir taip užkirsti keli nelaimingiems atsitikimams. Taigi, matome, kad min tos DK normos nustato darbdaviui ne tik teis , bet ir pareig nedelsiant imtis atitinkam veiksni , siekiant išvengti situacij , kelian i pavoj darbuotojo sveikatai bei gyvybei.

¹⁰ Klaip dos apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis ja. 2011 m. gruodžio 15 d. nutartis civilin je byloje V. K., K. J., N. B. v. UAB „Senoji Baltija“, ir UAB „Sedija“, Nr. 2-75-524/2011.

¹¹ Vilniaus apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2013 m. rugs jo 27 d. nutartis civilin je byloje N. P. ir D. P. v. UAB „NV Kavina“, Nr. 2A-3020-611/2013.

Teis saugias darbo s lygas tai darbuotojo teis , kuri gyvendinama jo darbo metu. Ši darbuotojo teis aktyviai realizuojama darbuotojui sidarbinus ir užtikrinti j , pareiga kyla darbdaviui. Tai reiškia, kad nedirbantis asmuo šia teise pasinaudoti negali. Vis d lto, kyla klausimas ar ši darbuotojo teis yra absoliuti? Ar, pavyzdžiui, komandiruot išvyk s darbuotojas ir jos metu patyr s sužalojim turi teis žalos atlyginim ? Analizuojant LAT jurisprudencij , matome, kad teismas laikosi pozicijos, jog darbuotojo teis saugias darbo s lygas apima galimyb tur ti saugi darbo aplink ne tik jo tiesiogini darbo pareig atlikimo vietoje, ta iau ir darbuotojui esant kitoje vietoje darbdavio pavedimu ar jo interesais.¹² Vis d lto, vertinant Lietuvos teism bylas pastebime, kad ši nuostata praktikoje tur t b ti taikoma labai atsargiai. Darbdavys neturi absoliu ios pareigos sudaryti saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo s lygas, saugi ir sveik darbo aplink darbuotojui esant komandiruot je. Tokia pozicija aiškintina tuo, jog absoliu iai visas buvimo komandiruot je laikas negali b ti laikomas darbo laiku. Darbdavys privalo užtikrinti saugias darbo s lygas darbuotojui komandiruot je tik jo darbo laiku. Tuo tarpu komandiruot je esan io darbuotojo poilsio metu darbdavys kontroliuoti ne tik neprivalo, bet ir neturi teis s. D l to, b tina skirti laik , kuomet komandiruot je esantis darbuotojas vykdo darbo sutartimi ar kitais papildomais tarpusavio susitarimais sulygtas darbo funkcijas, sulygtoje darbo vietoje, sulygtu darbo laiku, darbdavio pavedimu ar jo interesais, ir laisv nuo darbo laik , kurio metu darbuotojas gali pasirinkti savo elgesio model ir b ti atsakingas už savo veiksmus.¹³ Tod l tuo atveju, jei darbuotojas susižaloja ne darbo laiku, darbdavys už tai neatsako.

Manytina, kad tokia pozicija yra pagr sta, nes kiekvienas žmogus, nepaisant to, ar jis yra darbo teisini santyki subjektas ar ne, naudojasi tokiomis Konstitucijoje tvirtintomis prigimtūn mis teis mis kaip teis asmens nelie iamyb , teis privat gyvenim , teis b sto nelie iamyb .

Darbuotojo teis tur ti saugias darbo s lygas apima jo teis atsisakyti dirbti, jei jam skirtas darbas neatitinka saugi bei sveik darbo s lyg . Antai DSS 22 str. 9 d. skelbia, jog darbuotojas turi teis atsisakyti dirbti, darbai taip pat privalo b ti sustabdyti, jeigu padalinio vadovas ar kitas darbdavio galiotas asmuo, darbdaviui atstovaujantis asmuo

---

¹²Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2008 m. lapkri io 10 d. nutartis civilin je byloje L. K. ir V. K. V. AB „Lietuvos geležinkeliai“, Nr. 3K-3-476/2008.

¹³ Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2012 m. vasario 28 d. nutartis A.G. v. UAB „Gilova“, Nr. 3K-3-36/2012.

nesiima reikiam priemoni pašalinti darbuotoj saugos ir sveikatos reikalavim pažeidimus ir apsaugoti darbuotoj nuo galimo pavojaus saugai ir sveikatai šiais atvejais: kai darbuotojas neapmokytas saugiai dirbti; sugedus darbo priemonei ar susidarius avarinei situacijai – pavojui; kai dirbama pažeidžiant nustatytus technologinius reglamentus; kai dirbama ne rengus reikiam kolektyvin s apsaugos priemoni ir (ar) kai darbuotojas neapr pintas asmenin mis apsaugos priemon mis; kitais atvejais, kai darbo aplinka kenksminga ir (ar) pavojinga sveikatai ar gyvybei¹⁴. Tokiais atvejais laikytina, kad darbuotojo atsisakymas dirbti yra pagr stas ir negali b ti laikomas jo darbo pareig pažeidimu.

Apibendrinant galima teigti, kad teis s saugias bei sveikas darbo s lygas atsiradimo pagrindas yra darbo teisiniai santykiai. Ši teis turi kiekvienas darbuotojas, kuriam nesuteikta teis s rinktis – naudotis šia teise ar ne. Jos realizavimas negali priklausyti nuo kažkoki papildom s lyg , darbdavio ar kit asmen valios. Pareig užtikrinti darbuotojui saugias bei sveikas darbo s lygas turi darbdavys. Jis turi imtis vis b tin priemoni , siekiant išvengt i situacij , kelian i pavojus darbuotojo sveikatai bei gyvybei. Nevykdant šios pareigos, jis atsako statym nustatyta tvarka.

---

¹⁴ Lietuvos Respublikos darbuotoj saugos ir sveikatos statymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstyb s žinios*, 2003, nr. 70-3170, (22 str. 9 d.).

2. DARBDAVIO MATERIALINIS ATSAKOMYBIS ATSIKADIMO PAGRINDAI BEI SĄLYGOS

2.1 Žala

Žala kaip viena iš teisinio atsakomybės sąlygų vadinama, kaip teisės saugomai asmeninei ir turtinei vertybei sunaikinimas ar pažeidimas neteisėtai veiksmais, sukėlus neigiamai padariniui, kuriuos pagal statymą galima vertinti turtinge išraiška¹⁵.

Konstitucinis Teismas savo jurisprudencijoje tvirtina, jog būtinas atlyginti asmeniui padarytą materialinį ir moralinį žalą yra konstitucinis principas, kylantis iš Konstitucijos 30 str. 2 d., kurioje tvirtinama, kad asmeniui padarytos materialinės ir moralinės žalos atlyginimas nustato statymas. Konstitucija imperatyviai nustato, jog statymai leidžia privalo sukurti tokį teisinį reguliavimą, kad asmuo, kuriam neteisėtai veiksmais buvo padaryta žala, visais atvejais galėtų reikalauti teisingo žalos atlyginimo ir tai atlyginimą gauti.¹⁶

Lietuvos doktrinoje laikomasi pozicijos, kad sutrikdant asmeniui sveikatą, pats sveikatos sužalojimo faktas yra pagrindas darbdavio atsakomybei kilti, kuri pasireiškia pareiga atlyginti padarytą fizinę žalą¹⁷.

Manytina, kad aukščiau pateiktą teiginį galima paaiškinti remiantis keliais žalos, padarytos darbuotojo sveikatai, ypatumais. Šiuo atveju reikėtų pažymėti, kad pats nelaimingas atsitikimas darbe, kaip vykis, nesuteikia darbuotojui teisės reikalauti atlyginti jam žalą, jei šio vykio metu nebuvo sužalota jo sveikata ar jis nepatyrė kitą turtinį nuostolį. Kitaip sakant – nėra žalos, nėra atsakomybės. Vis dėlto, jei darbuotojo sveikatos sužalojimas nebuvo susijęs su jokiais turtiniais praradimais (pavyzdžiui, dėl to nesumažėjo gaunamo atlyginimo dydis), tačiau nukentėjus patyrė dvasinį išgyvenimą, jis išlaiko teisę neturtinai kompensacijai.

Teisinėje literatūroje sutinkama gana plati, žalos, padarytos asmens sveikatai ar atimamojo gyvybės, samprata. Kaip nurodo [ ] [ ], žala, patirta sužalojus darbuotojo sveikatą, sudaro neigiamas poveikis sveikatai, kurios sveikatos sutrikimo formos

¹⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. rugsėjo 18 d. nutartis civilinėje byloje E.K. v. AB „Baltijos“ laivų statykla, Nr. 3K-3-426/2013.

¹⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. gruodžio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.270 straipsnio 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*, 2013, Nr. 126-6421.

¹⁷ Lietuvos Respublikos darbo kodekso komentaras, III dalis. Individualūs darbo santykiai. Justitia, Vilnius, 2004, p. 367.

(sužeidimai, susirgimai, tamsi tarpe ir profesiniai, psichikos sutrikimai ir kt.), fizinis kančios, moraliniai išgyvenimai, maitintojo mirtis, turtiniai teisi, susijusių su sveikata ir gyvybe, sumažėjimas: atlyginimo praradimas (viso ar tik dalies), papildomos išlaidos gydymui, maitinimui, transporto priemonės sigijimas, drabužių sigijimas ir kt.¹⁸ Tokia autoriaus pozicija sulaukė kritikos. Kaip pabrėžia . . . nepagrįsta yra sveikatos būklės pablogėjimui ir dėl to kilusius turtinius nuostolius sutalpinti vienoje kategorijoje „žala, padaryta sveikatai“. Ji teigia, kad minėto autorius žalos, padarytos sveikatai sampratoje, turtiniai praradimai yra apibrėžiami kaip šios žalos sudariniai elementai, o ne pasekmės. Kritikos susilaukia ir tokia pozicija kad prie žalos, padarytos asmens sveikatai priskiriamas ir drabužių sugadinimas.¹⁹ Taigi, manytina, turime aiškiai apibrėžti, kokia žala darbuotojui kyla jam susižalojus nelaimingo atsitikimo metu ar susirgus profesine liga.

Remiantis DK nuostatomis, darbuotojo nelaiming atsitikim darbe ir profesini lig atveju asmeniui gali kilti tokio pobūdžio žala:

1) gyvybės atimimas, su šia žala kartu kyla patirti nuostoliai, tai laidojimo išlaidos, mirusiojo negautos pajamos, kurias būtų gavęs jo/jos sutuoktinis ar jo išlaikytiniai, taip pat ir artimajam patirta neturtinė žala;

2) sveikatos sutrikdymas, su šia žala kartu kyla negautos pajamos už prarastą nedarbingumą, išlaidos, kurios susidarė dėl asmens sveikatos atstatymo bei neturtinė žala, kuri asmuo patyrė dėl sveikatos pablogėjimo.

Tai reiškia, kad sužalojus darbuotojo sveikatą, asmeniui, visų pirma, yra sutrikdoma sveikata, o turtinė bei neturtinė žala, tai patirto sveikatos sužalojimo pasekmė.

Asmens sveikatos sutrikdymo atveju kitiems asmenims ne materialus objektas, kurį būtų galima atnaujinti ar grąžinti natūra, o vien svarbiausi teisiniai gairės - žmogaus gyvybė ir kito neliejamumas. Lietuvos Respublikos Sveikatos sistemos statyme tvirtinta, jog sveikata yra didžiausia visuomenės socialinė ir ekonominė vertybė.²⁰

Pritartina A. Veriko pozicijai, kad gyvybės atimimu ar sveikatos sužalojimu padaryta žala sunku vertinti pinigais, kadangi tokia žala, pirmiausia, susijusi su žmogaus

¹⁸ . . . , 1998, 10, 24.

¹⁹ . . . , 2011, 3, c. 5.

²⁰ Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos statymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1994-08-17, nr. 63-1231.

fiziniu ar psichiniu pažeidžiamumu. Dėl šios priežasties, siekiant vertinti šią žalą, turime remtis medicininiais, moraliniais ir socialiniais rodikliais, vertinti kaip nukentėjusį arba paveiktą konkretus sveikatos sužalojimas. Tai reiškia, kad tokia darbuotojo sveikatai padaryta žala atitinka neturtinę žalą apibrėžiamą CK 2.250 str., skelbiamame, kad, neturtinė žala – tai asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kita, teismo vertinti pinigais²¹. Pažymėtina, kad pagal CK 6.250 str. 2 d. neturtinė žala atlyginama visais atvejais, jeigu ji padaryta sužalojus sveikatą.

Taigi, nepaisant to, kad civilinėje teisėje galioja principas, jog žala nukentėjusiajam privalo būti atlyginta visiškai, neretai asmeniui ne manoma visiškai atlyginti žalą, nes dėl padarinių jam pablogėja sveikata, jis netenka darbingumo. Teismui šiuo atveju yra sunku vertinti pinigais, koks žalą atlyginimo dydis turi būti ir ar ta suma bus proporcinga sukeltiems padariniams. Todėl nagrinėjant su sveikatos sutrikdymu susijusius žalą atlyginimo atvejus, reikėtų atsižvelgti tai, jog neretai asmeniui ne manoma grąžinti jo pirminę sveikatos būklę, vertinti jo patirtus išgyvenimus.

Plačiau apie žalą, padarytą darbuotojo sveikatai, jos nustatymo dydžius bei kriterijus kalbėsime baigiamojo darbo skyrelyje 3.4.

Apibendrinant, galima teigti, kad dėl sveikatos sužalojimo darbuotojas gali netekti darbingumo, tiek pastoviam laikui, tiek laikinai. Dėl to asmuo netenka uždarbio, kitų pajamų, kurias galėtų gauti, jei nebūt sužalota jo sveikata. Dėl žalą, padarytos jo sveikatai, darbuotojas gali patirti ir kitą nenumatytą išlaidą medikamentams, gydymui, reabilitacijai ir pan. Visa tai ir sudaro turtinę žalą, kuri asmuo patiria dėl sveikatos sužalojimo. Žala padaryta darbuotojo sveikatai ne visada susijusi su turtine žala, tačiau visada susijusi su moraline žala. Antai sužalotas darbuotojas patiria nepilnavertiškumą, nepasitenkinimą, gėdos jausmą ir kt.

---

²¹ VERIKAS, Andrius. Darbuotojo sveikatai padarytos žalą atlyginimo sistema. *Jurisprudencija*, 2006, t. 11(89), p.64.

2.2 Neteis ta veika

Viena iš darbdavio materialin s atsakomyb s s lyg yra žalos padarymas neteis ta veika. Darbo teis je neteis ta veika galima laikyti toki veik ar neveikim , kuomet darbuotojas ar darbdavys pažeidžia jam nustatytas pareigas.

CK 6.246 str. 1 d. detalizuoja neteis tos veikos samprat ir nurodo, jog tai ne tik statymuose ar sutartyse nurodytos pareigos atlikimas arba netinkamas atlikimas, bet ir pažeidimas bendro pob džio pareigos elgtis atidžiai ir r pestingai. LAT teigimu kiekvienu konkre iu atveju vertinant, ar darbdavys buvo r pestingas ir pakankamu lygiu užtikrino darbuotoj teis saugi aplink , turi b ti sprendžiama pagal individualias bylos aplinkybes. Antai darbdavio neteis tiems veiksams ar neveikimui d l darbuotoj teis s saugi aplink pažeidimo konstatuoti lemiam reikšm turi tai, ar darbdavys laik si teisin s pareigos, sudarydamas užtikrinan ias darbuotojo saugum s lygas.²²

Tokia darbdavio teisin pareiga kyla iš normini teis s akt : statym , Vyriausyb s nutarim , potvarki , lokalini teis s akt , intrukcij , darbo tvarkos taisykli , administracijos sakym , potvarki , sutar i .²³ Pažeidus darbdaviui šiuos norminius aktus kyla pareiga atlyginti žal .

Darbdavys yra ekonomiškai stipresn santykio pus , jam keliami didesni reikalavimai, nes darbuotojai veikia jo interes pus je bei didina jo kapital , taigi jam yra keliami didesni r pestingumo bei atidumo reikalavimai. Jis privalo savo veiksmis užtikrinti, jog darbuotojams bus užtikrintos saugios ir tinkamos darbo s lygos bei siekti kuo maksimaliau sumažinti nelaiming atsitikim darbe bei profesini lig rizikos atvejus.

DSS 11 str. numatyta darbdavio pareiga sudaryti darbuotojams saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo s lygas visais su darbu susijusiais aspektais. NASDS 8 str. 1 d. 1 p. detalizuoja darbdavio pareig ir nurodo, jog darbdavys privalo ne tik užtikrinti saugias darbo s lygas, bet ir priži r ti, jog darbuotojai laikyt si saugos ir sveikatos teis s akt reikalavim . Šios statym normos „išplaukia” iš darbo teis s principo: saugi ir sveikatai nekenksming darbo s lyg sudarymas, kuris tvirtintas DK 2 str. 1 d. 5 p.

²²Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2008 m. lapkri io 10 d. nutartis civilin je byloje L. K. ir V. K. v. „Lietuvos geležinkeliai“, Nr. 3K-3-476/2008.

²³Lietuvos Respublikos darbo kodekso komentaras, III dalis. Individual s darbo santykiai. Justitia, Vilnius, 2004, p. 357.

Min ta, kad neteis ta veika apima ne tik neteis t darbdavio veikim , ta iau ir neveikim . Š teigin puikiai iliustruoja Lietuvos teism suformuluota praktika, kurioje nurodoma, jog jei darbdavys nebuvo r pestingas, nesi m privalom priemoni tiek, kiek j buvo galima protingai tik tis iš darbdavio, tai nurodyt pareig nevykdymas reiškia darbdavio neteis t neveikim ir yra viena iš b tin j civilin s atsakomyb s s lyg .²⁴

Su tokiu darbdavio ner pestingumu bei neveikimu susid r LAPT byloje Nr. 2A-561/2013, kurioje buvo konstatuota, jog mirtinas nelaimingas atsitikimas laive darbo metu vyko d l padaryt darbo organizavimo pažeidim : mon s vadovas ir atsakingas už darb saug asmuo, neatestuotas saugos ir sveikatos klausimais; nevertinama bendrov je darbo aplinkos profesin rizika; nepildomas darbuotoj saugos ir sveikatos b kl s pasas; darbuotojai, dirbantys galimos profesin s rizikos s lygomis, ne gij žini sveikatos klausimais ir pirmosios medicinos pagalbos teikimo žini ir g dži ; nenustatyta darbuotoj , dirban i pavojingus darbus, mokymo ir žini tikrinimo tvarka; žvejybinio laivo komandos darbuotojai nesupažindinti su „Darb saugos laivuose bendrosiomis taisykl mis“; mon je parengti vietiniai darbuotoj saugos ir sveikatos norminiai teis s aktai neatitinka normini teis s akt reikalavim ; nesudarytas nemokamai išduodam darbuotojams asmenini apsaugos priemoni s rašas bei rizikos vertinimo lentel ; darbuotojai neapr pinti asmenin mis apsaugin mis priemon mis pagal atliekamo darbo pob d apsisaugoti nuo galimo kenksming , pavojing veiksmi pob džio; vyr. mechanikas dirbo j roje nepasitikrin s sveikatos; nepatvirtintas darbuotoj , kuriems privaloma pasitikrinti sveikat , s rašas; nekontroliuota, kad laiv gul nariai be kapitono pad j jo leidimo trium nelipt ; laiv gulos neinstruktuotos, nesupažindintos su saugiais darbo b dais triume, kokiomis saugos priemon mis naudotis ir kaip gulai elgtis vykus nelaimingam atsitikimui ar susidarius pavojingai situacijai.²⁵ Apibendrinant bylos nuostatas, galima teigti, jog šiuo atveju nekyla abejoni d l to, kad darbdavys prival t atlyginti žal . Pastebime, kiek daug pažeidim darboviet je užfiksuota vienu metu. Visos pamin tos aplinkyb s parodo, kad ne tik žuv s darbuotojas, ta iau ir kiti mon je dirbantys darbuotojai statym nustatyta tvarka nebuvo instruktuoti kaip saugiai ir

---

²⁴Lietuvos apeliacinio teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2013 m. liepos 11 d. nutartis civilin je byloje V. K., K. J., N. B. v. UAB „Senoji Baltija“ ir UAB „Sedija“, Nr. 2A-561/2013.

²⁵ Lietuvos apeliacinio teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2013 m. liepos 11 d. nutartis civilin je byloje V. K., K. J., N. B. v. UAB „Senoji Baltija“ ir UAB „Sedija“, Nr. 2A-561/2013.

tinkamai vykdyti darbinės funkcijas. Tai reiškia, kad bet kuriam šioje darbovietėje dirbančiam asmeniui kyla pavojus dėl jo sveikatos bei gyvybės.

Reikia pastebėti, kad praktikoje pasitaiko atvejai, kuomet darbdavys, neužtikrinęs saugios darbo sąlygų, po nelaimingo atsitikimo, imasi saugumo priemonių gyvendinimo, manydamas, kad dalinai ar visiškai išvengs atsakomybę. Vis dėlto, pareiga užtikrinti saugias darbo sąlygas tai ne vienkartinis veiksmas, kurio metu darbdavys taiko atitinkamas prevencines priemones min tam saugumui užtikrinti. Tai tiktai veikla, kurios dėka darbdavys nuolat stebi, kaip jo darbovietėje veikia saugos priemonės ir esant poreikiui jas modernizuoja, pritaiko naujas. Dėl to, negalima būti pagrįsta tokia pozicija, kad darbdavys tik po nelaimingo atsitikimo pasirpins saugos priemonėmis bet laikomas kaip tinkamai vykdančio savo pareigą ir atleistas nuo atsakomybės. Tai patvirtina Lietuvos ir užsienio teismų praktika.²⁶

Pavyzdžiui, Rusijos Aukščiausiasis Teismas nagrinėjo bylą, kurioje darbdavys privalo darbuotojui atlyginti žalą už tai, jog jam, dirbant statybose, ant galvos nukrito plyta, dėl ko jis patyrė sužalojimą. Kaip buvo konstatuota teisme, statybose dirbantiems darbuotojams nebuvo aprašyti asmeniniai saugos priemonės – šalmai. Po vykusio incidento darbdavys aprašė visus darbuotojus šalmais bei kitomis apsaugos priemonėmis ir bandė teisme rodyti, kad žalos atlyginimo dydis jam turėtų būti sumažintas, nes darbovietėje jau yra imtasi vis reikiamų priemonių darbuotojų saugumui užtikrinti. Vis dėlto, teismas atmetė tokį prašymą kaip nepagrįstą, konstatavęs, kad tokios saugos priemonės darbovietėje privalo veikti nuolat, ne tik po nelaimingo atsitikimo.²⁷

Reikia pastebėti, kad bylose dėl darbdavio materialinės atsakomybės dažnai pasitaiko atvejai, kuomet žalai atsirasti tokos turto ne tik neteisėti darbdavio veiksmai, tačiau ir nukentėjusio asmens veiksmai. Teismų praktikos analizė leidžia pastebėti, kad tokiais neteisėtais nukentėjusio asmens veiksmais labai dažnai yra darbuotojo neblaivumas.

LAT praktikoje laikomasi pozicijos, kad darbdavio atsakomybę gali būti sumažinta, jeigu yra konstatuota, jog paties darbuotojo didelis neatsargumas padėjo arba buvo tiesioginė priežastis žalai atsirasti. Pagal susiklosčiusi teismų praktiką nukentėjusiojo

---

²⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. lapkričio 10 d. nutartis civilinėje byloje L. K. ir V. K. v. „Lietuvos geležinkeliai“, Nr. 3K-3-476/2008.

²⁷

c. 24, 2014 m.

„A“, 2008(120).

neblaivumas darbo metu ir darbo vietoje, ypač tuo atveju, kai dirbama pavojingomis slygomis (aukštyje, su judaniais mechanizmais), net ir esant darbdavio kaltei, traktuojamas, kaip didelis nukentėjusiojo neatsargumas, neeliminuojantis ir darbdavio deliktinės atsakomybės, tačiau, nustatant kaltės proporcijas, lemiantis didelį darbuotojo kaltės dalį.²⁸

Pavyzdžiui LApT nagrinėtoje byloje Nr. 2A-9/2011 buvo nustatyta, kad darbdavys neužtikrino saugios darbo vietos savo darbuotojui, o būtent, kad ne rengiant statybvietę reikalaujamą saugos priemonių darbuotojams bei nenušalino neblaivaus darbuotojo nuo darbo. Vis dėlto, byloje taip pat pažymėta, kad nukentėjęs darbuotojas nelaimingo atsitikimo metu buvo neblaivus. Todėl apeliacinės instancijos teismas pritarė pirmosios instancijos teismui, kad tiek darbdavio, tiek darbuotojo veiksmai buvo neteisėti.²⁹

DSS 46 str. 2 d. taip pat numatyti atvejai, kuomet darbdavys neatsako už darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų neužtikrinimą arba atsakomybę už tai jam gali būti sumažinta. Tai atvejai, kuomet ištyrus nelaimingą atsitikimą darbe ar profesiniame ligoninėje nustatoma, kad tai vyko susiklosčius ne prastoms ar nenumatytoms aplinkybėms, kuri darbdaviui atstovaujantis asmuo ar darbdavio galiotą asmuo negalėjo kontroliuoti, arba dėl atsitikimų, kuri padarinių nebuvo galima išvengti, nors ir buvo naudojamos visos reikiamos priemonės.

Antai Klaipėdos apygardos teismas byloje Nr. e2A-96-524/2016 nustatė, kad darbo metu darbuotojas susižalojo, kadangi prie jo prieveikiantis traktorius gręžto ir pastarasis sukė jo rėbus. Teismas, vertinęs visas aplinkybes pažymėjo, jog darbdavys, kaip didesnio pavojaus šaltinio valdytojas, neužtikrino saugios darbo slygų, nes privalėjo taip organizuoti darbą, kad didesnio pavojaus šaltinio darbo zonoje nepatektų žmonės. Tačiau teismas pabrėžė ir tai, kad šio nelaimingo atsitikimo galima buvo išvengti, jei darbuotojas būtų atidesnis ir prie gręžto neprieitų per arti ir nepasilenktų pasižiūrėti. Šioje byloje teismas konstatavo ne tik darbdavio saugos darbe norminių aktų pažeidimus, tačiau ir darbuotojo neatsargumą, nors darbuotojas ir buvo tinkamai instruktuojamas. Dėl to teismas sumažino prašomo priteisti turčinės ir neturčinės žalos atlyginimo dydį 50 procentais.³⁰

²⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. lapkričio 17 d. nutartis V. M., I. M., S. M. v. AB „Lietuvos geležinkeliai“, Nr. 3K-3-566/2008.

²⁹ Lietuvos apeliacinio teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. balandžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Z. L., L. L v. UAB „Senrema“, Nr. 2A-9/2011.

³⁰ Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. kovo 31 d. nutartis civilinėje byloje A. R. V. UAB (-), Nr. e2A-96-524/2016.

Pritariame pozicijai, kad nustačius, jog žalai atsirasti tokos turto ne tik darbdavio, tačiau ir darbuotojo neteisėtai veikia, atsakomybė turėtų būti padalinta tarp šių abiejų subjektų. Tai patvirtina aplinkybės, kad darbuotojas, visų pirma, pats privalo rūpintis savo sveikata bei saugumu ir nelaukti kol tuos pašalinys darbdavys ar kiti asmenys. Teismų praktikos analizė puikiai patvirtina, kad darbdaviai ar jo galioti asmenys, ne visada deda visas pastangas, vykdydami savo pareigas, o to pasekmės – profesinės darbuotojų ligos ar nelaimingi atsitikimai darbe.

Svarbu nurodyti, jog ne visada darbdavys atsakys už savo neteisėtus veiksmus kilusi žala. DK nenumato, kokios aplinkybės šalina darbdavio materialinę atsakomybę, tačiau DK 9 str. nurodo, jog jei negalima pritaikyti norminių darbo teisės aktų analogijos, tai pagal darbo statymų pradmenis ir prasmę taikomos kitos teisės šakos normos, reglamentuojančios panašius santykius. Šiuo atveju sistemaiškai turėtų būti taikomos CK 6.253 str. normos.

Jos reglamentuoti atvejai, kada asmuo yra atleidžiamas nuo civilinės atsakomybės, o būtent: nenugalima jėga, valstybės veiksmai, trečiojo asmens veikla, nukentėjusiojo asmens veiksmai, būtinas reikalingumas, būtinoji gintis, savigyna. Dėl darbo apimties ribojimo, šios aplinkybės nebus aprašomos.

Apibendrinant, galima teigti, kad darbdavys kiekvieno darbuotojo atžvilgiu privalo būti rūpestingas ir dėti visas pastangas, kad darbuotojas turėtų saugias bei sveikas darbo sąlygas. Jei darbdavys nesiima reikiamų priemonių tokiam saugumui užtikrinti arba, atvirkščiai, neteisėtai veiksmais pažeidžia saugaus darbo reikalavimus, jis privalo atsakyti už žalą, padarytą darbuotojo sveikatai. Tačiau, teisės aktai pareigoja ir darbuotojų būti atsargiems, atsakingam, rūpestingam. Jei konstatuojama, kad nelaiming atsitikimui takojai paties darbuotojo neteisėti veiksmai, darbdavys gali būti atleistas nuo atsakomybės arba ji gali būti sumažinta.

2.3 Priežastinis ryšys tarp neteisėtos veikos ir žalos atsiradimo

Remiantis CK 6.247 str. atlyginami tik tie nuostoliai, kurie susiję su veiksmis (veikimu, neveikimu), nulmusiais skolininko civilinę atsakomybę tokiu būdu, kad nuostoliai pagal jį ir civilinę atsakomybę prigimti gali būti laikomi skolininko veiksmu.

(veikimo, neveikimo) rezultatu. Taigi, viena iš materialin s atsakomyb s s lyg yra priežastinio ryšio tarp darbdavio neteis tos veikos bei atsiradusios žalos nustatymas.

Siekdamas nustatyti priežastinio ryšio buvimo fakt , teismas privalo vertinti eil fakt bei veiksmi , kurie l m nelaiming atsitikim darbe. Tokiais veiksniais gali b ti darbdavio netinkamas darbo organizavimas, saugos ir sveikatos normini teis s akt pažeidimas, darbo drausm s neužtikrinimas ar kt. Priežastin ryš tarp atsiradusios žalos bei darbdavio neteis t veiksm privalo rodyti ieškovas. LAT teigimu, tam, jog b t rodyta, kad tarp neteis tos veikos ir kilusi padarini yra priežastinis ryšys, privaloma nustatyti, kad: 1) darbdavys tur jo teisin pareig ; 2) ši pareig darbdavys pažeid ; 3) d l šio pažeidimo kilo žalingi padariniai; 4) n ra kit pašalini vyki , kurie gal jo nutraukti priežastinio ryšio grandin ; 5) kitas svarbias aplinkybes.³¹

Pažym tina, kad tais atvejais, kai žalai atsirasti takos tur jo kelios priežastys, privaloma nustatyti pagrindin priežast , d l kurios atsirado žala³². Analizuojant teism praktik , pastebime, kad priežastin ryš n ra sud tinga nustatyti, kai žala atsiranda tuoj po neteis tos veikos bei tuomet, kai šiai žalai atsirasti papildomai takos netur jo kit , tre i j asmen veiksmai. Tai reiškia lengviausia yra nustatyti tiesiogin priežastin ryš tarp darbdavio neteis tos veikos bei atsiradusios žalos.

Tokio pob džio bylose tiesioginiu priežastiniu ryšiu laikomas toks priežastinis ryšys, kai d l neteis t darbdavio veiksm žala darbuotojui atsiranda tiesiogiai, t. y. teisin pareig užtikrinti saugias darbo s lygas pažeidusio darbdavio veiksmai yra tiesiogiai susij su kilusiais neigiamais padariniais.³³

LAT laikosi pozicijos, kad viešojo intereso prasme darbdavys, organizuodamas darbus, turi maksimaliai stengtis ir visiškai laikytis saugos užtikrinimo reikalavim . Kai ne visi saugos reikalavimai vykdomi, turi b ti vertinama, kiek jie objektyviai buvo žalos priežastis ir l m neigiamas pasekmes.³⁴ Pavyzdžiui, byloje Nr. 3K-3-529/2008 nustatyta, kad darbuotojas dirbo žem s kio bendrov je „Šiaul n statyba“ - staklininku. Prad jus darb , jam nebuvo sukak 18 met , taip pat jis nebuvo instrukuotas ir apmokytas.

---

³¹ Lietuvos Aukš iausiojo Teismo senato 2000 m. birželio 16 d. apžvalga „D l statym taikymo teism praktikoje nagrin jant civilines bylas d l atlyginimo turtin s žalos, padarytos eismo vykio metu“. *Teism praktika*, 2000.07.27, Nr.: 13

³² *Ibid.*

³³ Šiauli apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2015 m rugs jo 10 d. nutartis civilin je byloje V.J. v. UAB „Fisanta“, Nr. 2A-453-569/2015.

³⁴ Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2013 m. rugs jo 18 d. nutartis civilin je byloje E.K. v. AB „Baltijos“ laiv statykla, Nr. 3K-3-426/2013.

Tre i j darbo dien medžio pjaustymo stakl mis skersuojuant (skersai pjaustant) lenteles, ruošinys susiskersavo ir kair ranka pakliuvo pj klo zon , traumudama darbuotojo kair s rankos plaštak .³⁵ Šioje byloje LAT konstatavo, kad tarp nelaimingo atsitikimo bei darbdavio neteis t veism yra tiesioginis priežastinis ryšys, nes buvo pažeisti darbo saugos reikalavimai, už kuriuos atsako darbdavys.

Byloje Nr. e-482-235/2015 Druskinink rajono apylink s teismas konstatavo, kad tarp darbdavio saugos darbe normini akt pažeidimo ir nukent jusiojo sužalojimo bei atsiradusios žalos yra tiesioginis priežastinis ryšys. Teismas konstatavo, kad nepaisant to, kad darbdavys neužtikrino saugi darbo s lyg , tai savaim nel m nelaimingo atsitikimo, nes darbuotojas susižalojo d l to, kad keldamas kibir su betonu ir pastat s koj ant medin s atramos, pastarajai nuslydus, nukrito iš 3,15 m aukš io ir susižalojo. Darbuotojas nežinojo, kad atrama n ra tinkamai pritvirtinta. Tokius darbuotojo veiksmus teismas vertino kaip paprast neatsargum , tod l darbdavys prival jo atlyginti žal darbuotojui.³⁶ Taigi, pastebime, kad net tuo atveju, kai darbdavio veiksmai ar neveikimas užtikrinant saugias darbo s lygas neturi takos nelaimingam atsitikimui, jis privalo atsakyti ir už tai, kai darbutojas susižaloja darbe d l paprasto neatsargumo.

Bylose d l darbdavio materialin s atsakomyb s svarbu yra nustatyti ir netiesiugin priežastin ryš . Netiesioginiu priežastiniu ryšiu veiksmais tiesiogiai nepadaryta žalos, ta iau sudarytos s lygos žalai atsirasti ar jai padid ti. Netiesioginis priežastinis ryšys yra tada, kai asmens veika n ra vienintel žalos atsiradimo priežastis, ji tik prisideda prie s lyg šiai žalai kilti³⁷. Atsižvelgiant tai, kad netiesiugin priežastin ryš nustatyti yra žymiai sunkiau, šis klausimas dažnai nagrin jamas teism praktikoje. Antai nurodoma, kad nusta ius, kad teisin pareig pažeidusio asmens elgesys pakankamai prisid jo prie žalos atsiradimo, taigi padaryta žala n ra pemelyg nutolusi nuo neteis t veism , jam tenka civilin atsakomyb pagal deliktin prievol . Kartu pažymetina, kad priežastinio ryšio nustatymo ypatumas neveikimo atveju yra tas, jog šiuo atveju n ra veiksmo, d l kurio gal t b ti sprendžiama, ar jis pripažintinas *conditio sine qua non* konkre i neigiam padarini atžvilgiu, tod l n ra ir faktinio priežastinio ryšio. Ta iau teisine

³⁵ Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2008 m. spalio 20 d. nutartis civilin je byloje L.V. v. Ž B „Šiaul n statyba, Nr. 3K-3-529/2008.

³⁶ Druskinink rajono apylink s teismas. 2015 m. rugpj io 11 d. nutartis civilin je byloje A.K. v. UAB „Dagira“, Nr. e-482-235/2015.

³⁷ Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus išpl stin teis j kolegija. 2014 m. kovo 3 d. nutartis civilin je byloje V. P. v. D. D. ir kt., Nr. 3K-7-144/2014.

prasmė pripažįstama, kad priežastinis ryšys yra, jeigu asmuo turį pareigą, nors atlikti, kokių nors būdų veikti, tačiau neveikia, ir toks, neadekvatus susiklosčiusiai faktinei situacijai, jo elgesys pakankamai prisidėjo prie žalos atsiradimo, tiesiogiai sukeldamas žalingus padarinius arba sukurdamas sąlygas tokiems padariniams atsirasti. Tačiau net ir nesant faktinio priežastinio ryšio, teisinis priežastinis ryšys gali būti nustatomas ir to gali pakakti civilinei atsakomybei taikyti.³⁸

Pavyzdžiui, byloje Nr. 2A-453-569/2015 nustatyta, kad darbuotojas statybose užlipęs su nagėmis gelžbetoniniam atramui, atsegęs vieną saugos lyno karabiną nuo šoninės saugos diržo kilpos, neteko pusiausvyros ir krito maždaug iš 6 metrų aukščio ant žemės. Teismas, vertindamas situaciją pažymėjo, jog šiuo atveju nelaimingą atsitikimą lėmė darbuotojo didelis neatsargumas. Tačiau, nepaisant to, kad darbdavio pareigos nevykdymas užtikrinti saugias darbo sąlygas ir nelėmė nelaimingo atsitikimo, vis dėlto, padidino nelaimingo atsitikimo riziką.³⁹ Tačiau, šiuo atveju teismas konstatavo netiesioginį priežastinį ryšį tarp neteisėto darbdavio neveikimo bei atsiradusios žalos.

Kitoje byloje Nr. 3K-3-476/2008 konstatuota, kad darbuotojas (traukinį derintojas) savo darbo vietoje buvo nužudytas dėl neteisėto trečiojo asmens veiksmo. Teismas konstatavo, kad tarp šio nusikaltimo bei darbdavio neteisėto neveikimo yra netiesioginis priežastinis ryšys, kadangi jis nebuvo rėpatingas, laiku nesimė reikalingų priemonių, kuriomis būtų užtikrintas darbuotojo saugumas. LAT pažymėjo, jog trečiojo asmens veiksmai, būvę tiesioginiais darbuotojo mirties priežastimis, nėra šalinanti darbdavio atsakomybę sąlyga, jeigu šis savo neteisėtais veiksmais ar neveikimu neapsaugojo darbuotoją nuo nelaimingo atsitikimo ir, nors ir netiesiogiai, taip prisidėjo prie vykio atsiradimo. Priemonės, kuriomis siūlydavys po vykio, rodo, kad jos galėjo padėti apsaugoti darbuotoją. Tuo tarpu šiuo atveju darbdavio neveikimas sudarė palankias sąlygas trečiojo asmens nusikaltimui padaryti, dėl to tarp atsakovo neteisėto veiksmo ir atsiradusios žalos yra priežastinis ryšys, pakankamas atsakovo civilinei atsakomybei kilti.⁴⁰

³⁸ Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. gruodžio 15 d. nutartis civilinėje byloje V. K., K. J., N. B. v. AB „Senoji Baltija“ ir UAB „Sedija“, Nr. 2-75-524/2011.

³⁹ Šiaulių apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. rugsėjo 10 d. nutartis civilinėje byloje V. J. v. UAB „Fisanta“, Nr. 2A-453-569/2015.

⁴⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. lapkričio 10 d. nutartis civilinėje byloje L. K. ir V. K. v. AB „Lietuvos geležinkeliai“, Nr. 3K-3-476/2008.

Darbe min ta, kad pagal DSS 46 str. 2 d. darbdavys gali b ti atleidžiamas nuo atsakomyb s ar ji gali b ti sumažinta, jei nustatoma, kad nelaimingas atsitikimas darbe vyko susiklos ius ne prastoms ar nenumatytoms aplinkyb ms, kuri darbdaviui atstovaujantis asmuo ar darbdavio galiotas asmuo negal jo kontroliuoti. Galima paanalizuoti kaip ši norma veikia praktikoje.

Pavyzdžiui, byloje Nr. 2-555-881/2013, nustatyta, kad nelaimingas atsitikimas darbe vyko d l to, kad nukent jusysis, lipdamas sargams skirt patalp antrame pastato aukšte savadarbiais laiptais, nukrito nuo j ant betoninio grindinio, patirdamas sunki traum , d l kurios v liau jis ligonin je mir . Be to, konstatuota, kad darbuotojas buvo neblaivus. Ieškovai laik si pozicijos, kad darbdavys pažeid darbo saugos reikalavimus, nes nesušalino neblaivaus darbuotojo. Neblaiv darbuotoj darbdavys prival jo nušalinti nuo darbo, nes tokia b kl kelia pavoj ne tik paties darbuotojo sveikatai ir gyvybei, ta iau ir kitiems darbuotojams. Vis d lto, ieškov teiginiams teismas nepritar , nes objektyviai to padaryti nebuvo manoma, kadangi pagal statymus n ra privaloma užtikrinti sargo, dirban io naktin je pamainoje prieži ros mechanizmo. Darbdavys netur jo nei teis s nei galimyb s nušalinti darbuotojo nuo darbo, nes pastarasis darb atvyko blaivus, o alkohol vartojo darbo eigoje.⁴¹ Iš to, kas pasakyta, seka išvada, kad esmin priežastis, d l kurios vyko nelaimingas atsitikimas darbe yra darbuotojo neblaivumas. Tuo tarpu darbdavio atsakomyb s šiuo atveju n ra, nes nakt jis negal jo kontroliuoti darbuotojo b kl s.

Apibendrinant, galima teigti, kad darbdavio materialin s atsakomyb s atveju priežastinis ryšys pasižymi tam tikrais ypatumais. Praktikoje lengviausia yra nustatyti tiesiogin priežastin ryš tarp darbdavio neteis tos veikos ir atsiradusios žalos. Ta iau darbdavys atsako ir tuo atveju, kai yra nustatomas netiesioginis priežastinis ryšys. Antai, jei darbdavys tur jo pareig užtikrinti saugias darbo s lygas, ta iau nesi m reikiam veism , ir tai, nors ir nebuvo tiesiogine nelaimingo atsitikimo darbe priežastimi, ta iau pakankamai prisid jo prie žalos atsiradimo, darbdavys privalo atsakyti už kilusi žal .

---

⁴¹ Vilniaus apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis ja. 2013 m. sausio 21 d. nutartis civilin je byloje T. S., A. S., I. S. ir T. S. v. UAB „M ras, Nr. 2-555-881/2013.

2.4 Kalt

Viena iš b t i n j materialin s atsakomyb s s lyg yra kalt . Ji tvirtinta DK 246 str. Ta iau statym leid jas šiame straipsnyje nenurodo kalt s sampratos. Kalt s s voka apibr žiama CK 6.248 str. 3 d., kurioje nurodyta, jog asmuo laikomas kaltu tais atvejais, kai atsižvelgiant prievol s esm ir kitas aplinkybes jis nebuvo tiek r pestingas ir apdairus, kiek atitinkamomis s lygomis buvo b tina. Tai reiškia, jog Lietuvos teis s sistema pripaž sta objektyvi j kalt s samprat , vertinant asmens kalt atsižvelgiama ne asmens subjektyvi j pus , jo psichologin , psichin b kl , o jo pasirinkt elgesio variant ar šis elgesys atitiko *bonus pater familias* elgesio bruožus. Šis elgesio modelis apib dina kaip apdairus, r pestingas ir atidus žmogus tur t elgtis tam tikroje situacijoje, jog žala nekilt arba b t sumažinta. Jei pripaž stama, jog asmuo elg si priešingai šiam elgesio modeliui, jis laikomas kaltu. Jei analogiškoje situacijoje asmuo remiantis *bonus pater familias* elgesio standartu neb t išveng s žalos atsiradimo, asmens kalt n ra pripaž stama⁴².

Apibendrinant galima daryti išvad , jog asmens kaltei nustatyti svarbus jo pasirinktas elgesio modelis, o ne subjektyv s asmens požymiai, kurie gal jo nulemti žalos atsiradim .

Teis s doktrinoje yra išskiriamos dvi kalt s formos: ty ia ir neatsargumas. Šios formos skiriasi asmens intelekto ir jo valios išraiškos požymiais. Ty ia gali b ti tiesiogin ir netiesiogin . Tiesiogin ty ia nustatoma, kai asmuo padar s neteis t veik suprantą žalos atsiradimo fakt , numato galimus padarinius ir s moningai j siekia. Netiesiogin ty ia suprantama, kaip asmens supratimas, jog savo veiksmis jis kelia žal , žalos padarinius numato, j nesieka, ta iau s moningai leidžia jiems atsirasti. Neatsargumas yra skirstomas didel ir paprast neatsargum . Didelis neatsargumas yra tais atvejais, kai d l perd to pasitik jimo asmuo numato, jog jo veika gali sukelti tam tikr neigiam padarini , ta iau lengvab diškai tikisi, jog jie nekils. Paprastas neatsargumas yra, kai asmuo nenumato savo neteisėtus veikos padarini , bet kaip atidus ir r pestingas asmuo tur jo ir prival jo juos numatyti⁴³. Pabr žtina tai, jog kiekviena kalt s forma yra pakankama s lyga kilti darbdavio atsakomybei. Teismui yra svarbus kalt s formos ir laipsnio nustatymas, nes

---

⁴²Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštojij knyga. Prievoli teis I. Justitia, Vilnius, 2003, p. 339-340.

⁴³Lietuvos Respublikos darbo kodekso komentaras, III dalis. Individual s darbo santykiai. Justitia, Vilnius, 2004, p. 359

tai leidžia objektyviau ir teisingiau nustatyti materialin s atsakomyb s dyd ir ribas. CK 6.282 str. 1 d. ir DK 247 str. bei 257 str. 5 d. numato, jog jei nukent jusiojo veiksmai sudar s lygas žalai atsirasti, žalos atlyginimas, atsižvelgiant nukent jusiojo kalt , aplinkybes, kurios l me žalos atsiradim , gali b ti nepriteisiamas arba sumažinimas proporcingai nustatytai nukent jusiojo kalt s laipsniui. Šiomis normomis satym leid jas ne tik diferencijuoja atvejus, kada asmens materialin atsakomyb gali b ti sumažinama, bet ir tvirtina mišr kalt s institut .

Manytina, kad saugi bei sveik darbo s lyg užtikrinimas yra darbdavio pareiga. Ta iau darbuotojas, atlikdamas darbinės funkcijas, irgi privalo b ti atidus bei r pestingas, d ti visas pastangas, kad b t išvengta darbe susižalojimo, ne tik savo, bet ir aplinkini žmoni . Konstatavus, kad nelaiming atsitikim s lygojo ne tik darbdavio neteis ti veiksmai, ta iau ir nukent jusiojo veiksmai, konstatuojama tiek darbdavio, tiek darbuotojo kalt .

Pavyzdžiui, byloje Nr. 2-16-40/2010 Šiauli apygardos teismas pripažino, kad d l vykusio nelaimingo atsitikimo darbe vienodai yra kaltas, netinkamai darb organizav s, darbdavys bei darbo drausm pažeid s darbuotojas. Antai darbuotojas, pasinaudoj s elektrokrautuvu mirtinai susižalojo. Teismas r m si darbo inspekcijos išvadomis, kad susižalojim l m saugos darbe normini akt pažeidimas: elektrokrautuvas paliktas be reikiamos prieži ros, techniškai netvarkingas ir kt. Ta iau nelaiming atsitikim taip pat l m ir ta aplinkyb , kad nuket jusysis vykd ne savo darbinės pareigas, o savavališkai pasi m techniškai tvarking elektrokrautuv .⁴⁴

Analizuojant teism praktik pastebime, kad esant darbuotojo dideliame neatsargumui, kai pavyzdžiui, darbuotojas nereaguoja sp jimus d l darbo saugumo ir t sia darb j nepaisydamas, darbdavio kalt gali b ti eliminuojama. Vis d lto, ia svarbus vienas momentas. Antai svarbu vertinti ne tik tai, ar darbuotojas pats prisi m rizik , ta iau ir tai, ar darbdavys netur jo pareigos užkirsti keli tos rizikos prisi mimui. Pavyzdžiui, byloje Nr. 2A-629/2013 buvo vertinama situacija, kuomet nelaimingas atsitikimas darbe vyko d l to, kad darbuotojas, dirbant laiv gamykloje plaukiojan ios platformos atram plovimo darbus su aukšto sl gio vandens padavimo purkštuvu, av jo netinkam avalyn . D l to jis darbdavio buvo sp tas, ta iau nesureagavo pastabas, o

---

⁴⁴ Šiauli apygardos teismas. 2010 m. sausio 27 d. nutartis civilin je byloje N. P., Ž. P., D. P., V. P. v. UAB „Hampidjan Baltic“, Nr. 2-16-40/2010.

darbdavys darbuotojo nenušalino nuo darbo. Teismas, vertin s šias aplinkybes, pabr ž , kad tai n ra tas atvejis, kai nukent jusiojo rizikos prisi mimo galimyb priklauso išimtinai tik nuo jo paties ir nepriklauso nuo kit asmen , darb saugos užtikrinimo prasme atsaking už darbuotojus, pareigos vykdymo ir valios.⁴⁵

Iš to, kas pasakyta, seka išvada, kad saugios darbo s lygos priklauso ne tik nuo darbdavio, ta iau ir nuo paties darbuotojo veiksm . Siekiant išvengti susižalojim darbe, darbuotojas privalo glaudžiai s veikauti su darbdaviu, b ti atidžiu bei r pestingu savo bei aplinkini žmoni atžvilgiu. Priešingu atveju už nelaiming atsitikim darbe teks atsakyti ne tik darbdaviui, bet ir pa iam darbuotojui.

Taigi, d l nelaimingo atsitikimo darbe gali b ti kaltas tiek darbdavys, tiek darbuotojas. O ar d l vieno nelaimingo atsitikimo gali b ti kaltos kelios darboviet s? Praktika rodo, kad taip. Pavyzdžiui, byloje Nr. 3K-3-219/2008 buvo nustatyta, kad UAB „Viltis“ bei UAB „Šiauli kelias“ sudar pirkimo–pardavimo sutart , kuria UAB „Šiauli kelias“ pardav UAB „Viltis“ granito pjaustymo stakles. Šalys susitar , kad pirk jas UAB „Viltis“ savo j gomis išmontuos stakles, o pardav jas UAB „Šiauli kelias“ leis šiam darbui pasinaudoti krautuvo ir mašinisto pagalba. Ieškovas UAB „Viltis“ dirbo akmens apdirb ju ir elektriku. Vykdam darbo funkcijas UAB „Šiauli kelias“ teritorijoje vyko nelaimingas atsitikimas, d l kurio ieškovui buvo padarytas sunkus sveikatos sužalojimas. Nelaimingas atsitikimas vyko d l to, kad nebuvo užtikrintas saugus darbas keliant krovinius, šis darbas UAB „Viltis“ direktoriaus E. V. nebuvo planuojamas ir priži rimas. Krautuvu, priklausan iu UAB „Šiauli kelias“, dirbo šios mon s darbuotojas, buvo ardomas UAB „Viltis“ iš UAB „Šiauli kelias“ sigytas akmens pjovimo gateris.⁴⁶ Nei viena iš ši darbovie i nepaskyr atsakingo asmens, kuris priži r t kaip buvo vykdomas bendras darbas, tod l teismas laik si pozicijos, kad abi darboviet s yra kaltos d l nelaimingo atsitikimo, nes nesilaik pareigos užtikrinti saugias ir sveikas darbo s lygas. Teismas pažym jo, kad d l atsiradusios žalos yra abiej atsakov kalt bei priežastinis ryšys, d l to jie lygiomis dalimis yra kalti prieš darbutoj , patyrus turtin ir neturtin žal , tod l šiuo atveju taikytina dalin atsakomyb .⁴⁷

⁴⁵ Lietuvos apeliacinio teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2013 m. rugpj io 12 d. nutartis civilin je byloje M.D. v. UAB „Gridins Enterprise“, Nr. 2A-629/2013.

⁴⁶ Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2008 m. geguž s 13 d. nutartis civilin je byloje A. R. V. UAB „Viltis“ ir UAB „Šiauli kelias“, Nr. 3K-3-219/2008.

⁴⁷ Ibid.

Svarbu paminėti tai, jog teismų praktika išskiria atvejus, kada asmeniui taikomi aukštesni elgesio standartai, pavyzdžiui, kai asmuo užsiima profesin veikla, kuri naudinga ir reikšminga visuomenei, kai darbui reikalingas specialus profesinis pasirengimas ir specialios žinios, kai asmuo užsiimdamas tam tikra veikla prisiima didesnį žalos atsiradimo riziką ir kiti atvejai, kurie reikalauja griežtesnio moralės ir etikos taisykli laikymosi.⁴⁸

Nagrįsamos temos prasme svarbu pabrėžti, jog darbdavys yra laikomas ekonomiškai stipresne darbo santykio šalimi, todėl šiam subjektui yra keliami aukštesni elgesio standartai. Vienas iš tokių atvejų, tai griežtesnis atsakomybės. Antai darbdavio materialin atsakomybė gali kilti be kaltės. Teisės doktrinoje tai apibūdinama kaip netiesioginė atsakomybė. Ši atsakomybė sukurta suprantama kaip griežtesnis atsakomybės atvejis, nes darbdavys, kuris nėra kaltas dėl žalos, pareigojamas atsakyti už darbuotojo nepareigojimą nevykdymu ar netinkamu vykdymu⁴⁹. Statymais leidžiamas šis atsakomybės sukurta reglamentavo CK 6.246 str. 2 d., kurioje nurodoma, jog galimi atvejai, kai žala privalo atlyginti asmuo, kuris tos žalos nesukūrė, bet yra atsakingas už žalą padariusio asmens veiksmus. Ši norma detalizuoja CK 6.264 str., kuris tvirtina samdanio darbuotojus asmens pareigą atlyginti žalą, atsiradusią dėl darbuotojų, einančių savo darbinės ar tarnybines pareigas, kaltės.

Aiškindamas šią normą, savo naujausioje jurisprudencijoje LAT pažymėjo, jog šia taisykle yra siekiama dviejų tikslų. Visų pirma, siekiama užtikrinti nukentėjusiojo interesus, kadangi šio mechanizmo dėka yra garantuojamas operatyvus ir realus kompensacijos gavimas, nes moneta laikoma finansiškai pajėgnesne, lyginant su fiziniu asmeniu. Antra, ja siekiama apginti ir turtinčius darbuotojus, kuris padarė žalą. Tokiu būdu jis yra apsaugomas nuo finansinės naštės, nes iš jo nereikalaujama skubiai atlyginti žalą, o darbdavys gali nesinaudoti regreso teise ar naudotis ja ribotai.⁵⁰

Pavyzdžiui, pareiga darbdaviui atlyginti darbuotojo veiksmais padarytą žalą kilo byloje Nr. 3K-3-114/2011. Šioje byloje buvo nustatyta, kad trečiajame asmuo, dirbdamas atsakovo apsaugos darbuotoju, naktiniame klube naktinį trenkė į žeidusiam ieškovui

⁴⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje A. K. v. UAB „Ratas“, Nr. 3K-3-114/2011.

⁴⁹ MIKELNAS, Valentinas. Civilinės atsakomybės problemos: lyginamieji aspektai. Vilnius: Justitia, 1995, p. 138-139

⁵⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija. 2015 m. spalio 26 d. nutartis civilinėje byloje B.D. v. M.T., Nr. 3K-7-328-248/2015.

veid kumšiu ir keliu, todėl nesunkiai sutrikd ieškovo sveikat . Teismas, vertindamas situacij , pri jo išvad , kad pareiga rodyti, kad žalos padarymo metu darbuotojas nevykd darbo funkcij , tenka darbdaviui. Tačiau darbdavys šiuo atveju joki rodyt nepateik . Teismas pabr ž , jog darbdavys nukent jusiam asmeniui privalo atlyginti žal , nes esant darbo santykiams, darbuotoj ir darbdav sieja pavaldumo santykiai, ko n ra civilin se sutartyse, tai reiškia, jog darbo funkcij vykdymas yra neatskiriamas nuo darbdavio kontrol s ir jo nurodym vykdymo.⁵¹

Apibendrinant galima teigti, jog darbdavio kalt s nustatymas, sužalojus darbuotoj , turi kelis ypatumus. Kiekvien kart svarbu yra vertinti ar d l savo sveikatos sužalojimo n ra kaltas pats darbuotojas. Jei darbuotojas elgiasi neatidžiai bei ner pestingai ir d l to kyla žala, darbdavys gali b ti atleistas nuo atsakomyb s arba atsakomyb gali b ti proporcingai sumažinta. Be to, darbdavio atsakomyb gali kilti ir be kalt s. Tokia pozicija aiškintina tuo, kad darbdavys turi galiojimus kontroliuoti bei valdyti savo darbuotojus. Tod l, jei vienas iš j sužaloja kitam sveikat , darbdavys prival s t žal atlyginti.

2.5 Specialiosios materialin s atsakomyb s s lygos

Materialin atsakomyb darbo teis je ir civilin je teis je skiriasi tuo, jog darbo teis je materialin s atsakomyb s pagrindas yra ne tik b tinosios materialin s atsakomyb s s lygos, bet ir specialiosios: santykio šalis, žalos atsiradimo metu, siejo darbo teisiniai santykiai ir žala atsirado d l darbo veiklos. Šias s lygas tiesiogiai tvirtina DK 246 str. 5 ir 6 punktai.

DK tiesiogiai nepateikia darbo teisini santyki s vokos. Kodekso 1 str. 1 d. nurodo, jog DK reglamentuoja darbo santykius, susijusius su jame ir kituose norminiuose teis s aktuose nustatyt darbo teisi ir pareig gyvendinimu ir gynyba. Ši norma darbo teisinius santykius apib dina pla i ja prasme. Sistemiškai taikant DK 93 str., kuriame pateikta darbo sutarties s voka, galime išskirti šiuos požymius, apib dinan ius darbo teisinius santykius:

- 1) darbo sutartyje sulygt pareig atlikimas;

---

⁵¹ Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2011 m. kovo 15 d. nutartis civilin je byloje A. K. v. UAB „Ratas“, Nr. 3K-3-114/2011.

2) pavaldumas, darbuotojas eina pareigas paklusdamas darbdavio nustatytai darbo tvarkai;

3) atlygintinumas, darbdavys moka atlyg už darbuotojo einamas pareigas;

4) darbdavio pareiga užtikrinti saugias darbo sąlygas.⁵²

LAT taip pat išskiria požymius kurie leidžia atriboti darbo sutart nuo kit atlygintin sutar i . Teismo teigimu darbo teisiniai santykiai yra tada, kai, pirma, darbuotojas dirba tam tikros profesijos, specialybės, kvalifikacijos darb arba eina tam tikras pareigas, antra, darbuotojas dirba paklusdamas darbovietai nustatytai darbo tvarkai. Pirmasis požymis reiškia, kad darbuotojas vykdo tam tikr r šiniais požymiais apibr žt darbo funkcij , o ne atlieka konkre i užduot . Antrasis - darbuotojas vykdydamas darbo funkcij n ra savarankiškas, jis privalo paklusti teis tiems darbdavio nurodymams⁵³. Iš ši požymi galime pasteb ti, jog darbo santykiams svarbus ne pats rezultatas, o visas darbo procesas. Taip pat b tina pažym ti, jog darbuotojas privalo paklusti tik teis tiems darbdavio nurodymams, už neteis t pareigojim vykdyt jis atsakyt kartu su darbdaviu, ta iau tik tais atvejais, kada darbuotojas tur jo arba gal jo žinoti, jog šie pareigojimai pažeidžia teises normas ir gali sukelti neigiam padarini (CK 6.264 str. 3 d.).

Pažym tina tai, jog darbdavio materialin atsakomyb atsiranda tais atvejais, kada darbo santykiai egzistuoja ne žalos atlyginimo momentu, o žalos padarymo metu. Materialin s atsakomyb s egzistavimui neturi reikšm s ar po nelaimingo atsitikimo darbe ar profesin s ligos šalys nutrauk darbo sutart . LAT pabr žia, jog svarbu vertinti santykius, kurie yra žalos padarymo dien ir faktas, jog v liau darbo sutartis buvo nutraukta nekei ia materialin s atsakomyb s pob džio⁵⁴. Taigi LAT formuoja praktik , jog darbdaviai negal t išvengti sankcijos atlyginti žal ir remtis darbo sutarties nutraukimo faktu po nelaimingo atsitikimo. Šiai situacijai iliustruoti aktuali 2002 m. gruodžio 16 d. LAT nutartis Nr. 3K-3-1737, kurioje susiklost tokios faktin s aplinkyb s: 2000 m. rugs jo 11 dien ieškovei buvo diagnozuota profesin liga. Tuo metu ji dirbo V „Utenos apskrities ligonin je”, ta iau t pa i dien , paaišk jus diagnozei, buvo

⁵²NEKROŠIUS, Ipolitas. *Darbo ir socialin s apsaugos teis XXI amžiuje: išš kiai ir perspektyvos*. Tarptautin s mokslin s konferencijos medžiaga 2006 m. geguž s 11-13 d. Vilnius. 2007, p. 51.

⁵³ Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2006 m. birželio 27 d. nutartis civilin je byloje N. J. v. M. Žagminien s mon „Oldtaunas“, Nr. 3K-3-387/2006.

⁵⁴ Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 1999 m. spalio 13 d. nutartis civilin je byloje AB "Si las" v. V. Ramonas ir kt., Nr. 3K-3-601/1999.

atleista iš darbo. LAT nustat , jog liga vyst si atliekant darbines pareigas, tod l ieškov turi teis reikalauti žalos atlyginimo tiek iš darbdavio, tiek iš draudiko⁵⁵.

Praktikoje daugiau problem kyla d l to, ar darbuotojo sveikata yra sužalojama d l darbo veiklos. Nelaimig atsitikim darbe samprat tvirtina DSS 42 str. 3 d. 1p., kuriame nurodoma, jog nelaimingas atsitikimas darbe, susij s su darbu – vykis, kur ištyrus nustatoma, kad jis vyko atliekant darbo sutartimi sulygt darb ar kit darbdavio pavest ar su darbdavio žinia atliekam darb arba vykstant darb ar iš darbo. To paties straispnio 2 p. nurodoma, kad nelaimingas atsitikimas, nesusij s su darbu – vykis, kur ištyrus nustatoma, kad nukent jusysis patyr traum ar mir : nor damas nusižudyti ar susižaloti; prieš j buvo panaudotas smurtas, jeigu smurto aplinkyb s ir motyvai nesusij su darbu; kai dar nusikalstam veik ; kai savavališkai (be darbdavio žinios) dirbo sau (savo interesais). Šiai situacijai iliustruoti aktuali LAT byla Nr. 3K-3-36/2012, kurioje teismas nustat , jog ieškovas buvo komandiruotas Danijos Karalyst atlikti statybos darb ir komandiruot s metu iškrito per gyvenamosios patalpos antro aukšto duris. Teis j kolegija nustat , jog apeliacin s instancijos teismas netinkamai taik materialin s teis s normas, numatydamas darbdavio pareig atlyginti darbuotojui patirt žal . Darbuotojas nors ir susižalojo komandiruot s metu, ta iau jo veikla nebuvo susijusi su darbo pareig atlikimu, nelaimingas atsitikimas vyko ne darbo metu, o gyvenamojoje vietoje kasdienio nepertraukiamojo poilsio metu, tod l darbdavys negali b ti materialiai atakingas už kilusius padarinius⁵⁶.

Praktikoje taip pat susiduriama su problemomis, kai darbuotojas darbe miršta, nesusižaloj s. Pavyzdžiui, mišk ur dijios darbininkui, kraunant medines kalades, suskaudo galv , v liau, bandant perkirsti 30 cm kulb , pasidar bloga, d l ko jis buvo išvežtas ligonin , kur kit dien mir , mirties priežastis – galvos smegen kair s arterijos displastin s aneurizmos plyšimas, kraujo išsiliejimas galvos smegen medžiag . Teismas, vertindamas, ar žala darbuotojo sveikatai buvo padaryta d l darbo veiklos, pritar ekspertiz s akto išvadose nurodytiems teiginiams, kad galvos smegen kair s arterijos

---

⁵⁵ Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2002 m. gruodžio 16 d. nutartis civilin je byloje M.B. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba Utenos rajono skyrius, Nr. 3k-3-1737/2002.

⁵⁶ Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2012 m. vasario 28 d. nutartis A.G. v. UAB „Gilova“, Nr. 3K-3-36/2012.

displastinis aneurizmos plyšimui netiesioginis tokos galios turintis fizinis tampa darbo metu, todėl šis nelaimingas atsitikimas turi būti laikomas susijusiu su darbu.⁵⁷

Na, o pavyzdžiui, byloje Nr. 2A-2754-302/2011 darbuotojas bandė rodyti, kad vairuodamas keleivinį autobusą padarė eismo vykdymo darbo veiklos. vykio metu susižalojo pats bei sužalojo keleivius. Darbuotojas teigė, kad jis dirbo viršvalandžius, kad buvo karšta, o autobuse nebuvo kondicionieriaus, todėl jis darbo metu neteko sėdėti. Vis dėlto, teismo pozicija buvo kitokia. Teismas remiasi MRU TMI Vilniaus skyriaus mediko specialisto išvada, kad darbuotojui sergant obstrukciniu bronchitu su spazmais, kosulio priepuolio metu gali sutrikti širdies veikla, kas tukojo ir sėdėti netekim, juolab, kad darbuotojas intensyviai rėkė.⁵⁸

Taigi, darbdavio materialinis atsakomybė už darbuotojo sveikatos sužalojimą gali kilti tik tuo atveju, jei darbdavys bei darbuotojas sieja darbo teisiniai santykiai, forminti statymu nustatyta tvarka. Nelaimingi atsitikimai darbe gali vykti dėl daugelio skirtingų dalykų, kurių nei darbdavys nei darbuotojas iš anksto negali nuspėti. Tačiau materialinei atsakomybei taikyti privaloma rodyti, kad darbuotojo sveikatos sužalojimai kilo dėl darbo veiklos, o ne dėl kitų pašalinių aplinkybių, dėl prastos darbuotojo sveikatos ar panašiai. Dėl to, be būtinų materialinio atsakomybės sąlygų svarbu konstatuoti ir specialias atsakomybės sąlygas.

Apibendrinant magistro baigiamojo darbo skyri „Darbdavio materialinio atsakomybės atsiradimo pagrindai ir sąlygos“ galima teigti, kad darbdavio materialinei atsakomybei konstatuoti, privaloma vertinti eilę požymių: neteisėti veiksmai, kaltė, žala bei priežastinis ryšys, specialios atsakomybės sąlygos. Šie požymiai taikant darbdavio materialinį atsakomybę už darbuotojo sveikatos sužalojimą turi nemažai ypatumų, dėl to, kad darbo veikloje darbdavio bei darbuotojo veiksmai yra glaudžiai susiję. Antai darbdavys, saugodamas darbuotojo sveikatą, privalo užtikrinti saugias bei sveikas darbo sąlygas. Nustatius, kad dirbdamas darbuotojas patyrė žalą dėl to, kad darbdavys nevykdė minėtų pareigų, pastarasis privalo atlyginti žalą. Vis dėlto, nepakanka vertinti, ar darbdavys tinkamai vykdė jam priklausančias pareigas, juk darbuotojas taip pat turi pareigų elgtis atidžiai bei rūpestingai. Jei konstatuojama, kad žalai atsirasti tokos turio ir

⁵⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija. 2006 m. rugsėjo 5 d. nutartis administraciniame byloje V. Varėnos miškų urdija v. Valstybinis darbo inspekcijos Alytaus skyrius, Nr. A-663-1275-06.

⁵⁸ Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. gruodžio 5 d. nutartis civiliniame byloje A.P. v. R. Stankevičiūtė individuali moneta „Romeksas“, Nr. 2A-2754-302/2011.

darbuotojo neteisėti veiksmai, darbdavio atsakomybė gali būti sumažinta arba ji gali būti nuo atsakomybės atleistas. Darbdavys nuo atsakomybės gali būti atleistas, jei darbuotojas nepaiso darbdavio perspėjimų apie darbo saugumą, t. y. siaurą darbą nereaguodamas pastabomis. Vis dėlto, šioje vietoje svarbu nustatyti ne tik tai, ar darbuotojas pats prisiima riziką, tačiau ir tai, ar darbdavys neturėjo pareigos užkirsti kelią toms rizikoms prisiimimui. Jei tokios pareigos darbdavys turėjo, tačiau jos nevykdė, jam bus taikoma atsakomybė.

3. ŽALOS ATLYGINIMO TEISINIS REGLAMENTAVIMAS IR TVARKA, DARBUOTOJUI SUSIŽALOJUS DARBE

3.1 Žalos atlyginimo ypatumai, kai darbuotojas apdraustas nelaiming atsitikim darbe ir profesini lig socialiniu draudimu

Siekiant apsaugoti darbuotoj interesus, darbdaviai privalomai juos draudžia, mokant mokas Valstybin socialinio draudimo fond . D l to, vykus nelaimingam atsitikimui darbe, darbuotojai gauna išmokas, kurios yra skirtos j turtiniams praradimams padengti. Ši išmok mok jimo tvark bei s lygas reglamentuoja NADSD .

Š žalos atlyginimo b d mokslininkai vertina teigiamai. Analizuojant literat r , iš ties pastebime, kad jis turi daug privalum , nes šiuo b du yra išsprendžiamos darbdavio nemokumo problemos. Juo taip pat siekiama sumažinti atlygintinos žalos neigiamus padarinius darbdavio, kaip atsakingo už žal asmens, turtinei pad iai. Be to, žalos atlyginimo mechanizmas tampa daug paprastesnis ir greitesnis, nes NADSD užtikrina, kad nukent j s asmuo nelikt be kompensacijos, kuri vengt išmok ti darbdavys ar kitas d l žalos kaltas asmuo.⁵⁹

Pagal NADSD 2 str. 1 d. nelaiming atsitikim darbe socialinis draudimas šio statymo nustatytais atvejais kompensuoja d l draudimini vyki (nelaiming atsitikim darbe, pakeliui darb ar iš darbo ar profesini lig) negautas pajamas šios r šies draudimu apdraustiems asmenims, o j mirties d l draudimini vyki atvejais – j šeimos nariams.

Iš to, kas pasakyta, seka išvada, kad teis žalos atlyginim , darbuotojui susižalojus darbe, turi tik apdraustasis. Apdraustuoju min to statymo nuostatos laiko asmen , kurio atžvilgiu darbdavys vykdo vien iš dviej altematyvi pareig : apie asmens draudim teis s akt nustatyta tvarka pateik pranešim Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos (VSDFV) teritoriniam skyriui arba už kur mok jo ar prival jo mok ti nelaiming atsitikim darbe socialinio draudimo mokas.⁶⁰ Tai reiškia, jog kiekvienas darbuotojas, kuriam mokamas darbo užmokestis ir už kur darbdavys moka socialinio draudimo mokas, nelaimingo atsitikimo darbe ar profesin s ligos atveju, turi teis žalos

⁵⁹ BUBILAITYT , Beata. Darbdavio atsakomyb už darbuotojo sveikatai padaryt žal . *Teis* , 2008, t. 67, p. 165.

⁶⁰ Lietuvos Respublikos nelaiming atsitikim darbe ir profesini lig socialinio draudimo statymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstyb s žinios*, 1999, nr. 110-3207. (3 str. 1 d.).

atlyginim pagal š statym . Tuo tarpu nelegal darb dirbantis asmuo neturi teis s žalos atlyginim pagal NADSD .

NADSD pateikia tiek nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui darb ar iš darbo s vokas, tiek profesin s ligos s vokas. Ta iau, šiais atvejais pretenduojant žalos atlyginim d l sveikatos sužalojimo, svarbiausia yra, kad tokie vykiai b t pripažinti draudiminiais.

Remiantis NADSD 6 str. 1 d. draudiminiu vykiu yra pripaž stamas nelaimingas atsitikimas darbe vyk s arba nustatyta profesin liga, kuriuos ištyrus nustatoma, kad jie vyko esant visoms šioms s lygoms:

1) dirbant draud jo nustatytu darbo laiku, o jeigu darbuotojui darbo laikas draud jo n ra nustatytas, tai draud jo nustatytu darbo laiku, taip pat atskiru draud jo nurodymu paskirtu dirbti laiku bei dirbant tarnybini komandiruo i laiku;

2) dirbant darbo sutartyje sulygt darb (skaitant ir darbo vietos parengim bei sutvarkym), taip pat atliekant kitus draud jo pavestus su jo vykdoma veikla susijusius darbus draud jo naudai arba atliekant viešojo administravimo funkcijas;

3) dirbant darb , už kur mokamas darbo užmokestis, nuo kurio mokamos arba turi b ti mokamos nelaiming atsitikim darbe socialinio draudimo mokos.

Analizuojant teism praktik , galima pasteb ti, kad draudiminiu vykiu gali b ti pripažintas nelaimingas atsitikimas darbe, atitinkantis visas aukš iau išvardintas s lygas, nepaisant to, kad šalys darbo sutart formina nesilaikant vis teis s akt reikalavim . Toks gin as kilo LVAT nagrin toje byloje Nr. A-552-999-13. teism kreip si pareišk ja, nurodydama, kad jos s nui darbe vyk s nelaimingas atsitikimas buvo pripažintas nedraudiminiu vykiu. Tok savo sprendim Valdybos Mažeiki skyrius motyvavo tuo, jog nelaimingo atsitikimo metu nukent jusysis nebuvo draudžiamas nelaiming atsitikim darbe socialiniu draudimu, t. y. tarp nukent jusiojo bei darboviet s nebuvo sudaryta darbo sutartis teis s akt nustatyta tvarka. Toks Valdybos sprendimas teismo buvo pripažintas nepagr stu, konstatavus, kad nepaisant to, kad darbo sutart buvo pasiraš s ne nukent j s asmuo, o kitas nenustatytas asmuo, nesudaro pagrindo teigt, kad nukent jusysis dirbo nelegaliai. Teismas pabr ž , kad darbdavys savo vali priimti darbuotoj darb išreišk raštu, jie susitar d l darbo vietos ir s lyg , o darbuotojas dirbo jam pavest darb . Kadangi nelaimingas atsitikimas vyko dirbant draud jo nustatytu darbo laiku, dirbant darbo sutartyje sulygt darb , už kur buvo mokamas darbo užmokestis, o M. V. buvo

apdraustas nelaiming atsitikim darbe socialiniu draudimu, konstatuotina, kad egzistavo visos statymo 6 straipsnyje nurodytos s lygos⁶¹.

Draudiminiais vykiais NADSD laiko ir nustatytas l tines profesines ligas, kai nustatoma, kad nukent jusieji, sigaliojus šiam statymui buvo draudžiami nelaiming atsitikim darbe socialiniu draudimu kaip šio statymo 4 str. nurodyti asmenys.

Draudiminiais vykiais taip pat pripaž stami 4 str. nurodytiems apdraustiesiems vyk nelaimingi atsitikimai, kuriuos ištyrus nustatoma, kad jie yra vyk šiais atvejais:

1) papildom , speciali pertrauk ar pertrauk pails ti ir pavalgyti metu, kai darbuotojas yra darbo vietoje, mon s patalpose ar jos teritorijoje;

2) pakeliui darb ar iš darbo;

3) kai sp jimo apie darbo sutarties nutraukim laikotarpiu (pagal DK 130 str. 3 d.) darbuotojas ieško naujo darbo;

4) apdraustiesiems atliekant statym nustatytas valstybines, visuomenines ar pilie io pareigas, kai už t laik mokamas darbo užmokestis arba atitinkama kompensacija, nuo kuri mokamos arba turi b ti mokamos nelaiming atsitikim darbe socialinio draudimo mokus.

Praktikoje itin dažnai kyla problem vertinant ar nelaimingas atsitikimas pakeliui darb ar iš darbo tur t b ti pripažintas draudiminiu vykiu. Pavyzdžiui, byloje Nr. A⁵⁵²-586/2014 kilo gin as d l to, kad VSDFV pripažino nedraudiminiu vykiu avarij , kurioje žuvo darb važiavusi darbuotoja. VSDFV r m si pozicija, kad avarij s lygojo pa ios žuvusiosios veika, nes ji pasirinko nesaug greit ir nesuvald transporto priemon s. Su tokiu sprendimu nesutiko pirmosios instancijos teismas bei LVAT. LVAT pripažino pagr stu pirmosios instancijos teismo sprendim , kuriuo konstatuota, kad šis vykis turi b ti pripažintas draudiminiu, nes n ra joki pagr st rodym , kad buvo viršytas leistinas greitis, kuris tiesiogiai takot negal jim suvaldyti automobilio ir b t nelaimingo atsitikimo priežastimi.⁶²

Praktikoje, pripaž stant draudiminiais vykiais, neaiškum kyla taip pat d l nelaiming atsitikim , vykusi darboviet s teritorijoje, ta iau neprasid jus darbui arba jam pasibaigus. Pavyzdžiui Rusijos Aukš iausiasis teismas, vertin s nelaimingo

⁶¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teis j kolegija. 2013 m. lapkri io 28 d. sprendimas N. U. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Mažeiki skyrius, Nr. A-552-999-13.

⁶² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teis j kolegija. 2014 m. balandžio 24 d. nutartis administracin je byloje L. J. ir M. J. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyrius, Nr. A⁵⁵²-586/2014.

atsitikimo darbovietėje aplinkybes, konstatavo, kad draudiminiu vykiu negali būti pripažintas atvejis, kuomet darbuotoja, pasibaigus jos darbo laikui darbovietėje nukrito nuo laiptelio susižalojo. Toki pozicijai teismas grind tuo, kad susižalojimą darbuotojos neatsargumas.⁶³ Panaši situacija buvo vertinama ir Lietuvos teismų praktikoje. Antai AB „ORLEN Lietuva“ vyko nelaimingas atsitikimas, kurio metu darbuotojui buvo sužalota dešinė kojos blauzda. Nelaimingas atsitikimas vyko palikus darbo vietą bei pasibaigus darbo laikui. Nelaimingas atsitikimas vyko darbuotojui lipant autobusą, neatsargiai pastatius kojas ant autobuso laiptelio ir jai nuslydus nuo pakopos, dėl to darbuotojas griuvo ir griūdamas susižalojo dešinę kojos blauzdą. Teismas pritarė VSDFV sprendimui pripažinti šį vyki draudiminiu, o bent nelaimingu atsitikimu vykstant iš darbo.⁶⁴ Taigi, pastebime, kad, iš esmės, beveik vienodos situacijos skirtingose valstybėse yra vertinamos skirtingai. Manytina, kad kiekvienu konkrečiu atveju turėtų būti vertinamos vykio aplinkybės, darbuotojo elgesys atsargumo atžvilgiu ir esant abejoniškas, priimamas toks sprendimas, kuris labiausiai atitiktų darbuotojo interesus.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, galima teigti, kad draudiminio vykio atveju yra realizuojama nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinės ligos socialinio draudimo apsauga, kadangi jam vykusi draudikas pareigojamas skirti kompensaciją. Esminiais draudiminio vykio požymiais laikytini neigiami padariniai apdraustąjį sveikatai bei ryšys tarp jo darbinės veiklos ir kilusių žalingų padarinių.

Draudiminio vykio sampratos negalima nagrinėti be nedraudiminių vykių sąvokos, nes šie vykiai glaudžiai susiję. Remiantis NADSD 7 str. draudiminiais vykiais nepripažinti nelaimingi atsitikimai darbe, pakeliui darbu ar iš darbo arba nustatytos profesinės ligos, kuriuos ištyrus nustatoma, kad jie neatitinka šio statymo 6 straipsnyje nustatytą sąlygą. Šio statymo 7 str. 2 d. bei 3 d. nustato, kad draudiminiais vykiais taip pat nepripažinti nelaimingi atsitikimai darbe, pakeliui darbu ar iš darbo arba nustatytos profesinės ligos, kuriuos ištyrus nustatoma, kad jie atitinka šio statymo 6 straipsnyje nustatytą sąlygą, tačiau jie vyksta esant bent vienai iš šių aplinkybių: apdraustasis nukentėjo dėl savo veikos, kurioje ikiteisminio tyrimo institucija arba teismas nustatė nusikalstamos veikos požymius arba kad ši veikla yra susijusi su administraciniu

⁶³

A. „ „, 4215(145).

c 4 2015 .

⁶⁴ Šiaulių apygardos administracinio teismo teisėjų kolegija. 2015 m. balandžio 27 d. sprendimas administraciniame byloje V.G. v. AB „ORLEN Lietuva“, Nr. I-972-621/2015

teis s pažeidimu, išskyrus darbo saugos ar darbo higienos normini teis s akt pažeidimus; apdraustasis s moningai (ty ia) siek , kad vykt nelaimingas atsitikimas; apdraustasis sirgo liga, nesusijusia su darbu; apdraustasis savavališkai (be darbdavio žinios) dirbo sau (savo interesais); prieš apdraust j buvo panaudotas smurtas, jeigu smurto aplinkyb s ir motyvai nesusij su darbu, išskyrus atvejus, kai nelaimingas atsitikimas vyksta pakeliui darb ar iš darbo; nelaimingas atsitikimas darbe vyko, mi profesin liga pasireišk esant tinkamoms, saugioms, sveikatai nekenksmingoms darbo s lygoms ir juos l m apdraustojo neblaivumas (girtumas) arba apsvaigimas nuo psichik veikian i medžiag .

Reikia pažym ti, kad nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui darb ar iš darbo pripažinimas nedraudiminiu vykiu yra susij s su labai svarbiomis pasekm mis. Jos turi neigiamos takos tiek nukent jusiam asmeniui, tiek, tam tikrais atvejais, jo šeimos nariams, nes užkerta keli gauti socialin param , numatyt NADSD . D l šios priežasties teism praktikoje laikomasi pozicijos, kad sprendimai d l nelaimingo atsitikimo pripažinimo nedraudiminiu vykiu turi b ti priimami itin detaliai ištyrus visas reikšmingas aplinkybes. Kaip konstatavo LVAT byloje Nr. A-552-999-13, d l valstyb s socialin s orientacijos, nelaiming atsitikim darbe socialinio draudimo paskirties, išimtinio nedraudimini vyki pob džio, nedraudiminio vykio teisini pasekmi apdraustajam asmeniui ir jo šeimos nariams nedraudimini vyki sarašas negali b ti aiškinamas ple iamai. Teismas pabr žia, kad nedraudiminiam vykiui pripažinti taikytini itin aukšti rodin jimo standartai, o galimi teisinio reguliavimo netobulumai neturi b ti vertinami socialiniu draudimu apdraustojo asmens nenaudai⁶⁵.

Dar daugiau, reikia pažym ti, kad pripaž stant vyk draudiminiu ar nedraudiminiu, jei n ra nustatoma joki NADSD 7 str. nustatyt išim i , sprendimas priimamas nukent jusiojo asmens naudai, nepaisant kit aplinkybi visumos. Ši taisykl suformuluota LVAT byloje Nr. A502-104/2012⁶⁶, ja vadovaujasi ir kiti teismai naujausioje jurisprudencijoje⁶⁷. Tai reiškia, kad praktikoje prioritetas yra teikiamas

⁶⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teis j kolegija. 2013 m. lapkri io 28 d. sprendimas N. U. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Mažeiki skyrius, Nr. A-552-999-13.

⁶⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teis j kolegija. 2012 m. sausio 19 d. sprendimas administracin je byloje E. V. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyrius, Nr. A502-104/2012.

⁶⁷ Klaip dos apygardos administracinio teismo teis j kolegija. 2014 m. rugs jo 26 d. sprendimas administracin je byloje G. M. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Klaip dos skyrius, Nr. I-1383-386/2014. Kauno apygardos administracinio teismo teis j kolegija. 2015 m. balandžio 18 d. sprendimas administracin je byloje G. K. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyrius, Nr. I-5685-365/2015.

silpnesn s šalies – darbuotojo teisi bei teis t interes apsaugai, siekiant maksimaliai kompensuoti žal , patirt sužalojus darbe sveikat , minimalizuoti susižalojim padarinius.

Daugiausia problem praktikoje kyla tais atvejais, kai nelaimingi atsitikimai darbe vyksta d l darbuotojo ligos, nesusijusios su darbu. Jei nustatoma, kad nelaimingo atsitikimo priežastimi buvo nukent jusio asmens liga, toks vykis laikomas nedraudiminiu. Reikia pabr žti, kad asmens liga tai vidinis faktorius, o tam, kad atvejis b t pripažintas draudiminiu, reikia išorinio faktoriaus takos (pvz. apsinuodijimas dirbant su toksin mis medžiagomis, kritimas iš aukš io paslidus ar pan.). Vis d lto, situacij b na visoki . Atsižvelgiant tai, koki tak liga tur jo asmens sužalojimui darbe, galima skirti tris atvejus:

1. Asmens liga l m darbuotojo susižalojim darbe. Pavyzdžiui, darbuotojas serga epilepsija. Darbe už jus epilepsijos priepuoliui, darbuotojas apalpsta ir k nors atsitrenkus, sužaloja galv . Manytina, kad toks atvejis tur t b ti pripažintas draudiminiu, nes, b tent, šis sm gis laikytinas esmine darbuotojo susižalojimo priežastimi. Vis d lto, teismai šiuo atveju yra kitokios pozicijos. Pavyzdžiui, byloje Nr. I-3538-208/2014 buvo nustatyta, kad darbuotoja, vykdam iš darbo namo, išlipo iš troleibuso ir šiek tiek pa jusi prarado s mon , krito ant šaligatvio ir susilauž rank . Vilniaus apygardos teismas, vertin s ieškov s medicininius dokumentus, pritar VSDFV sprendimui nepripažinti šio nelaimingo atsitikimo draudiminiu. Teismas konstatavo, jog pareišk jai nustatyta labai didel s rizikos grup s, II stadijos hipertenzin širdies liga (kardiopatija), pareišk ja serga kelet met , skundžiasi lygsvaros sutrikimais, vadinasi, ji sirgo liga, nesusijusia su darbo ir d l šios priežasties vykus vyk pakeliui iš darbo n ra pagrindo pripažinti draudiminiu vykiu.⁶⁸

2. Asmens liga buvo vienintele darbuotojo mirties priežastimi. Pavyzdžiui, darbuotojas s d damas darbe prie kompiuterio mir nuo insulto. Manytina, kad toks atvejis netur t b ti pripažintas draudiminiu, nes darbuotojas joki papildom sužalojim nepatyr , jo mirt suk l ne atliekamas darbas, ne darbo aplinkoje esantys sveikatai kenksmingi veiksniai, o - insultas. Pavyzdžiui LVAT byloje Nr. A-552-207-14 pripažino, kad nelaimingo atsitikimo darbe priežastimi tapo liga, nesusijusi su darbu. Teismas konstatavo, kad darbuotojas mir d l anafilaksinio šoko. Ištyrus vyk , teismas pri jo

---

⁶⁸ Vilniaus apygardos administracinio teismo teis j kolegija. 2014 m. sausio 30 d. sprendimas O. M. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus skyrius, Nr. I-3538-208/2014.

išvad , kad darbuotoj saug ir sveikat reglamentuojan i teis s akt pažeidim nebuvo. Darbuotojo mirtin alergin reakcij s lygojo suvartoti maisto produktai bei kitos panaudotos sveikatai kenksmingos medžiagos.⁶⁹

3. Darbuotojas sirgo liga, nesusijusia su darbu, ir tai padidino išorinio faktoriaus rizik . Akivaizdu, kad išoriniai faktoriai skirtingai veikia sveikus bei sergan ius asmenis. Pavyzdžiui, jei itin sunk daikt pak l s sveikas asmuo sunegaluot , tai sunkia st buro liga sergantis asmuo po tokio veiksmo gal t likti invalidu. Ir kartais sud tinga nustatyti, kas b tent l m sveikatos sužalojim : vidinis ar išorinis faktorius. Pavyzdžiui, Rusijoje slaugytoja pad jo pakelti ant žem s nukritus sergant ir pajuto aštr skausm nugaroje. Medikai konstatavo st buro l ž . Socialinio draudimo fondas š vyk laik nedraudiminiu, nes slaugytoja tur jo sveikatos problem su st buru jau anks iau. Slaugytoja kreip si teism , kuris nusprend , jog turint sveik st bur toks l žis ne manomas, vis d lto, pripažino š atvej draudiminiu.⁷⁰ O, pavyzdžiui, autobuso vairuotojui, teigian iam, kad jo sveikatos negalavimus l m viršvalandžiai, teismas netenkino skundo. Teismas, vadovav sis daktaro išvadomis, konstatavo, kad darbuotojo sveikatos pablog jm l m liga, nesusijusi su darbu. Tuo tarpu jo perdirbimai yra visai nežym s ir netur jo takos sveikatos pablog jimui.⁷¹

Nemažiau problematiškomis yra laikomos situacijos, kuomet nelaimingas atsitikimas darbe vyksta darbuotojui esant neblaiviam. Pagal bendr taisykl , jei nelaiming atsitikim l m darbuotojo neblaivumas, toks vykis laikomas nedraudiminiu. Reikia pažym ti, kad ankstesn je teism praktikoje nebuvo nustatin jamas priežastinis ryšys tarp nukent jusiojo neblaivumo bei nelaimingo atsitikimo. Kaip ankstesn je jurisprudencijoje pabr ž LVAT, nelaimingo atsitikimo darbe pripažinimui nedraudiminiu vykiu neturi reikšm s neblaivumo fakto ir nelaimingo atsitikimo priežastinis ryšys, t.y. statymas tokio ryšio nustatymo nereikalauja.⁷²Vis d lto, manytina kad tokia praktika, kuomet nereikalaujama tirti priežastinio ryšio tarp vykio ir asmens neblaivumo, užkerta

---

⁶⁹Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teis j kolegija. 2014 m. vasario 3 d. nutartis administracin je byloje K. N. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Klaip dos skyrius, Nr. A-552-207-14.

⁷⁰ C. . „ „, 1232(52). c 20 2013 .

⁷¹ A.E. „ „, 1752(440). c 3 2014 .

⁷² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teis j kolegija. 2006 m. vasario 10 d. nutartis administracin je byloje J . K. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus skyrius, Nr. A-502-765-06.

keli nukent jusiems asmenims gauti socialin garantij . D l šios priežasties 2008 m. balandžio 29 d. LRKT savo jurisprudencijoje nustat neatitikim tarp aukš iau pamin tos taisykl s bei Konstitucijos nuostat ta apimtimi, jog nusta ius, kad nelaimingo atsitikimo darbe metu darbuotojas buvo neblaivus ir toks vykis pripaž stamas nedraudiminiu, netiriant ar tok nelaiming atsitikim darbe gal jo lemti nesaugios, nesveikos darbo s lygos.⁷³

Pavyzdžiui, Kauno apygardo administracinis teismas byloje Nr. Ik-878-353/2011 vertino, kas l l Meteli regioninio parko direktoriaus nuskendim ežere - jo neblaivumas ar nesaugios darbo s lygos. Antai Veisiej regioninio parko direktorius D. P. ir Meteli regioninio parko direktoriaus R. B. valtimi su pakabinamu motoriniu varikliu išplauk reid Metelio ežere ir negr žo. Jie buvo rasti nuskend . R.B. kraujuje bei šlapime buvo rasta alkoholio, tod l VSDFV nusprend š vyk pripažinti nedraudiminiu. Artimieji su tokia pozicija nesutiko ir kreip si teism . Teismas pritar VSDFV sprendimui ir konstatavo, kad tarp nelaimingo atsitikimo bei darbuotojo neblaivumo yra priežastinis ryšys. B damas neblaivus, nukent j s asmuo neadekva iai suvok situacij , sav s nekontroliavo, tod l nepasir pino savo saugumu, t.y. neblaivus plauk plastikine irkline valtimi su netvarkingu pakabinamu varikliu, kuriai neatlikta technin apži ra, nebuvo pasi m s irkl . Be to, nesinaudojo individualiomis gelb jimo priemon mis - nedev jo gelb jimo liemen s, netur jo gelb jimo rato.⁷⁴

Manytina, kad priežastin ryš tarp nelaimingo atsitikimo bei darbuotojo neblaivumo tirti yra b tina, kadangi situacij gali b ti daug ir labai skirting . Antai, nedraudiminiu turi b ti laikomas atvejis, kuomet apsinuodijimas alkoholiu buvo vienintele darbuotojo sveikatos sužalojimo priežastimi. Pavyzdžiui, darbuotojas, turintis leidim prie technini skys i , turin i sud tyje spirito, „pasivaišino“ vienu iš j ir apsinuodijo, joki kit sužalojim nepatyr . Vis d lto, jei bus nutatyta, kad darbuotajas, tiesiog prisiuost toki medžiag , vykdant savo darbines funkcijas, atvejis bus laikomas draudiminiu.

Neblaiv s darbuotojai dažna patenka auto vykius, kitas avarijas, ir, netgi, suklumpa lygioje vietoje ir patiria vairi sužalojim . Šiais atvejais itin svarbu nustatyti priežastin ryš tarp neblaivumo bei patirt žalojim , vertinti ar tokius sužalojimus gal jo

⁷³ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. balandžio 29 d. nutarimas „D l nelaiming atsitikim darbe“. *Valstyb s žinios*, 2008, Nr. 51-1904.

⁷⁴ Kauno apygardos administracinio teismo teis j kolegija. 2011 m. lapkri io 21 d. nutartis administracin je byloje M. B., Ž. B. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Lazdij skyrius, Nr. Ik-878-353/2011.

patirti tik neblaivus, ar ir blaivus asmuo. Pavyzdžiui, Rusijoje, neblaivus sargybinis darbo metu labai stipriai apsinuodijo dujomis. Darbo inspektorius nusprend, kad apsinuodijimas vyko dėl to, kad darbuotojas buvo neblaivus. Vis dėlto, teismas su tokio sprendimu nesutiko ir konstatavo, kad vienintele sveikatos sužalojimo priežastimi šiuo atveju buvo apsinuodijimas dujomis, kur gal jo patirti ir blaivus asmuo.⁷⁵

Galimos taip pat ir tokios situacijos, kada visiškai aišku, kad nepaisant to, jog darbuotojas buvo neblaivus, sužalojimą patyrė dėl kitos priežasties. Pavyzdžiui, prie kompiuterio sėdintis neblaiviam darbuotojui ant jo nukrito netinkamos konstrukcijos vidaus siena. Be abejonų, toks atvejis bus laikomas draudiminiu, nes alkoholis nesusijęs su priežastiniu ryšiu su nelaimingu atsitikimu.

galiojimus spręsti ar nelaimingas atsitikimas laikytinas draudiminiu vykiu, turi VSDFV teritoriniai skyriai. Jie taip pat atsakingi už tai, kad nukentėjusiam asmuo laiku gautų pagalbą, teisingai nustatytą išmoką.

Kaip jau minėta, socialinio draudimo staigą mokamos išmokos (tiek vienkartinės, tiek periodinės) atlieka nukentėjusio asmens negautą pajamų kompensavimo funkciją. Kaip yra pabrėžęs LAT, ta aplinkybė, kad nukentėjusiam asmeniui žala atlygina ne tas asmuo, kuris yra kaltas dėl žalingo padarini, o socialinio draudimo staiga, nepaneigia ir neatima nukentėjusio asmens teisę gauti patirtos žalos atlyginimą ir nekeičia socialinio draudimo išmokų prigimties.⁷⁶

Nukentėjusiam asmuo dėl draudiminio vykio netekus dalies ar viso darbingumo turi teisę gauti: 1) ligos pašalpą; 2) netekto darbingumo vienkartinę kompensaciją; 3) netekto darbingumo periodinę kompensaciją.⁷⁷

Ligos pašalpa, vienkartinė bei periodinė išmokos laikomos nukentėjusio asmens negautas pajamas kompensuojančiomis išmokomis ir rodo šio asmens dėl nelaimingo atsitikimo patirtą žalą. Teismų praktikoje nurodoma, kad kiekviena iš šių išmokų yra apskaičiuojama remiantis teisės aktuose nustatytais pagrindais. Jos mokamos nelaimingo atsitikimo darbe (pakeliui darbe, iš darbo) akto, darbingumo lygį nustatančiame dokumente, nukentėjusio asmens draudžiamajai pajamų apskaičiavimo arba einamajam mėnesiui

⁷⁵

A.A. „...“, 1515(145).

c 8 2016 .

⁷⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. sausio 10 d. nutartis civilinėje byloje Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Klaipėdos skyrius v. UAB „PZU Lietuva“, Nr. 3K-3-130/2014.

⁷⁷ Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo statymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1999, nr. 110-3207. (11 str.).

draudžiamasis pajamas tvirtinanio teisės akto, kitas dokumentas ir jais remiantis socialinio draudimo steigimo sprendimo pagrindais.⁷⁸

Asmuo gija teisę ligos pašalpą, jei nelaimingas atsitikimas darbe, pakeliui iš darbo, ar darbe yra laikomas draudiminiu vykiu. Kita sąlyga, kurios reikalauja NADSD 12 str. 2 d., teisę gauti šią pašalpą privalo atsirasti draudimo laikotarpiu. Teisę gauti ligos pašalpą privalo būti pagrįsta atitinkamais dokumentais, t.y. išduotu nedarbingumo pažymėjimu bei draudiminio vykių patvirtinamais dokumentais (nelaimingo atsitikimo darbe aktas, siuntimas, pažyma, išvada dėl darbo pobūdžio sąlygų ir kt.) (NADSD 12 str. 3 d.). Statymo leidžiamas taip pat yra nustatytas terminas, per kurį asmuo turi kreiptis dėl ligos pašalpos. Tai nukentėjusiam asmuo privalo padaryti per tris metus nuo laikinojo nedarbingumo pabaigos (NADSD 25 str. 1 d.).

Sveikatos sužalojimus darbe patyręs asmuo turi teisę gauti ir vienkartinę kompensaciją. Šios kompensacijos dydis priklauso nuo to, kiek procentų darbingumo netenka darbuotojas. Jei dėl draudiminio vykių netenkama iki 20 procentų darbingumo, vienkartinė kompensacijos dydis yra 10 procentų darbuotojo 24 mėnesių kompensuojamojo uždarbio. Tuo tarpu, jei netenkama daugiau nei 20 bet mažiau nei 30 procentų darbingumo, išmokama 20 procentų darbuotojo 24 mėnesių kompensuojamojo uždarbio (NADSD 19 str. 1, 2 d.). Dėl šios kompensacijos asmuo privalo kreiptis per tris metus nuo tos dienos, kai Ne galumo ir darbingumo nustatymo tarnyba nustato darbingumo netekimą (NADSD 25 str. 2 d.).

Reikia turėti omenyje, kad prarasto darbingumo laipsnis turi būti nustatomas pagal nukentėjusiojo galimybes vykdyti ne bet kokią profesinę veiklą, o, bent jau, kurią jis faktiškai vykdo pagal darbo sutartį iki sužalojimo. Ryšium su tuo, jei nukentėjusiam asmuo nesugeba visiškai atlikti nustatytos kvalifikacijos, apimtųjų bei kokybiškų darbo reikiama, kad jis visiškai prarado darbingumą.

Reikia pažymėti, kad vertinant nukentėjusio asmens darbingumo lygį, jis nustatomas atskirai nuo kitų asmens ligų ar sužalojimų pasekmių. Tai reiškia, kad šiuo atveju privalo būti vertinama, kiek darbingumo procentą nukentėjusysis prarado dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pripažinto draudiminiu vykiu. Pavyzdžiui, asmens bendras darbingumo lygis yra 60 procentų. Tačiau 30 procentų nedarbingas asmuo yra dėl kitų, su draudiminiu

---

⁷⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. sausio 1 d. nutartis civilinėje byloje Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyrius v. AB „Lietuvos draudimas“, Nr. 3K-3-405/2014.

vykiu nesusijusi lig . Tuo tarpu po nelaimingo atsitikimo darbe asmuo neteko tik 10 procent darbingumo. Taigi, kompensacija nukent jusiam asmeniui bus skirta tik skai iuojant šiuos 10 procent . Giliau asmens darbingumo lygio nustatym nesigilinsime, nes tai n ra magistrinio darbo dalyku.

Taigi, galima daryti išvad , kad vienkartin s kompensacijos esm tokia, jog žala, kuri asmuo patiria yra apskai iuojama bei mokama tik vien kart . Tai reiškia, kad vienkartin s išmokos d ka, žala, patirta d l darbingumo netekimo yra padengiama priek .

Jei d l draudiminio vykiu nukent jusysis neteko 30 ir daugiau procent darbingumo, jis turi teis gauti periodin kompensacij (NADSD 20 str. 1 d.). Šios, kaip ir vienkartin s kompensacijos paskirtis - kompensuoti apdraustajam nuostolius, susijusius su d l netekto darbingumo sumaž jusiomis pajamomis.⁷⁹ Aiškindamas ši nuostat LAT pažym jo, jog šis išmokos mok jimas nepriklauso nuo to, ar apdraustasis asmuo realiai dirba, turi darbinį pajam , ir ar jo gaunamos darbin s pajamos realiai sumaž jo d l sveikatos sužalojimo.⁸⁰

Remiantis NADSD 25 str. 3 d. netekto darbingumo periodin kompensacija skiriama nuo darbingumo netekimo nustatymo dienos, jeigu d l jos kreipiamasi per 3 metus nuo teis s ši išmok atsiradimo dienos. Jeigu asmuo d l netekto darbingumo periodin s kompensacijos kreipiasi pra jus 3 metams, išmoka už pra jus laik mokama už 12 m nesi , skai iuojant atgal nuo kreipimosi dienos. Pastebime, kad statymas numato gana ilg laiko tarp , per kur asmuo gali realizuoti savo teis min tas pašalpas, kas leidžia daryti išvad , kad nukent jusiam asmeniui sudaromos palankios s lygos gauti kompensacij už padarytus sužalojimus, d l kuri jis patyr nuostoli .

Anot A. Veriko, nelaimingo atsitikimo darbe ar susirgimo profesine liga pripažinimas ar nepripažinimas draudiminiu vykiu turi tiesiogin tak pripaž stant kaltojo asmens atsakomyb už darbuotojo sveikatos sužalojim .⁸¹ Ši taisykl atspindi NADSD 8 str. 2 d., kurioje nurodoma, jog jeigu ištyrus nelaiming atsitikim darbe, pakeliui darb ar iš darbo arba profesin susirgim jis nepripaž stamas draudiminiu

---

⁷⁹ Vilniaus apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2013 m. rugs jo 12 d. nutartis Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyrius v. UADB „Ergo Lietuva“, Nr. 2A-1940-781/2013.

⁸⁰ Vilniaus apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis ja. 2014 m. sausio 10 d. nutartis civilin je byloje Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Utenos skyrius v. UADB „PZU Lietuva“, Nr. 2A-880-232/2014.

⁸¹ VERIKAS, Andrius. Darbuotojo sveikatai padarytos žalos atlyginimo sistema. *Jurisprudencija*, 2006, t. 11(89).

vykiu, sužalotam ar susirgusiam profesinė liga asmeniui ir (ar) jo šeimos nariams žala atlyginama Civilinio kodekso nustatyta tvarka. Iš to seka išvada, kad žalos atlyginimas, darbuotojui sužalojus sveikatą, pasižymi ypatumais. Antai siekiant didžiausio efekto sušvelninant žalą, padarytą darbuotojo sveikatai, naudojama vairi teisinių priemonių sėkma: pirmoji pagrįsta NADSD nuostatomis. Jei asmuo nėra draustas arba vykis pripažįstamas nedraudiminiu, taip pat, jei draudimas nepadengia visos žalos arba nukentėjęs patyrė neturtinę žalą, taikomos kitos teisinių atsakomybių priemonės (civilinė, materialinė atsakomybė).⁸²

Tokią nuomonę patvirtina ir LRKT jurisprudencija. LRKT 2012 m. balandžio 18 d. nutarime konstatuota, kad sveikatos sužalojimo atveju padarytos žalos dydis ir socialinio draudimo išmokos mokamos sveikatos sužalojimo atveju, dydžiai gali nesutapti: padarytos žalos dydis gali būti lygus socialinio draudimo išmokos dydžiui, už ją didesnis arba mažesnis. Šios neatitiktys galimos dėl to, kad socialinio draudimo staigos mokytinos kompensacijos dydskai tuoja statyme nustatyti būdu, t. y. pagal teisinių aktuose tvirtintus objektyvius kriterijus, kurie neatspindi vis individualių, konkrečiam nukentėjusiam apdraustajam būdingų parametrų. Tokia socialinio draudimo išmokos apskaičiavimo tvarka privaloma jėmokamai socialinio draudimo staigai, tačiau dėl dydžio nustatymo pobūdžio ši išmoka ne visais atvejais gali atitikti realiai padarytą žalą.⁸³

Iš to, kas pasakyta, seka išvada, kad net, jei darbuotojas nuo nelaimingų atsitikimų darbe yra apdraustas socialiniu draudimu, tai nepaneigia nei darbuotojo teisės gauti žalą atlyginimą nei darbdavio pareigos atlyginti žalą, kuri nebuvo atlyginta socialinio draudimo išmokomis.

Pavyzdžiui byloje Nr. I-356-K539/2016 Šalčininkų rajono apylinkės teismas sprendžiant dėl atlygintinos žalos dydžio. Teismas konstatavo, kad nelaimingų atsitikimų darbe patyrusi ieškovė drausta NADSD ir jai buvo išmokta 325,70 eur vienkartinė kompensacija, todėl, remiantis CK 6.290 str., šios išmokos yra skaitomos atlygintinos žalos dydžiu. Vis dėlto, teismas atkreipė dėmesį, kad gauta išmoka tik iš dalies

⁸²

X, . ,

, 2009, . 2, c. 5.

⁸³ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. balandžio 18 d. nutarimas „Dėl teisės akto, susijusio su socialinio draudimo bei kitų išmokų skaitymu žala ir atgrąžtinio reikalavimo teise“. *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 47-2309.

padengia ieškovo netektas pajamas, todėl, skaičius socialinio draudimo išmokos, darbdavys už šį laikotarpį ieškovei turėtų sumokėti 98,52 eur žalos atlyginimo.⁸⁴

Manytina, kad tokios pareigos atlyginti žalą paskirstymas tarp kelių subjektų atitinka visišką žalos atlyginimo principą. Priešingu atveju, asmuo rizikuotų negauti visos, jam statymo nustatytos kompensacijos, nes nelaimingą atsitikimą darbe socialinio draudimo išmokos ne visada sutampa su realiai patirta žala. Taigi, statymai nustato imperatyvią pareigą draudimo staigai, darbdaviui ar kitam asmeniui, atsakingam už žalą, šią žalą atlyginti. Kaip teisingai pažymima LAT jurisprudencijoje, pareiga mokėti išmokas valstybinio socialinio draudimo staigai kyla ne vien dėl to, kad vyko nelaimingas atsitikimas, bet ir dėl to, kad remiantis NADSD nuostatomis toks vykis kvalifikuojamas kaip draudžiamasis, ir vykus tokiame vykiui teisės aktai valstybinio socialinio draudimo staigai nustato pareigą mokėti tam tikro dydžio socialinio draudimo išmokas.⁸⁵ Šios pareigos privalo laikytis ir darbdavys.

Apibendrinant galima teigti, kad pagal NADSD nuostatas nelaimingą atsitikimą darbe socialinis draudimas kompensuoja dėl draudiminių vykių negautas pajamas šios ir šies draudimu apdraustiems asmenims. Vis dėlto, manytina, kad tai tik viena, siaurai apibrėžta šio draudimo paskirtis. Antai kompensacinis socialinio draudimo pobūdis saugo abiejų darbo teisinių santykių šalių interesus. Vis pirmiausia, dėl šios žalos atlyginimo būtų nukentėjusiam asmuo greitai gauna kompensaciją dėl patirtų sveikatos sužalojimų. Antra, darbuotojui apdraudus darbdavys tokiu būdu apsaugo savo turtinius interesus, nes draudiminio vykio atveju pareiga atlyginti žalą kyla ne darbdaviui, o VSDFV. Žalos atlyginimas pagal NADSD gali būti taikomas kaip savarankiškas žalos atlyginimo būdas arba koresponduojantis su kitomis teisinėmis atsakomybės formomis. Antruoju atveju kaltas dėl žalos asmuo atlygina žalą tik iš dalies, ta apimtimi, kurios nepadengia socialinis draudimas. Tuo tarpu, jei draudiminis išmokos pilnai padengia dėl sveikatos sužalojimo patirtą žalą, tai kiti žalos atlyginimo būdai netaikomi.

---

⁸⁴ Šalčininkų rajono apylinkės teismas. 2016 m. kovo 17 d. nutartis civilinėje byloje E.B. v. UAB (-), Nr. I-356-K539/2016.

⁸⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. gegužės 25 d. nutartis civilinėje byloje Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus skyrius v. „Lietuvos draudimas“, Nr. 3K-3-351-421/2015.

3.2 Žalos atlyginimo ypatumai pagal Žalos atlyginimo d l nelaiming atsitikim darbe ar susirgim profesine liga laikin j statym

Žalos atlyginimo statymas buvo priimtas 1997 m. liepos 1 d. Netrukus, 1999 m. gruodžio 23 d. buvo priimtas NADSD, kuris sigaliojo 2000 m. sausio 1 dien. Abu šie statymai reglamentavo tapa ius teisinius santykius. Iki šiol ši statym nuostatos yra aktualios, tod l praktikoje kyla problem d l j taikymo, taigi svarbu atriboti, kokiais atvejais bei kurio teis s akto nuostatomis reikia remtis.

B. Bubilaityt laikosi pozicijos, kad siekiant nustatyti, kur statym reikia taikyti, privaloma atsižvelgti žalos sveikatai padarymo laik bei juridinius faktus. Antai, jei žalingi padariniai kilo po 2000 m. sausio 1 d., taikomas NADSD, jei asmuo buvo draustas valstybiniu socialiniu draudimu ir padaryta žala pripaž stama draudiminiu vykiu. Tuo tarpu, jei žalingi padariniai atsirado iki 2000 m. sausio 1 d. arba po 2000 m. sausio 1 d., bet susirgimas profesine liga buvo pripažintas nedraudiminiu, turi b ti taikomas Žalos atlyginimo statymas.⁸⁶

Ši pozicij patvirtina ir teism praktika. Pavyzdžiui, byloje Nr. A-742-1056/2014 nustatyta, kad darbuotojas dirbant ligonin s proced r skyriuje d l darbo metu naudojam rank dezinfekcijos ir plovimo priemoni nuo 2008 m. kovo 1 d. iki 2008 m. spalio 30 d. neteko 30 proc. darbingumo. Jam buvo konstatuotas susirgimas profesine liga, ta iau išmok ti kompensacij buvo atsisakyta, nes profesin liga pripažinta nedraudiminiu vykiu. Pirmosios instancijos teismas, vertindamas situacij r m si Žalos atlyginimo statymo nuostatomis, vis d lto, nukent j s su tokiu vertinimu nesutiko, teig s, kad jo atžvilgiu turi b ti taikomas NADSD. Pareišk jas kreip si apeliacin s instancijos teism, kuris konstatavo, kad nukent j s asmuo išlaiko teis kompensacij pagal Žalos atlyginimo statymo nuostatas, net ir tuo atveju, jei profesin liga pripažinta nedraudiminiu vykiu.⁸⁷ Iš to, kas pasakyta, seka išvada, kad tais atvejais, kuomet asmuo susergera profesine liga, ta iau ji pripaž stama nedraudiminiu vykiu, Žalos atlyginimo statymas yra taikomas ir po NADSD sigaliojimo.

⁸⁶ BUBILAITYT, Beata. Darbdavio atsakomyb už darbuotojo sveikatai padaryt žal. *Teis*, 2008, t. 67, p. 166.

⁸⁷ Vilniaus apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2014 m. liepos 9 d. nutartis civilin je byloje D.H. v. (-), Nr. A-742-1056/2014.

Tuo tarpu A. Verikas Žalos atlyginimo statymo nuostatas sieja su civiline atsakomybe. Jis nurodo, kad šiame statyme yra detalizuotos civilinės deliktinės atsakomybės taisyklės. Savo pozicijų autorius grindžia 1964 metų Civilinio kodekso 499 str., kuriame buvo nurodyta, kad Žalos atlyginimo statymas yra šis straipsnis detalizuojantis aktas bei LAT pateiktu išaiškinimu byloje Nr. 3K-3-205/1999⁸⁸, kuriame konstatuota, kad Žalos atlyginimo statymu yra reglamentuojama civilinė atsakomybė⁸⁹.

Iš to, kas pasakyta seka išvada, kad Žalos atlyginimo statyme bei CK nustatytas žalos atlyginimas nėra mokamas kartu. Tačiau autorius atkreipia dėmesį, kad Žalos atlyginimo statymas taip pat negali būti taikomas kartu ir su NADSD. Pritartina tokiai pozicijai, kadangi taikant abiejuose statymuose tvirtintą žalos atlyginimo būdą, būtų pažeistas kompensacinis žalos atlyginimo principas, nes asmuo nepagrįstai praturtėtų, kad draudžia Lietuvos teisės aktai.⁹⁰ Pavyzdžiui, tokie teiginiai puikiai iliustruoja Klaipėdos apygardos teismo nagrinėtą bylą Nr. 2A-1237-123/2014. Joje konstatuota, kad iš ieškovo pateiktos VSDFV Klaipėdos skyriaus 2013-08-05 pažymos Nr. PP2-5516 matyti, kad 2010-05-28 ieškovui buvo išmokėta 7 464,26 Lt netekto darbingumo vienkartinė kompensacija, o 2010-11-12 – 2914 928,53 Lt netekto darbingumo vienkartinė kompensacija. Ieškovas reikšdamas ieškinį dėl turtinės žalos atlyginimo nemotyvuojama, kokiu pagrindu buvo gautos nurodytos sumos, todėl yra pagrindo išvadai, kad ieškovui VSDFV Klaipėdos skyriaus išmokėtos sumos viršijo ieškovo rodinį jamus patirtus turtinius nuostolius, todėl nėra pagrindo tenkinti šios ieškinio dalies ir iš atsakovo ieškovui priteisti turtinę žalą – 510,49 Lt negautą pajamą.⁹¹

A. Verikas kaip ir B. Bubilaitytė Žalos atlyginimo statymo bei NADSD taikymą sieja su žalos padarymo laiku, t.y. išskiria šiuos teisinius santykių reguliavimo etapus: iki 2000 m. sausio 1 d. ir po 2000 m. sausio 1 dienos. Jis pažymi, kad pagal Žalos atlyginimo statymą nukentėjusiesiems turėtų būti atlyginama tokia žala, kuri atsirado dėl kenksmingo poveikio sveikatai iki sigaliojant NADSD, o sigaliojus pastarajam statymui jie nebuvo apdrausti šios rūšies socialiniu draudimu, pavyzdžiui, todėl, kad baigė darbinę veiklą.

⁸⁸ Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 1999 m. gegužės 26 d. nutartis civilinėje byloje A.K. v. AB „Javin“, Nr. 3K-3-205/1999.

⁸⁹ VERIKAS, Andrius. Darbuotojo sveikatai padarytos žalos atlyginimo sistema. *Jurisprudencija*, 2006, t. 11(89), p. 166.

⁹⁰ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 74-2262. (6.242 str.).

⁹¹ Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. spalio 30 d. sprendimas civilinėje byloje S. K. v. UAB Klaipėdos jūrų krovinių kompanijai „BEGA“, Nr. 2A-1237-123/2014.

Tačiau sunkum kelia ir tiri profesini lig atvejai, kadangi, dažniausiai, yra sudėtinga tiksliai nustatyti kada darbuotojas šia liga susirgo. Dėl šios priežasties, netgi nuo NADSD sigaliojimo dienos tam tikrais atvejais žalos atlygimo klausimai gali būti sprendžiami taikant Žalos atlyginimo statym .⁹²

Du teisinio reguliavimo etapai aiškiai išskirti ir statym leid jo. Antai Žalos atlyginimo statymo pirmojoje redakcijoje buvo nustatyta, kad šis statymas taikomas dėl nelaiming atsitikim darbe, kurie vyko iki šio statymo sigaliojimo, taip pat dėl nelaiming atsitikim darbe, kurie vyko galiojant šiam statymui. 1999 m. gruodžio 23 d. buvo priimtas NADSD , kurio pirmojoje redakcijoje tvirtinta, kad Žalos atlyginimo statymo nuostatos dėl žalos atlyginimo dėl nelaiming atsitikim darbe taikomos tik dėl nelaiming atsitikim , kurie vyko iki NADSD sigaliojimo. sigaliojus NADSD , statym leid jas pakoregavo Žalos atlyginimo statymo 23 str. nuostatas ir suderino jas su min tomis NADSD 36 str. nuostatomis. 2002 m. Žalos atlyginimo statymo 23 str. buvo papildytas 7 d., kurios 1 p. nustatyta, kad šis statymas taikomas žalai atlyginti dėl nelaiming atsitikim darbe, vykusi iki 1999 m. gruodžio 31 d. skaitytinai. Nors šiuo metu NADSD 36 str. negalioja, tačiau galioti išliko Žalos atlyginimo statymo 23 str. 7 d.

Iš to seka išvada, kad tokiu būdu statym leid jas aiškiai atribojo dviej min t statym taikym laike ir nustat , kad iki 1999 m. gruodžio 31 d. skaitytinai žala atlyginama pagal Žalos atlyginimo statym , tuo tarpu nuo 2000 m. sausio 1 d. dėl nelaimingo atsitikimo darbe kilusiai žalai atlyginti taikomos NADSD nuostatos.

Tokia linkme formuojama LAT ir LVAT praktika. Pavyzdžiui LAT nagrin jo byl Nr. 3K-P-276/2005, kurioje nustatyta, kad nelaimingas atsitikimas darbe, kurio metu žuvo darbuotojas R.S., vyko 2002 m. rugpj io 27 d. LAT pažym jo, kad šiai situacijai reglamentuoti negali būti taikomas Žalos atlyginimo statymas, nes jo taikymo ribos apibotos galiojimu laike t.y. jis taikomas žalai atlyginti dėl nelaiming atsitikim darbe, vykusi iki 2000 m. sausio 1 d., ir netaikomas žalai atlyginti dėl nelaiming atsitikim , vykusi po 1999 m. gruodžio 31 d. Atsižvelgiant tai, kad nelaimingas atsitikimas vyko po šios datos, konstatuotina, kad šios bylos atveju klausimams, susijusiems su žalos atlyginimu, spr sti Žalos atlyginimo statymas negali būti taikomas. Apeliacin s instancijos teismas Žalos atlyginimo statym nagrin jamoje byloje taik

---

⁹²VERIKAS, Andrius. Darbuotojo sveikatai padarytos žalos atlyginimo sistema. *Jurisprudencija*, 2006, t. 11(89), p. 68.

neatsižvelgdamas nurodytas nuostatas dėl statymo galiojimo laiko atžvilgiu ir taip pažeid materialines teises normas.⁹³

Toki pozicij išreišk ir LVAT byloje Nr. A-146-1246-12. 2004 m. birželio 2 d. vykdam darbdavio UAB „Viltis“ nurodym UAB „Šiauli kelias“ teritorijoje suvirinimo aparatu pjaunant akmens pjovimo staklių kolon , vyko nelaimingas atsitikimas, kuriame darbuotojui buvo padarytas sunkus sveikatos sutrikdymas dėl dešinio blauzdikaulio atviro lūžio. Teismas pažym jo, kad atsižvelgiant tai, kad nelaimingas atsitikimas vyko 2004 m. birželio 2 d., t.y. galiojant NADSD bei Žalos atlyginimo statymo 23 str. 7 d., todėl Žalos atlyginimo statymas šiuo atveju negali būti taikomas.⁹⁴ Tokios pozicijos jis laik si ir v lesn je praktikoje⁹⁵.

Analizuojant teism praktik , pastebime, kad, jei nelaimingas atsitikimas vyko iki 1999 m. gruodžio 31 d. skaitytinai, o asmuo atitinka visas statymo nustatytas s lygas, Žalos atlyginimo statymas yra taikomas ateit .⁹⁶ Tai reiškia, kad min tame statyme yra nustatyta principo *lex retro non agit* išimtis, t. y. jog šis statymas turi gr žtam j gali ir turi b ti taikomas asmenims, kuri sveikata dėl nelaimingo atsitikimo darbe buvo sužalota dar iki 1997 m. rugs jo 1 d. Žalos atlyginimo statymo sigaliojimo. Be abejo, tokiu atveju taikoma aktuali, galiojanti statymo redakcija.

Pavyzdžiui, byloje Nr. 2A-1210-259/2013 nustatyta, kad ieškovas dirbo plyteli kloy ju. 1997-07-18 darbo metu ir darbo vietoje vyko nelaimingas atsitikimas, kurio metu buvo sužalotas ieškovo kair s rankos riešas. D l šio sužalojimo 1998-01-27 ieškovui Valstybin medicinini socialini ekspertiz s komisija nustat tre i invalidumo grup , ieškovo netektas darbingumas buvo nustatytas 60 procent . 2005 m. geguž s 5 d. Valstybin medicinini socialini ekspertiz s komisija nustat ieškovui tre i j invalidumo grup ir 40 procent profesinio darbingumo netekim neterminuotai. 2013 m. vasario 7 d. ieškovas sužinojo, jog atsakov nuo 2008-10-01 nereguliariai mok jo periodin s

⁹³Lietuvos Aukšiausiojo Teismo Civilini byl skyriaus plenarin sesija. 2005 m. birželio 13 d. nutarimas civilin je byloje L.S. v. UAB „Vigidas“, Nr. 3K-P-276/2005.

⁹⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teis j kolegija. 2012 m. geguž s 21 d. nutartis administracin je byloje A. R. V. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Radviliškio skyrius, Nr. A-146-1246-12.

⁹⁵Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teis j kolegija. 2014 m. gruodžio 1 d. nutartis administracin je byloje S.T. v. „moni bankroto administravimo ir teisini paslaug biuras“, Nr. A-602-1147-14.

⁹⁶Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teis j kolegija. 2014 m. gruodžio 17 d. nutartis administracin je byloje A.S. v. „Šilal s statyba“, Nr. A-525-2097-14; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teis j kolegija. 2012 m. geguž s 21 d. nutartis administracin je byloje A. R. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Radviliškio skyrius, Nr. A-146-1246-12.

darbingumo netekimo kompensacijos m nesines išmokas, mok jo nepiln sum , o nuo 2012-09-01 visiškai nustojo mok ti, tod l susidar siskolinimas. Jis kreip si teism . Teismas pasteb jo, jog ieškovo sužalojimo darbe metu 1997-07-01 Žalos atlyginimo d l nelaiming atsitikim darbe ar susirgim profesine liga laikinasis statymas dar negaliojo, ta iau konstatavo, kad pagal minimo statymo 23 straipsnio 2 dal jo nuostatos taikytinos gin o teisiniam santykiui spr sti.⁹⁷

Vis d lto, daugiausia problem praktikoje kyla tais atvejais, kuomet teismui tenka vertinti kok statym reikia taikyti, kai žala atsiranda darbuotojui dirbant skirtingose darboviet se abiej min t statym galiojimo metu. Pavyzdžiui, byloje Nr. 3K-7-1115/2003 nustatyta, kad ieškovas dirbo variose mon se traktorininku, ekskavatorininku. Iš paskutin s darboviet s jis buvo atleistas 2001 m. vasario 20 d. Profesin s ligos tyrimo komisija 2002 m. liepos 3 d. profesin s ligos patvirtinimo akte nurod , jog profesine liga ieškovas susirgo dirbdamas 31 metus traktorininku, ekskavatorininku. Vis š darbo laik buvo veikiamas kenksming darbo aplinkos veiksniai ir jo ligos priežastis – ilgametis darbas, veikiant padidintai vibracijai ir triukšmui. Ieškovas kreip si VSDFV Šiauli skyri bei savo darboviet d l kompensacijos, ta iau jos mok ti atsisak . Iešovas kreip si teism . Tiek pirmosios, tiek apeliacin s instancijos teismai ieškin tenkino, remdamiesi NADSD . Ta iau LAT su tokia teism pozicija nesutiko, konstatav s, kad ieškovo profesin s ligos vystymasis pra jo du etapus: kai dar negaliojo NADSD , tod l tuo metu ieškovas nebuvo apdraustas nuo nelaiming atsitikim darbe socialiniu draudimu ir sigaliojus šiam statymui bei apdraudus ieškov nurodyta draudimo r šimi. D l šios priežasties ieškovo sveikatai padaryt žal d l profesinio susirgimo už 50 procent darbingumo netekim , privalo visiškai atlyginti atsakingi už jos padarym asmenys (CK 6. 263 str. 2 d.), atsižvelgiant netekto darbingumo procentus, ieškovui dirbant variose darboviet se. Nuo 2000 m. sausio 1 d. draudžiant ieškov (darbuotoj) nuo nelaiming atsitikim darbe ir susirgim profesine liga pagal Socialinio draudimo statym iki 2001 m. vasario 20 d., atsirado tik ribota draudiko atsakomyb mok ti apdraustajam netekto darbingumo kompensacij , kuri šiuo atveju aiškiai nepadengia visos ieškovui padarytos žalos, tod l ieškovui padarytos žalos dal , kurios nepadengia atlyginimas pagal Socialinio draudimo statym , turi atlyginti už žal atsakingi

---

⁹⁷Kauno apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2013 m. liepos 2 d. nutartis civilin je byloje V. M. v. UAB „Stamona“, Nr. 2A-1210-259/2013.

asmenys, vadovaujantis bendraisiais žalos atlyginimo sveikatos sužalojimo atveju pagrindais. Pažymėtina, kad darbdavio atsakomybė yra deliktinė, o draudiko - sutartinė. Tokiu atveju turėtų būti nustatyta kiekvienam už žalą atsakingam asmeniui tenkanti žalos nedraudiminė dalis bei koki žalos dalį turi atlyginti draudikas.⁹⁸

3.3. Žalos atlyginimo ypatumai pagal Civilinio Kodekso nuostatas

Viena iš civilinės atsakomybės formų laikomas žalos atlyginimas. Remiantis deliktinės atsakomybės taisyklėmis, kiekvienas asmuo privalo elgtis taip, kad savo veiksmais ar neveikimu nepadarytų kitam asmeniui žalos (CK 6.263 str. 1 d.).

Civilinė atsakomybė už žalą, sužalojus darbuotojo sveikatą, pasižymi tam tikrais ypatumais. Visų pirma, jau minėta, kad civilinė atsakomybė gali būti taikoma tuo atveju, kai socialinio draudimo išmokos nepakanka patirtai žalai atlyginti. Kaip yra nurodyta CK 6.290 str. 1 d., pagal kurią socialinio draudimo išmokos, mokamos sveikatos sužalojimo ar gyvybės atimimo atvejais, yra skaitomos atlygintinos žalos dydis. Tai reiškia, kad šiuo atveju civilinė atsakomybė „veikia“ kaip papildoma priemonė, siekiant visiškai žalos atlyginimo principo įgyvendinimo.

Daugiau problemų pastebima taikant CK 6.283 str., kurio 1 d., reglamentuojanti žalos atlyginimą sveikatos sužalojimo atveju, asmenį, atsakingą už žalą, pareigoja atlyginti nukentėjusiajam visus šio patirtus nuostolius ir neturtinę žalą. CK 6.283 str. 4 d. nustatyta, kad šis straipsnis taikomas tik tais atvejais, kai nukentėjusiam asmeniui nėra apdraustas nuo nelaimingų atsitikimų darbe socialiniu draudimu statymu nustatyta tvarka. Panaši nuostata yra tvirtinta ir DK 283 str. 2 d. skelbiamajame, kad jeigu nukentėjus darbuotojas nebuvo apdraustas nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu, prarastas pajamas dėl darbingumo netekimo ir išlaidas, susijusias su medicinos pagalba ir gydymu, taip pat su nukentėjusiojo socialine, medicinine ir profesine reabilitacija, Civilinio kodekso nustatyta tvarka atlygina darbdavys.

---

⁹⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija. 2003 m. gruodžio 18 d. nutartis civilinėje byloje A.J.B. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Šiaulių skyrius, Nr. 3K-7-1115/2003.

Kaip pastebėjo A. Verikas, iš ši nuostat matyti, kad CK 6.283 str. 1 d. netaikoma, jei asmuo apdraustas socialiniu draudimu. Vis dėlto, toki išvada peršia tik siauras šios normos aiškinimas.⁹⁹

LAT, aiškindamas CK 6.283 str. 1 d. bei 4 d. tvirtint taisyklę, priėjo išvada, kad civilin atsakomyb gali būti taikoma tuo atveju, kai asmuo yra apdraustas socialiniu draudimu, tačiau vykis pripažintas nedraudiminiu. Antai byloje Nr. 3K-3-103/2005 LAT vertindamas CK 6.283 str. 1 ir 4 d. santykį konstatavo, kad jeigu darbuotojas buvo sužalotas dėl nelaimingo atsitikimo darbe dėl darbdavio kaltės ar neteko dalies ar viso darbingumo dėl profesinės ligos ir jam paskirta socialinio draudimo išmoka visiškai neatlygina patirtos žalos, likusi dal bendraisiais pagrindais turi atlyginti darbdavys¹⁰⁰. Iš to seka išvada, kad teismų praktika yra formuojama taip, kad darbuotojo apdraudimas nuo nelaiming atsitikimų darbe socialiniu draudimu statym nustatyta tvarka neatleidžia nuo socialinio draudimo išmokomis neatlygintos žalos atlyginimo¹⁰¹. Pagal teismų praktiką panašaus pobūdžio bylose, darbdavys, nesant statyme numatyt jo atsakomyb eliminuojami slyg, statym nustatyta tvarka atsako ir už žal, atsiradusi dėl nelaimingo atsitikimo darbe, kuris nepripažintas draudiminiu vykiu¹⁰². Tai reiškia, kad CK tiesiogiai nesieja žalos atlyginimo su draudiminiais ar nedraudiminiais vykiais, numatytais NADSD.¹⁰³

Tinkam subjekt reikalauti žalos atlyginimo šios normos prasme nustat Druskinink rajono apylinkių teismas byloje Nr. I-1528-2536/2015, kurioje konstatavo, jog 2015 m. gegužės 13 d. UAB „(-)“ vyko nelaimingas atsitikimas darbe, kurio metu susižalojo pagalbinis darbininkas. Ieškovas, vykdęs pastato apšiltinimo darbus, užlipo trečią aukštą paimiti darbui reikalingo renginio. Tačiau, grįždamas atgal sienos parapet perlipo netoje vietoje, kur buvo rengtos kopijos, paslydo ir nukrito ant vejos. Nepaisant to, kad darbuotojas buvo draudžiamas nuo nelaiming atsitikimų darbe NADSD nustatyta

⁹⁹VERIKAS, Andrius. Darbuotojo sveikatai padarytos žalos atlyginimo sistema. *Jurisprudencija*, 2006, t. 11(89), p. 68.

¹⁰⁰Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2005 m. vasario 21 d. nutartis civilinėje byloje T.K. v. Vilniaus miesto savivaldybė, AB Vilniaus gelžbetoninių konstrukcijų gamykla Nr. 3, AB „M-uoliai“, Nr. 3K-3-103/2005.

¹⁰¹Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. vasario 26 d. nutartis civilinėje byloje S. M. v. UAB „Yazaky Wiring Technologies Lietuva“, Nr. 3K-3-129/2008.

¹⁰²Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinė sesija. 2005 m. birželio 13 d. nutarimas civilinėje byloje L.S. v. UAB „Vigidas“, Nr. 3K-P-276/2005.

¹⁰³Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. sausio 15 d. nutartis baudžiamojoje byloje LV. V. G.E., Nr. 2K-112/2013.

tvarka, vykis buvo pripažintas nedraudiminiu, nes darbuotojas buvo neblaivus. Ieškovas kreipėsi teismu, kuris konstatavo, jog Nelaimingo atsitikimo darbe tyrimo aktas bei specialisto išvada yra pakankami rodymai atsakovo kaltei konstatuoti. Tokiu būdu, byloje yra nustatytos visos sąlygos civilinei teisei atsakomybei taikyti: priešingi teisei atsakovo veiksmai (saugūs darbo sąlygų neužtikrinimas), kaltė (aplaidumas), žala (nukentę jusys susižalojo) ir priežastinis ryšys tarp atsakovo veiksmų ir atsiradusios žalos.¹⁰⁴ Šiuo principu pagrįstus sprendimus priima ir kiti teismai.¹⁰⁵

Min tos taisyklės yra taikomos ir neturtinės žalos atlyginimo atveju. Byloje Nr. I-2013-589/2016 Druskininkų rajono apylinkės teismas nagrinėjo atvejį, kai monijė, perdirbančioje pelyje, darbo metu darbuotojas apdegė kūną ir neteko 50 proc. darbingumo. Atvejis buvo pripažintas draudiminiu, nes kūno nudegimai vyko dėl netvarkingos darbo rangos. Nukentęjis iš VSDFV gavo kompensaciją. Vis dėlto, ieškovas kreipėsi teismu, nes, jo manymu, gauta kompensacija nepadengė tos žalos, kurią jis patyrė. Darbuotojas pažymėjo, kad dėl patirto sveikatos sužalojimo jis patyrė tiek fizinę, tiek dvasinę kančią, kentėjo nepakeliamą skausmą, ilgą laiką negalėjo savarankiškai pasirūpinti savimi bei pasirūpinti savo vaikais. Dėl to, jo teigimu, darbdavys jam turėtų sumokėti neturtinę žalą (5 tūkst. eur.), nes VSDFV jam padengė tik turtinius nuostolius. Spręsdamas šį atvejį, teismas remėsi LAT byloje Nr. 3K-3-1049/2003 suformuotais teiginiais, kad aiškinant CK 6.283 str. 1 d. bei 4 d. nurodytą normą koliziją, atsižvelgtina NADSD paskirtai bei tai, kad šis statymas neapima neturtinės žalos atlyginimo. CK 6.283 str. 4 d. numatyta išlyga taikytina tik turtinės žalos atlyginimo apimtimi, t. y. teisė neturtinės žalos atlyginimui išsaugo ir tie asmenys, kurie yra apdrausti nuo nelaimingo atsitikimo darbe socialiniu draudimu statymu nustatyta tvarka. Priešingu atveju, teismo nuomone, šie asmenys atsidurtų nelygioje padėtyje lyginant su neapdraustaisiais, kadangi statymas (CK 6.250 str. 2 d.) numato neturtinės žalos atlyginimą visais asmens sveikatos sužalojimo atvejais. Remdamasis šiuo išaiškinimu

---

¹⁰⁴ Druskininkų rajono apylinkės teismas. 2015 m. spalio 7 d. nutartis civilinėje byloje P.K. v. UAB „-“, Nr. I-1528-2536/2015.

¹⁰⁵ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. gruodžio 12 d. nutartis civilinėje byloje V.M. v. „Leimėsta“ ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Alytaus apskrities Lazdijų skyrius, Nr. 2A-472/2011.

teismas nusprendė priteisti iš darbdavio ieškovui neturtiną žalą dėl patirtų sveikatos sužalojimų.¹⁰⁶

Manytina, kad toks minėtus nuostatus aiškinimas bei taikymas yra pagrįstas bei atitinka visišką žalos atlygimo principą, pagal kurį nukentėjus darbuotojas turi būti grąžinamas tokią turtinę padėtį, kokia būtų buvusi, jei nebūt padaryta žala. Jei teismai taikytų CK 6.283 str. 1 d. bei 4 d. pažodžiui, asmuo už sužalotą sveikatą negautų žalos atlyginimo tais atvejais, kuomet nelaimingas vykis darbe būtų pripažintas nedraudiminiu. Kitaip sakant, asmuo negalėtų apginti savo pažeistų teisių, o tai prieštarautų Konstitucijos nuostatomis, deklaruojančioms teisę sveikas bei saugias darbo sąlygas. Be abejojimo, tik nereikia pamiršti to, kad asmuo negali gauti didesnės kompensacijos nei patirtų žalą, todėl, jei socialinio draudimo išmoka padengs visą patirtą žalą, reikalauti iš darbdavio papildomos kompensacijos asmuo neturi teisės.

3.4 Žalos dydžio nustatymo kriterijai

Kiekvienas, patyręs sveikatos sužalojimus darbuotojas, turi teisę teisingai bei pagrįstai žalą atlyginti. Jau minėta, kad žala, padaryta darbuotojo sveikatai gali būti tiek turtinė, tiek neturtinė. Tai patvirtina ir CK 6.283 str., pagal kurį žala fizinio asmens suluošinimo ar sveikatos sutrikdymo atveju, apibūdinama kaip asmens patirti nuostoliai ir neturtinė žala. Ši žala dydžiai nustatomi vadovaujantis skirtingais kriterijais.

Remiantis CK 6.283 str. 2 d. nuostoliais sveikatos sužalojimo atvejais sudaro negautos pajamos, kurias nukentėjus asmuo būtų gavęs, jeigu jo sveikata nebūt sužalota, ir su sveikatos grąžinimu susijusios išlaidos. LAT yra išaiškinęs kaip yra apskaičiuojamos negautos pajamos. Joms apskaičiavimui takos turi du etapai: iki susižalojimo bei po susižalojimo. Tai reiškia, kad saugi darbo sąlyga neužtikrinus darbdavys susižalojusiam darbuotojui privalo išmokėti skirtumą tarp pajamų, kurias darbuotojas realiai gavo arba realiai galėjo gauti iki ir po sveikatos sužalojimo.¹⁰⁷ Šiuo atveju reikia vertinti eilę aplinkybių, tiek nesusijusių su darbuotojo sveikatos sužalojimais, tiek susijusių, dėl kurių galėjo pasikeisti jo darbo užmokestis. Jei nukentėjusiojo darbo pajamos sumažėjo, turėtų

¹⁰⁶ Druskininkų rajono apylinkės teismas. 2016 m. kovo 18 d. nutartis civilinėje byloje G.J. v. (-), Nr. I-2013-589/2016.

¹⁰⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. spalio 9 d. nutartis civilinėje byloje A. R. v. UAB „Šiaulių plentas“, UAB „Viltis“, Nr. 3K-3-473/2013.

beti nustatyta, kokios tokos tam tur jo pasikeit s statyminis reguliavimas, darbo sutarties pakeitimai, ar nukent jusiajam darbdavio sakymais buvo nustatyta nepilna darbo savait , diena, kitokie nustatyti apribojimai dirbti ankstesn darb , atsižvelgiant Ne galumo ir darbingumo nustatymo tarybos rekomendacijas, ar tokios rekomendacijos iš viso buvo ir kt.¹⁰⁸ Pabr žtina, kad sprendžiant d l turtin s žalos d l negaut pajam atlyginimo turi b ti atsižvelgiama darbuotojo netekto darbingumo laipsn . Tai reiškia, kad negaut pajam s voka turi b ti suprantama kaip prarasto darbingumo procento pinigin išraiška per tam tikr laikotarp .¹⁰⁹

Praktikoje itin daug problem kyla, vertinant nuo kokio darbo užmokes io tur t b ti skai iuojamos nagautos pajamos. Vien pareišk j teigimu tai tur t b ti minimalus darbo užmokestis¹¹⁰, kiti teigia, kad negautas pajamas tur t b ti skaitomos ir kartu su darbo užmokes iu mokamos premijos¹¹¹ ir kt. Tuo tarpu LAT byloje Nr. 3K-3-364/2008 yra pabr ž s, kad žalos (kaip negaut pajam) atlyginimo suma savo teisine prigimtimi n ra tapati negauto darbo užmokes io priteisimui. Nurodytoje byloje kasacinis teismas pažym jo, kad pajam bei socialinio draudimo mokes i gav jai pagal statym b t valstyb s ir socialinio draudimo biudžetai, o ne pats ieškovas.¹¹² Tai reiškia, kad sprendžiant d l negaut pajam dydžio, turi b ti vertinamas nukent jusiojo asmens gautas vidutinis darbo užmokestis iki nelaimingo atsitikimo darbe, atskai ius mokes ius. Sprendžiant d l negaut pajam dydžio takos turi ir asmens neapmokestinamos pajamos. Antai, jei sumos turtinei žalai atlyginti už atitinkam laikotarp yra pagal statymus priskiriamos neapmokestinamoms pajamoms, tai fizinio asmens sveikatos sužalojimo atveju jo darbo užmokes io forma realiai negautos pajamos apskai iuojamos atsižvelgiant jo vidutin darbo užmokest , iš kurio yra išskai iuoti privalomi biudžet mokes iai.¹¹³ Iš to, kas pasakyta seka išvada, kad darbuotojo sužalojimo atveju negautos pajamos yra

¹⁰⁸ Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2015 m. geguž s 25 d. nutartis civilin je byloje Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus skyrius v. „Lietuvos draudimas“, Nr. 3K-3-351-421/2015.

¹⁰⁹ Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2013 m. spalio 9 d. nutartis civilin je byloje A. R. v. UAB „Šiauli plentas“, UAB „Viltis“, Nr. 3K-3-473/2013.

¹¹⁰ Šaki rajono apylink s teismas. 2012 m. sausio 30 d. nutartis civilin je byloje J.S. v. UAB „Saerimmer“, Nr. 2-8-630/2012.

¹¹¹ Druskinink rajono apylink s teismas. 2015 m. sausio 7 d. nutartis civilin je byloje G.H. v. AB „(-)“, Nr. I-211-2895/2015.

¹¹² Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2008 m. liepos 8 d. nutartis civilin je byloje V. G. v. Lietuvos valstyb , Nr. 3K-3-364/2008.

¹¹³ Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2009 m. balandžio 14 d. nutartis civilin je byloje G. Š. v. UAB „Yazaki Wiring Technologies Lietuva“ Nr. 3K-3-174/2009.

apskai iuojamos atsižvelgiant vidutin darbo užmokest iš kurio yra išskai iuojami privalomi biudžet sumok ti mokes iai.

Nepaisant to, kad aukš iau aptartais kasacinio teismo suformuluotais teiginiais privalo vadovautis žemesn s instancijos teismai, praktikoje neišvengiama klaid , kurios buvo vertinamos LAT byloje Nr. 3K-3-13/2012: Valstybinio socialinio draudimo statyme tvirtintas teisinis reglamentavimas šiai bylai aktualiu darbo užmokes io forma realiai negaut pajam apskai iavimo aspektu yra nepakit s, palyginus su tuo, kuris buvo aiškintas ir taikytas nurodytose kasacinio teismo nutartyse. Atsižvelgiant nurodytame statyme tvirtint teisin reglamentavim , CK 6.283 straipsnio 2 dal , kasacinio teismo praktik , teis j kolegija sprendžia, kad šioje byloje ieškov s darbo užmokes io forma realiai negautos pajamos turi b ti apskai iuojamos pagal jos darbo užmokest , iš kurio išskai iuotos privalomosios apdraust j valstybiniu socialiniu draudimu mokes. Apeliacin s instancijos teismas, apsk stu sprendimu priteisdamas ieškovei darbo užmokes io forma negautas pajamas jos iš darbo užmokes io neišskai iav s privalomos apdraust j valstybiniu socialiniu draudimu mokes, netinkamai taik materialin s teis s normas ir nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos.¹¹⁴

D l darbuotojo sveikatos sužalojim kilusi turtin žala, tai ne tik negautos pajamos (jis praranda darbin s veiklos pajamas, taip pat sumaž ja jo galimyb tokias pajamas gauti.), ta iau ir tur tos kitos turtin s išlaidos. Darbuotojas patiria išlaid , reikaling sveikatai atgauti (medikamentai, gydymas, asmens prieži ra, reabilitacija, priemon s reikalingos prisitaikymui gyventi prie aplinkos, papildomo maitinimo ir pan. ir kt. išlaidos).

Kyla klausimas, kas privalo rodyti patirtos turtin s žalos dyd ? Tokia pareiga kyla darbuotojui. Pavyzdžiui, teismas gali pareikalauti, kad darbuotojas jam pateikt kvitus, rodan ius gydymo, reabilitacijos bei kitas išlaidas, susijusias su patirtais susižalojimais. Pavyzdžiui, toki pareig darbuotojas byloje Nr. 2A-453-569/2015 vykd netinkamai. Darbe susižaloj s darbuotojas pateik teismui kvitus, pagal kuriuos teismas konstatavo, jog ieškovas mok jo už reabilitacin gydym - 805 Lt, už ramentus - 86 Lt, už stuburo tvar - 102 Lt, už šlapinimosi ind – 6,27 Lt, griki lukšt pagalv – 35,90 Lt. vertin s kvit turin teismas pri jo išvad , kad šios išlaidos susijusios su patirtais susižalojimais

---

¹¹⁴ Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2012 m. vasario 13 d. nutartis civilin je byloje R. G. v. UAB „Druskinink vandentiekis“ ir UAB „ERGO Lietuva“, Nr. 3K-3-13/2012.

nelaimingo atsitikimo metu. Darbuotojas teismui buvo pateikęs ir kitą kvitą sumai 757,75 Lt, tačiau nesugebėjo rodyti, kad šios išlaidos susijusios su patirtais susižalojimais, todėl teismas šias išlaidas atmetė kaip nerodytas ir nepagrįstas. Vertinamas darbuotojo negautas pajamas ir tiesioginius nuostolius, teismas priteisė jam 9841,13 Lt turtinį žalą.¹¹⁵

Manytina, kad priešingai nei turtinei žalai nustatyti, neturtinei žalai apskaičiuoti nėra vienos konkrečios formulės. Kiekvieną kartą, sprendžiant dėl neturtinį žalą nustatymo dydžio, reikia vertinti eilę skirtingų kriterijų. Kaip yra pabrėžęs LAT: kiekvienu konkrečiu atveju sprendžiant dėl neturtinį žalą dydžio turi būti vertinti kriterijų visuma – ir aplinkybės, dėl kurių neturtinį žalą dydis gali būti nustatytas didesnis, ir aplinkybės, dėl kurių jis gali būti nustatytas mažesnis.¹¹⁶ Ši prerogatyva yra suteikta teismui. Teismas, nustatydamas kokią neturtinį kompensaciją privalo gauti suluošintas darbuotojas vadovaujantis žiningo, teisingo ir protingo atlyginimo principu. Net, jei keliose darbovietėse vyksta keli identiški nelaimingi atsitikimai, tačiau jų pasekmės yra visai skirtingos, darbuotojai pretenduoja skirtingą neturtinį žalą dydį. Tai patvirtina LAT jurisprudencija. Antai byloje Nr. 3K-7-328-248/2015 LAT yra konstatavęs, kad aptariamose bylose sveikatos sužalojimai buvo lengvesni, nesukėlė tokių sunkių padarinių kaip ieškovo atveju. Nagrinėjamu atveju dėl nelaimingo atsitikimo darbe ieškovui buvo sunkiai sutrikdyta sveikata, jo patirtas sveikatos sutrikdymo pasekmės tęstinės, trukdantys visą gyvenimą, dėl to jo patiriami neigiami išgyvenimai taip pat ilgalaikiai. Šios aplinkybės teikia pagrindą daryti išvadą, kad ieškovui priteistinas didesnis, nei panašiose situacijose kasacinės instancijos teismo paprastai priteisiamas, žalą atlyginimas.¹¹⁷

Na, o pavyzdžiui, byloje Nr. 2A-56-123/2013 buvo nustatyta, kad asmuo darbo metu atliktas jo dažymo darbus ir vykus nelaimingam atsitikimui apdegė 20 proc. kūno: veidas, kaklas, liemenys, rankos, kojos, jam padarytas sunkus sveikatos sutrikdymas. Kūno nudegimus darbuotojas patyrė dėl to, kad nukritus kibirui su dažais, jie aplaistėr bus, o nuo naudojamo netvarkingo kilnojamojo šviestuvo kilo gaisras, ribai degant kūno, buvo apsunkintas išėjimas iš sunkiai prieinamos patalpos, ne manoma buvo iškviešti pagalbos. Teismas pritarė nukentėjusiojo prašymui atlyginti jam turtinį bei neturtinį žalą. Nustatydamas neturtinį žalą dydį teismas rėmėsi tuo, kad darbuotojas nelaimingo

¹¹⁵ Šiaulių apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. rugsėjo 10 d. nutartis civilinėje byloje V.J. v. UAB „Fisanta“, Nr. 2A-453-569/2015.

¹¹⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija. 2015 m. spalio 26 d. nutartis civilinėje byloje B.D. v. M.T., Nr. 3K-7-328-248/2015.

¹¹⁷ *Ibid.*

atsitikimo metu patyr sunk sveikatos sutrikdym , kuris suk l didel skausm , stres , psichologines problemas, taip pat tuo, kad ant k no ilg laik liks randai ir ilgai bus t siamas gydymas.¹¹⁸

Taigi, atsižvelgiant tai, kad neturtin s žalos dydis turi b ti nustatomas pagal bylai reikšming aplinkybi visum , teismas privalo pagr sti savo sprendim , d l kokios priežasties jis priteisia didesn ar mažesn neturtin s žalos dyd . Pavyzdžiui, byloje 2A-661-565/2014 nustatyta, kad nukent jusiam dirbant su mediniais r stais, t.y. ridentant juos ant vežim lio, vienas j nukrito r st rietuv s viršaus ir prispaud darbuotojui šon ties dubens kaulais. D l to jis patyr sveikatos sužalojim , o b tent, kairio gaktikaulio apatin s šakos l ž . VSDFV pripažino š atvej draudiminiu bei užmok jo kompensacoj , ta iau nukent j s asmuo kreip si teism ir praš priteisti jam iš darbdavio 30 000 Lt neturtin s žalos. Teimas tenkino ieškin iš dalies, priteisdamas jam pus prašytos sumos. Savo sprendim d l neturtin s žalos dydžio sumažinimo teismas motyvavo, pateik s sekan ius argumentus: ieškovas atsakovo mon je dirbo labai trump laiko tarp , atsakovas r pinosi ieškovu, teik jam materialin param (skyr 1 000 Lt pašalp gydymui); ieškovas yra jauno amžiaus, ta iau patirta trauma ieškovo darbingumui takos neturi, šiuo metu ieškovas dirba ir mokosi; ieškovui gydymas truko ne prastai ilgai, ta iau gydymo trukmei reikšm s tur jo tai, jog ieškovas nesilaik gydymo režimo; d l sveikatos sužalojim gali atsirasti galimus liekam j reiškiniai - po tokios traumos pacientas gali šlubuoti.¹¹⁹ (Pla iau apie neturtin s žalos nustatym bus kalbama sekan iame darbo skyriuje.)

Apibendrinant, galima teigti, kad sveikatos susižalojimo atveju darbuotojas patiria tiek turtin , tiek neturtin žal . Priešingai nei turtin žala, neturtin žala negali b ti apskai iuojama tiksliai, nes n ra vieno bendro nustatyto dydžio, kuriuo teismas gal t remtis, šio dydžio nustatymas teismo teis bei pareiga. Tokios vertyb s kaip sveikata pažeidimo atveju, nustatant neturtin s žalos dyd lemiam reikšm , turi tokie kriterijai kaip susižalojimo pasekm s, patirti dvasiniai išgyvenimai. Turtin žal yra žymiai lengviau vertinti pinigais. Ši žal sudaro darbuotojo negautos pajamos bei išlaidos, susijusios su patirtais sužalojimais. Negautos pajamos priklauso nuo darbuotojo

¹¹⁸ Klaip dos apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2013 m. sausio 4 d. nutartis civilin je byloje E. K. v. AB „Baltijos“ laiv statykla, Nr. 2A-56-123/2013.

¹¹⁹ Vilniaus apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2014 m. birželio 23 d. civilin je byloje J.Š. v. UAB „Molesta“, Nr. 2A-661-565/2014.

atlyginimo iki susižalojimo bei po jo, tuo tarpu patirtos išlaidos gali būti labai įvairios ir jų rodymas yra darbuotojo pareiga.

Apibendrinant magistro baigiamojo darbo skyri „Žalos atlyginimo teisinis reglamentavimas ir tvarka, darbuotojui susižalojus darbe“ galima teigti, kad praktikoje taikomi skirtingi žalos, padarytos darbuotojo sveikatai, atlyginimo būdai sudaro vieną bendrą tokios žalos atlyginimo sistemą. Skirtingi, vienas kitą papildantys žalos atlyginimo būdai, sugeba pasiekti aukštesnį tikslą žalos atlyginimo atveju. Asmuo, kuriam sužalota sveikata, gauna tokį žalos atlyginimą, kuris kompensuoja ne tik jo turinius praradimus, tačiau ir dvasinius, tokiu būdu minimalizuojant jo patirtus sužalojimus. Tuo tarpu, šie tikslai nebūtų pasiekti, jei šie žalos atlyginimo būdai būtų taikomi atskirai, nederinant jų tarpusavyje.

4. DARBUOTOJO PATIRTOS NETURTIN S ŽALOS ATLYGINIMAS

DK 248 str. 1 d. 4 p. nurodo, jog darbdavio vienas iš atsakomybės atsiradimo pagrindų yra darbuotojui padarytos neturtinės žalos faktas. To paties kodekso 250 str. nurodo, jog neturtinė žala atlyginama remiantis CK. Nagrinėjamos temos atžvilgiu svarbu pabrėžti, jog neturtinė žala visais atvejais atlyginama, kai asmeniui atimama gyvybė ar sužalojama sveikata, ši nuostata virtinta CK 250 str. 2 d. Taigi darbuotojo neturtinės žalos atlyginimo plėšiai nereglementuoja DK, o blanketine norma nurodo, jog šis atvejis reglamentuoja CK. Neturtinės žalos atlyginimas taip pat tvirtina CK 6.283 str., kuris skelbia, jog atimusi gyvybę asmeniui ar sužalojus jo sveikatą, kaltinamasis privalo atlyginti jo patirtą neturtinę žalą. Šis straipsnis netaikomas tada, kai asmuo apdraustas nelaimingais atsitikimais darbe ir profesiniame socialiniame draudime. Minėti atveju asmuo gis teisė neturtinės žalos atlyginimui pagal bendrąją normą, t. y. CK 6.250 str..

Neturtinės žalos sąvoka pateikiama CK 250 str. 1 d., tai asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kita, teismo vertinti pinigais. Statymais leidžiamas nenumatomas baigtinis sąrašas atvejų, kada žala pripažinama neturtine, taip suteikdamas teismui diskrecijos teisę kiekvienu konkrečiu atveju vertinti ar patirta žala gali būti konstatuota kaip neturtinė. Taip pat nenumatyta žalos atlyginimo dydis, kiek asmuo gali reikalauti už tam tikrus sveikatos sutrikdymus, šiuo atveju LAT, formuodamas teismų praktiką, siekia nubrėžti tam tikras gaires.

Kasacinis teismas neturtinės žalos atlyginimo byloje formuoja praktiką, jog nukentėjusiajam atlyginama ne bet kokia neturtinė žala, o tik tokia, kuri pasireiškia ilgalaikiu neigiamu poveikiu, jo intensyvumu, pasekmėmis egzistavimu ne tik žalos padarymo metu, bet ir ateityje. Teisės doktrinoje yra virtinta analogiška pozicija, jog neturtinės žalos atlyginimas galimas tik tais atvejais, kai pakenkimas sveikatai yra sunkus ir sukelia itin neigiamus padarinius asmens gyvenimo kokybei¹²⁰.

LAT neturtinės žalos atlyginimo byloje laikosi pozicijos, jog svarbu nustatyti kokias vertybes buvo kėsintasi. Kuo svarbesnės vertybės, tuo stipriau ji ginama. Žalos dydžio nustatymas tiesiogiai susijęs su pažeisto objekto svarba. Kaip jau buvo minėta

---

¹²⁰CIRTAUTIENĖ, Solveiga. Neturtinės žalos atlyginimas kaip civilinė teisė gynimo būdas. Justitia, Vilnius, 2008, p. 98.

anksčiau, asmens sveikata yra viena svarbiausių visuomenės vertybių, todėl kasacinis teismas tokio pobūdžio bylose priteisia didžiausias žalos atlyginimo pinigines sumas.

Jau minėta, kad NADSD nenumato neturtinės žalos atlyginimo. Anot A. Veriko tai lemia šios rūšies socialinio draudimo specifika, šis draudimas skirtas kompensuoti tik dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos prarastas pajamas apdraustiems asmenims¹²¹. Galime daryti išvadą, jog asmuo patyręs neturtinę žalą, nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos atveju, turi teisę jos atlyginimui ne iš valstybės socialinio fondo, o iš darbdavio, kuris materialiai atsakingas atlyginti žalą šiais atvejais. Paminėtina tai, jog LAT savo nutartyse konstatuoja, jog, kai neturtinės žalos atlyginimo, kaip konstitucinio principo, neužtikrina galiojantys statymai, asmuo gali tiesiogiai remtis konstitucine žalos atlyginimo nuostatomis¹²².

Neturtinės žalos atlyginimo bylos dėl asmens sveikatos sutrikdymo yra specifinės tuo, jog teismas privalo atsižvelgti ne tik bendrus kriterijus, kurie tvirtinti CK 6.250 str. 2 d., bet ir specialius: pakenkimo sveikatai laipsnis ir pobūdis, sveikatos sutrikdymo trukmė, netekto darbingumo laipsnis, ligos progresavimo tikimybė, atsiradusius sveikatos sutrikdymo turinius ir neturtinius padarinius, galinčius ateityje atsirasti vairius nukentėjusio asmens gyvenimo pokyčius ir kitas aplinkybes, turinčias takos fiziniams ir dvasiniams išgyvenimams. LAT pabrėžia, jog tokiose bylose yra svarbu išlaikyti pažeistos asmens teisę, jam padarytos neturtinės žalos ir teisingos kompensacijos už šį pažeidimą pusiausvyrą.¹²³

Minėta, kad statymų leidimas nėra nustatęs aiškaus ir konkretaus neturtinės žalos dydžio nustatymo susiklosto nevienoda teismų praktika tokio pobūdžio bylose. Vienas iš pavyzdžių 2003 m. kovo 26 d. LAT nutartis civilinėje byloje 3K-3-371, kurioje pirmos instancijos teismas vertindamas neturtinės žalos atlyginimo dydį vertino žalos padarymo pasekmes: patirtas fizinis skausmas, pasikeitęs gyvenimo būdas, tam tikras gėdžiavimas, praradimas, depresija, subjaurota išvaizda. Ši patirta žala teismas vertino 270 000 Lt pinigine suma. Tuo tarpu apeliacinės instancijos teismas prioritetiniu kriterijumi laikė atsakovo turinį padėtį ir priteisė ieškovui 50 000 Lt. Kasacinis teismas šioje byloje

¹²¹ VERIKAS, Andrius. Darbuotojo sveikatai padarytos žalos atlyginimo sistema. *Jurisprudencija*, 2006, t. 11(89), p.64.

¹²² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. balandžio 2 d. nutartis civilinėje byloje V. M.v. UAB „Stamona“, Nr. 3K-3-173/2014.

¹²³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010 m. balandžio 13 d. nutartis civilinėje byloje V. D.v. VŠ K dainių pirminių sveikatos priežiūros centrų, Nr. 3K-3-170/2010.

pabr ų , jog tokio pob džio bylose yra svarbios visos aplinkyb s, ta iau asmens sveikatos sužalojimo atveju, svarbiausias kriterijus nustatin jant žalos atlyginimo dyd yra sveikatos sužalojimo pasekm s ir patirt žal vertino 120 000 Lt. Toje pa ioje byloje teis j kolegija nurod , jog neturtin s žalos atlyginimo srityje visiško žalos atlyginimo principas (*restitutio in integrum*) objektyviai negali b ti taikomas visa apimtimi, kadangi neturtin s žalos tiksliai vertinti ne manoma. statym leid jas numato pinig in satisfakcij , kuria siekiama kuo teisingiau kompensuoti nukent jusiojo patirt fizin , dvasin skausm ir kitus emocinius išgyvenimus¹²⁴. Teismas spr sdamas d l neturtin s žalos atlyginimo dydžio privalo stengtis kuo labiau nukent jusy j gr žinti *status quo*, ta iau asmuo negali atsidurti geresn je turtin je pad tyje negu buvo iki sveikatos sutrikdymo. Neturtin s žalos atlyginimo bylose svarbu, jog teismas vadovaut si ne tik teis s normomis, bet ir bendraisias teis s principais: teisingumo, s žiningumo, protingumo, proporcingumo, bei kitais, nes ši princip gyvendinimas tokio pob džio bylose gali užtikrint teising kompensavim už asmens patirtus išgyvenimus.

Matome, jog kiekviena individuali situacija kiekvienam teis jui gali atrodyti skirtinga, kadangi neturtin žala yra susijusi su moraliniu aspektu, o kiekvieno asmens poži ris moral yra skirtingas, nes j formuoja asmens sitikinimai, tam tikr vertybi skirtingas suvokimas, patirtis. Taigi statym leid jui yra sunku sukurti teis s normas, kurios konkre iai nustatyt , kokie žalos atlyginimo dydžiai turi b ti priteisti neturtin s žalos atvejais. A. R dzinskas pateikia pasi lym , jog nustatin jant neturtin s žalos dyd b t tikslinga skirti psichologin ir psichiatrin ekspertiz , leisti asmenims, kurie turi tam tikr speciali žini , vertinti asmens patirtus išgyvenimus¹²⁵. Ši nuomon yra pagr sta, nes ši sri i atstovai gal t objektyviau nustatyti asmens neturtinius praradimus, j intensyvum bei galimus padarinius ateityje, ta iau konkre i išgyvenim vertinimas tam tikra suma n ra j profesin sritis. Teismui tai gal t pad ti nustatin jant žalos dyd , bet konkre ios sumos priteisimas vis tiek likt teismo prerogatyva.

Vertinant darbuotojo patirt neturtin žal svarbu atsižvelgti tai, jog darbuotojui sužalojus sveikat ne tik prarandamas darbingumas ir kartu su juo patiriami nuostoliai, pasireiškiantys negautomis pajamomis, bet ir susilpn ja bendravimo galimyb s,

---

¹²⁴ Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2003 m. kovo 26 d. nutartis civilin je byloje N. Ž. v. UAB "Vilniaus troleibusai", ADB "Preventa", Nr. 3K-3-371/2003.

¹²⁵RUDZINSKAS, Antanas. Neturtin s žalos samprata bei jos kompensavimo problemos civilin je ir baudžiamojo proceso teis je. *Jurisprudencija*, t. 21 (13), p. 74.

profesiniai g džia, nutr ksta ryšys su kolegomis. Tai yra reikšmingos aplinkyb s kurias tur t atsižvelgti teismas vertinant neturtin s žalos dyd .

Neturtin s žalos dydžio nustatymui yra svarb s paties nukent jusiojo veiksmai, kurie gal jo b ti pagrindas žalai atsirasti ar jai padid ti bei žal padariusio asmens turtin pad tis. LAT yra nurod s, jog šie kriterijai n ra savarankiškas pagrindas mažinti ar didinti prašom priteisti neturtin s žalos atlyginimo dyd . Analizuojant žal padariusio asmens turtin pad t , kartu ir priteistin neturtin s žalos atlyginimo dyd , turi b ti vertinama tai, fizinis ar juridinis asmuo atsako už padaryt žal . Dideli pinigini sum priteisimas iš sunkiai besiver ian io ir turtin s pad ties pager jimo perspektyv neturin io fizinio asmens gali b ti jam nepakeliama našta, prilygstan ia nubaudimui. Kita vertus, abiem šalims yra svarbus teismo sprendimo vykdymo veiksmingumas, kai vertinamas žal padariusio asmens paj gumas išmok ti, teismo vertinimu, teising pinigini kompensacij už kitam asmeniui suteikt dvasin ir fizin skausm . Šiuo atveju vertinama priteisiamos kompensacijos dydžio realaus gavimo, išieškojimo iš atsakovo tikimyb ir nustatoma tokia pinigini kompensacija už neturtin žal , kuri pasiekt nukent jus j per proting termin ir b t jam aktuali, suteikt reali galimyb ja pasinaudoti¹²⁶.

Analizuojant atvejus, kai paties nukent jusiojo veiksmai l m žalos atsiradim aktuali 2008 m. balandžio 15 d. LAT nutartis, kurioje teismas pabr ž , jog jei darbuotojas nesilaik darb saugos normini akt taisykli ar elementariai nesivadovavo savisaugos reikalavimais, tai gali b ti pagrindas mažinti neturtin s žalos dyd ¹²⁷.

Teismai vertindami neturtin s žalos atlyginimo dyd privalo nustatyti ar tam tikri nukent jusiojo veiksmai nenul m žalos atsiradimo. Šis kriterijus yra svarbus diferencijuoti žal padariusiojo asmens atsakomyb . Šiuo klausimu yra svarbi LAT 2006 m. birželio 13 d. plenarin s sesijos byla 3K-P-276, kurioje teismas pabr ž , jog pagal CK 6.282 str. 1 d. tvirtint norm didelis nukent jusiojo neatsargumas pripaž stamas pagrindu žalos atlyginimui sumažinti arba visiškai atsisakyti j atlyginti; nurodyto straipsnio 2 d. norma yra išimtis iš bendrosios CK 6.282 str. 1 d., nustatanti, kad nukent jusio asmens kalt neatsižvelgiama išieškant d l maitintojo gyvyb s at mimo atsiradusi žal ir atlyginant laidojimo išlaidas. Teis j kolegija pažymi, kad, jeigu asmens, pavyzdžiui,

¹²⁶ Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2010 m. balandžio 13 d. A. J. J. v. UAB „Termesta“ ir V. S., Nr. 3K-3-167/2010.

¹²⁷ Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2008 m. balandžio 15 d. nutartis civilin je byloje I. L. v. UADB „Baltikums draudimas“, V. Š. ir V. P., Nr.3K-3-136/2008.

darbdavio, kaip didesnio pavojaus šaltinio valdytojo, atsakomyb yra be kaltės, tai ieškinys dėl didesnio pavojaus šaltinio padarytos žalos atlyginimo gali būti atmestas CK 6.282 str. 1 d. nustatytu pagrindu (dėl nukentėjusio kaltės) tik tada, kai padaroma išvada, jog žalos atsiradimo svarbiausia priežastis yra kalti nukentėjusiojo veiksmai. Tačiau kai nelaimingo atsitikimo darbe metu atimama gyvybė darbuotojui, kuris darbo vietoje nukentėjo nuo darbdavio valdomo didesnio pavojaus šaltinio, tai darbdavio kaltė, pasireiškianti nesugebėjimu užtikrinti kontrolę, kad darbo vietoje nebūtų vartojamas alkoholis ir kad nuo alkoholio apsvaigęs darbuotojas jo ir kitas asmenis saugumo užtikrinimui būtų nušalintas nuo darbo, teisingai kolegijos vertinimu, nėra pagrindas visiškai atleisti darbdavį nuo atsakomybės CK 6.282 str. 1, 2 d. nustatytais pagrindais¹²⁸.

Pažymėtina, tai jog sveikatos sužalojimo atvejais neturtinė žalos fakto nukentėjusiajam rodyti nereikia, bet reikalaujamos sumos dydis turi būti pagrįstas pagal bendrąjį rodinį imo taisyklę, tvirtintą Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 178 str.¹²⁹.

Apibendrinant teisės doktriną ir teismų praktiką galime daryti išvadą, jog vertinti neturtinę žalos dydį teismui yra sudėtinga ir skirtingose instancijose teismai dažnai turi nevienodą nuomonę priteisiant ieškovui neturtinę žalą. Nors teismams ir suteikta diskrecijos teisė vertinti neturtinę žalos dydį pagal savo vidinį sitikinimą, tačiau jie privalo atsižvelgti visus kriterijus, kurie yra svarbūs vertinant neturtinę žalą, Kadangi statymai leidžia nra nubr ž s aiški „rib“, kiek konkrečiu neturtinę žalos atveju gali reikalauti nukentėjusysis, šias gaires bando formuoti LAT. Analizuojant žemesni instancijose bylas matyti, jog neretai teismai nesivadovauja LAT nutartimis ir virtintais neturtinę žalos atlyginimo principais, taip priteisdami nukentėjusiam neproporcingą sumą patirtai neturtinei žalai. Nagrinėjant teismų praktiką pastebima, jog teismai vertinant neturtinę žalos dydį sveikatos sužalojimo atveju priteisia didesnes sumas, nes pripažįsta, jog asmens teisė sveikata yra absoliuti ir ji pripažįstama labiau ginama vertybe.

---

¹²⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinė sesija. 2005 m. birželio 13 d. nutarimas civilinėje byloje L.S. v. UAB „Vigidas“, Nr. 3K-P-276/2005.

¹²⁹ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2002, nr. 36-1340.

IŠVADOS

1. Darbuotojo teis s saugias bei sveikas darbo s lygas turinys gali b ti atskleidžiamas remiantis dviem aspektais. Tai, vis pirma, darbuotojo teis saugias ir sveikas darbo s lygas, kuri nustato ir garantuoja valstyb , t.y. pilie io teisinio statuso elementas. Antra, ši darbuotojo teis apima teis reikalauti iš atitinkam organizacij ar asmen , kad jie tinkamai organizuot darb ir užtikrint jo saug . Pastarieji turi imtis vis b tin priemoni , siekiant išvengti situacij , kelian i pavoj darbuotojo sveikatai bei gyvybei. Nevykdant šios pareigos, jie atsako statym nustatyta tvarka. Tai reiškia, kad ši darbuotojo teis laikoma konkre i darbo teisini santyki elementu.

2. Materialin atsakomyb už žal , padaryt darbuotojo sveikatai pasižymi ypatumais, kadangi darbdavio bei darbuotojo veiksmai darbe yra glaudžiai tarpusavyje susij . statymai numato atsakomyb darbdaviui už tai, kad jis neužtikrino saugi bei sveik darbo s lyg darbuotojui. Taciau teis s aktai pareigoja ir darbuotoj darbe r pintis savo saugumu bei saugoti sveikat , priešingu atveju darbdavio atsakomyb bus sumažinta arba visai eliminuota. statym leid jas suteik s teis atleisti darbdav nuo atsakomyb s, jei darbuotojas nereaguoja darbdavio pastabas d l darbo saugumo ir pats prisiima rizik . Taciau, jei bus nustatyta, kad darbdavys prival jo užkirsti keli šios rizikos prisi mimui, jis atsakys statym nustatyta tvarka.

3. statym leid jas pasirinko, kad kiekvienas, darbe sveikatos sužalojim patyr s darbuotojas, gaut teising kompensacij už padaryt žal , tiek iki NADSD sigaliojimo, tiek po jo. D l šios priežasties kartu su NADSD paliko galioti ir Žalos atlyginimo statymo nuostatas. Siekiant išvengti ši dviej teis s akt taikymo praktikoje problem , atsižvelgiama tokius kriterijus, kaip žalos sveikatai padarymo laikas, ar asmuo buvo draustas valstybiniu socialiniu draudimu, ar vykis pripaž stamas draudiminiu. NADSD taikome, jei žal patyr valstybiniu socialiniu draudimu apdraustas asmuo, šis vykis buvo pripažints draudiminiu ir vyko po 2000 m. sausio 1 d. Tuo tarpu žala, atsiradusi iki 2000 m. sausio 1 d. arba po 2000 m. sausio 1 d., jei susirgimas profesine liga buvo pripažintas nedraudiminiu, atlyginima Žalos atlyginimo statymo nustatyta tvarka.

4. Civilin atsakomyb už žal , padaryt darbuotojo sveikatai gali b ti pagrindiniu žalos atlyginimo b du arba papildomu. Kaip pagrindinis žalos atlyginimo b das ji taikoma tada, kuomet asmuo n ra apdraustas nelaiming atsitikim darbe ar susirgim profesine

liga socialiniu draudimu. Tuo tarpu kaip papildomas žalos atlyginimo b das civilin atsakomyb taikoma tais atvejais, kai socialinis draudimas nepadengia vis asmens patirt nuostoli , kai reikia atlyginti neturtin žal bei tada, kai vykis, d l kurio buvo patirti sužalojimai, yra pripažintas nedraudiminiu.

5. Atsižvelgiant tai, kad neturtin s žalos atlyginimo NADSD nereglamentuoja, nukent j s asmuo turi teis j gauti atskirai nuo socialinio draudimo išmok , remdamasis CK nuostatomis. Laikoma, kad neturtin žala turi kompensuoti asmeniui d l padaryt sužalojim dvasinius išgyvenimus, emocinius sukr timus, nepatogumus. Nors, neturtin žala negali b ti tiksliai vertinta pinigais, kas neleidžia šiuo atveju visa apimtimi taikyti visiško žalos atlygimo principo, šios žalos atlyginimas padeda maksimaliai sumažinti bei kompensuoti d l sveikatos sužalojimo patirt žal .

NAUDOTI ŠALTINIAI

Teisės norminiai aktai

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014.
2. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, nr. 74-2262.
3. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2002, nr. 36-1340.
4. Lietuvos Respublikos darbo kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2002, nr. 64-2569.
5. Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos statymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2003, nr. 70-3170.
6. Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo statymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1999, nr. 110-3207.
7. Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos statymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1994-08-17, Nr. 63-1231.
8. Lietuvos Respublikos žalos atlyginimo dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga laikinasis statymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1997, nr. 67-1656.
9. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. balandžio 29 d. nutarimas „Dėl nelaimingų atsitikimų darbe“. *Valstybės žinios*, 2008, nr. 51-1904.
10. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 m. rugsėjo 2 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo pensijų statymo 30 straipsnio (2005 m. gegužės 19 d. redakcija). *Valstybės žinios*, 2009, nr. 106-4434.
11. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. balandžio 18 d. nutarimas „Dėl teisės aktų, susijusių su socialinio draudimo bei kitų išmokų skaitymu žala ir atgrąžtinio reikalavimo teise“. *Valstybės žinios*, 2012, nr. 47-2309.
12. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. gruodžio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.270 straipsnio 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*, 2013, Nr. 126-6421.

Specialieji šaltiniai

1. Lietuvos Respublikos darbo kodekso komentaras, III dalis. Individualūs darbo santykiai. Vilnius: Justitia, 2004.
2. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė I. Vilnius: Justitia, 2003.
3. MIKELNAS, Valentinas. *Civilinės atsakomybės problemos: lyginamieji aspektai*. Vilnius: Justitia, 1995
4. BUBILAITYTĖ, Beata. *Darbdavio atsakomybė už darbuotojo sveikatai padarytą žalą*. Teisė, 2008, t. 67.
5. CIRTAUTIENĖ, Solveiga. *Neturintis žalos atlyginimas kaip civilinė teisė gynimo būdas*. Vilnius: Justitia, 2008.
6. KRASAUSKAS, Rytis. *Kai kurie Konstitucijos ir Darbo kodekso sąveikos aspektai*. *Jurisprudencija*, 2015, t. 22(1).
7. VERIKAS, Andrius. *Darbuotojo sveikatai padarytos žalos atlyginimo sistema*. *Jurisprudencija*, 2006, t. 11(89).
8. NEKROŠIUS, Ipolitas. *Darbo ir socialinės apsaugos teisė XXI amžiuje: iššūkiai ir perspektyvos*. *Tarptautinės mokslinės konferencijos medžiaga 2006 m. gegužės 11-13 d.* Vilnius. 2007, p. 51.
9. . . . , 1998, 10.
10. X, . . . , . . . , 2009, . 2.
11. . . . , 2011, 3.

Teism praktika

Lietuvos Aukš iausiojo Teismo praktika

- 1. Lietuvos Respublikos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija.** 1999 m. geguž s 26 d. nutartis civilin je byloje A.K. v. AB „Javin “, Nr. 3K-3-205/1999.
- 2. Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija.** 1999 m. spalio 13 d. nutartis civilin je byloje AB "Si las" v. V. Ramonas ir kt., Nr. 3K-3-601/1999.
- 3. Lietuvos Aukš iausiojo Teismo senato 2000 m. birželio 16 d. apžvalga „D l statym taikymo teism praktikoje nagrin jant civilines bylas d l atlyginimo turtin s žalos, padarytos eismo vykio metu“.** *Teism praktika*, 2000.07.27, Nr. 13.
- 4. Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija.** 2002 m. gruodžio 16 d. nutartis civilin je byloje M.B. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba Utenos rajono skyrius, Nr. 3k-3-1737/2002.
- 5. Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija.** 2003 m. kovo 26 d. nutartis civilin je byloje N. Ž. v. UAB “Vilniaus troleibusai”, ADB “Preventa”, Nr. 3K-3-371/2003.
- 6. Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus išpl stin teis j kolegija.** 2003 m. gruodžio 18 d. nutartis civilin je byloje A.J.B. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Šiauli skyrius, Nr. 3K-7-1115/2003.
- 7. Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija.** 2005 m. vasario 21 d. nutartis civilin je byloje T.K. v. Vilniaus miesto savivaldyb , AB Vilniaus gelžbetonini konstrukcij gamykla Nr. 3, AB „M-u iai“, Nr. 3K-3-103/2005.
- 8. Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus plenarin sesija.** 2005 m. birželio 13 d. nutarimas civilin je byloje L.S. v. UAB „Vigidas“, Nr. 3K-P-276/2005.
- 9. Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija.** 2006 m. birželio 27 d. nutartis civilin je byloje N. J. v. M. Žagminien s mon „Oldtaunas“, Nr. 3K-3-387/2006.
- 10. Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija.** 2008 m. vasario 26 d. nutartis civilin je byloje S. M. v. UAB „Yazaky Wiring Technologies Lietuva“, Nr. 3K-3-129/2008.
- 11. Lietuvos Aukš iausiojo Teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija.** 2008 m. balandžio 15 d. nutartis civilin je byloje I. L. v. UADB „Baltikums draudimas“, V. Š. ir V. P., Nr.3K-3-136/2008.

- 12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilini bylų skyriaus teisėjai kolegija.** 2008 m. gegužės 13 d. nutartis civilinėje byloje A. R. V. UAB „Viltis“ ir UAB „Šiaulių kelias“, Nr. 3K-3-219/2008.
- 13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilini bylų skyriaus teisėjai kolegija.** 2008 m. liepos 8 d. nutartis civilinėje byloje V. G. v. Lietuvos valstybės, Nr. 3K-3-364/2008.
- 14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilini bylų skyriaus teisėjai kolegija.** 2008 m. spalio 20 d. nutartis civilinėje byloje L.V. v. Ž. B. „Šiaulių statyba“, Nr. 3K-3-529/2008.
- 15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilini bylų skyriaus teisėjai kolegija.** 2008 m. lapkričio 10 d. nutartis civilinėje byloje L. K. ir V. K. V. AB „Lietuvos geležinkeliai“, Nr. 3K-3-476/2008.
- 16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilini bylų skyriaus teisėjai kolegija.** 2008 m. lapkričio 17 d. nutartis V. M., I. M., S. M. v. AB „Lietuvos geležinkeliai“, Nr. 3K-3-566/2008.
- 17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilini bylų skyriaus teisėjai kolegija.** 2009 m. balandžio 14 d. nutartis civilinėje byloje G. Š. v. UAB „Yazaki Wiring Technologies Lietuva“ Nr. 3K-3-174/2009.
- 18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilini bylų skyriaus teisėjai kolegija.** 2010 m. balandžio 13 d. nutartis civilinėje byloje V. D. v. VšĮ K. dainių pirminis sveikatos priežiūros centras, Nr. 3K-3-170/2010.
- 19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilini bylų skyriaus teisėjai kolegija.** 2011 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje A. K. v. UAB „Ratas“, Nr. 3K-3-114/2011.
- 20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilini bylų skyriaus teisėjai kolegija.** 2012 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje R. G. v. UAB „Druskininkų vandentiekis“ ir UAB „ERGO Lietuva“, Nr. 3K-3-13/2012.
- 21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilini bylų skyriaus teisėjai kolegija.** 2012 m. vasario 28 d. nutartis A.G. v. UAB „Gilova“, Nr. 3K-3-36/2012.
- 22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilini bylų skyriaus teisėjai kolegija.** 2013 m. sausio 10 d. nutartis civilinėje byloje Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Klaipėdos skyrius v. UAB „PZU Lietuva“, Nr. 3K-3-130/2014.
- 23. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjai kolegija.** 2013 m. sausio 15 d. nutartis baudžiamojoje byloje LV. v. G.E., Nr. 2K-112/2013.

- 24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija.** 2013 m. rugsėjo 18 d. nutartis civilinėje byloje E.K. v. AB „Baltijos“ laivų statykla, Nr. 3K-3-426/2013.
- 25. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija.** 2013 m. spalio 9 d. nutartis civilinėje byloje A. R. v. UAB „Šiaulių plentas“, UAB „Viltis“, Nr. 3K-3-473/2013.
- 26. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija.** 2014 m. sausio 1 d. nutartis civilinėje byloje Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyrius v. AB „Lietuvos draudimas“, Nr. 3K-3-405/2014.
- 27. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinis teisėjų kolegija.** 2014 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje V. P. v. D. D. ir kt., Nr. 3K-7-144/2014.
- 28. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija.** 2014 m. balandžio 2 d. nutartis civilinėje byloje V. M. v. UAB „Stamona“, Nr. 3K-3-173/2014.
- 29. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija.** 2015 m. gegužės 25 d. nutartis civilinėje byloje Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus skyrius v. „Lietuvos draudimas“, Nr. 3K-3-351-421/2015.
- 30. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinis teisėjų kolegija.** 2015 m. spalio 26 d. nutartis civilinėje byloje B.D. v. M.T., Nr. 3K-7-328-248/2015.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika

- 1. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija.** 2006 m. vasario 10 d. nutartis administracinėje byloje J. K. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus skyrius, Nr. A-502-765-06.
- 2. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija.** 2006 m. rugsėjo 5 d. nutartis administracinėje byloje V. Varėnos miškų urėdija v. Valstybinės darbo inspekcijos Alytaus skyrius, Nr. A-663-1275-06.
- 3. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija.** 2012 m. sausio 19 d. sprendimas administracinėje byloje E. V. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyrius, Nr. A502-104/2012.
- 4. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija.** 2012 m. gegužės 21 d. nutartis administracinėje byloje A. R. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Radviliškio skyrius, Nr. A-146-1246-12.

5. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teis j kolegija. 2013 m. lapkri io 28 d. sprendimas N. U. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Mažeiki skyrius, Nr. A-552-999-13.
6. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teis j kolegija. 2014 m. vasario 3 d. nutartis administracin je byloje K. N. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Klaip dos skyrius, Nr. A-552-207-14.
7. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teis j kolegija. 2014 m. balandžio 24 d. nutartis administracin je byloje L. J. ir M. J. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyrius, Nr. A⁵⁵²-586/2014.
8. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teis j kolegija. 2014 m. gruodžio 1 d. nutartis administracin je byloje S.T. v. „moni bankroto administravimo ir teisini paslaug biuras“, Nr. A-602-1147-14.
9. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teis j kolegija. 2014 m. gruodžio 17 d. nutartis administracin je byloje A.S. v. „Šilal s statyba“, Nr. A-525-2097-14.

Lietuvos apeliacinio teismo praktika

1. Lietuvos apeliacinio teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2011 m. balandžio 28 d. nutartis civilin je byloje Z. L., L. L v. UAB „Senrema“, Nr. 2A-9/2011.
2. Lietuvos apeliacinio teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2011 m. gruodžio 12 d. nutartis civilin je byloje V.M. v. „Leimesta“ ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Alytaus apskrities Lazdij skyrius, Nr. 2A-472/2011.
3. Lietuvos apeliacinio teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2013 m. liepos 11 d. nutartis civilin je byloje V. K., K. J., N. B. v. AB „Senoji Baltija“ ir UAB „Sedija“, Nr. 2A-561/2013.
4. Lietuvos apeliacinio teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija. 2013 m. rugpj io 12 d. nutartis civilin je byloje M.D. v. UAB „Gridins Enterprise“, Nr. 2A-629/2013.

Kit Lietuvos apygardos bei apylink s teism praktika

1. Kauno apygardos administracinio teismo teis j kolegija. 2011 m. lapkri io 21 d. nutartis administracin je byloje M. B., Ž. B. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Lazdij skyrius, Nr. Ik-878-353/2011.

2. **Kauno apygardos administracinio teismo teis j kolegija.** 2015 m. balandžio 18 d. sprendimas administracin je byloje G. K. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyrius, Nr. I-5685-365/2015.
3. **Kauno apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija.** 2013 m. liepos 2 d. nutartis civilin je byloje V. M. v. UAB „Stamona“, Nr. 2A-1210-259/2013.
4. **Klaip dos apygardos administracinio teismo teis j kolegija.** 2014 m. rugs jo 26 d. sprendimas administracin je byloje G. M. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Klaip dos skyrius, Nr. I-1383-386/2014.
5. **Klaip dos apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija.** 2016 m. kovo 31 d. nutartis civilin je byloje A. R. V. UAB (-), Nr. e2A-96-524/2016.
6. **Klaip dos apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis ja.** 2011 m. gruodžio 15 d. nutartis civilin je byloje V. K., K. J., N. B. v. UAB „Senoji Baltija“, ir UAB „Sedija“, Nr. 2-75-524/2011.
7. **Klaip dos apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija.** 2013 m. sausio 4 d. nutartis civilin je byloje E. K. v. AB „Baltijos“ laiv statykla, Nr. 2A-56-123/2013.
8. **Klaip dos apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija.** 2014 m. spalio 30 d. sprendimas civilin je byloje S. K. v. UAB Klaip dos j r krovini kompanijai „BEGA“, Nr. 2A-1237-123/2014.
9. **Šiauli apygardos administracinio teismo teis j kolegija.** 2015 m. balandžio 27 d. sprendimas administracin je byloje V.G. v. AB „ORLEN Lietuva“, Nr. I-972-621/2015
10. **Šiauli apygardos teismas.** 2010 m. sausio 27 d. nutartis civilin je byloje N. P., Ž. P., D. P., V. P. v. UAB „Hampidjan Baltic“, Nr. 2-16-40/2010.
11. **Šiauli apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija.** 2015 m. rugs jo 10 d. nutartis civilin je byloje V.J v. UAB „Fisanta“, Nr. 2A-453-569/2015.
12. **Vilniaus apygardos administracinio teismo teis j kolegija.** 2014 m. sausio 30 d. sprendimas O. M. v. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus skyrius, Nr. I-3538-208/2014.
13. **Vilniaus apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija.** 2011 m. gruodžio 5 d. nutartis civilin je byloje A.P. v. R.Stankevi individuali mon „Romeksas“, Nr. 2A-2754-302/2011.
14. **Vilniaus apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis ja.** 2013 m. sausio 21 d. nutartis civilin je byloje T. S., A. S., I. S. ir T. S. v. UAB „M ras, Nr. 2-555-881/2013.

- 15. Vilniaus apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija.** 2013 m. rugs jo 12 d. nutartis Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyrius v. UADB „Ergo Lietuva“, Nr. 2A-1940-781/2013.
- 16. Vilniaus apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija.** 2013 m. rugs jo 27 d. nutartis civilin je byloje N. P. ir D. P. v. UAB „NV Kavin “, Nr. 2A-3020-611/2013.
- 17. Vilniaus apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis ja.** 2014 m. sausio 10 d. nutartis civilin je byloje Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Utenos skyrius v. UADB „PZU Lietuva“, Nr. 2A-880-232/2014.
- 18. Vilniaus apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija.** 2014 m. birželio 23 d. civilin je byloje J.Š. v. UAB „Molesta“, Nr. 2A-661-565/2014.
- 19. Vilniaus apygardos teismo Civilini byl skyriaus teis j kolegija.** 2014 m. liepos 9 d. nutartis civilin je byloje D.H. v. (-), Nr. A-742-1056/2014.
- 20. Druskinink rajono apylink s teismas.** 2015 m. sausio 7 d. nutartis civilin je byloje G.H. v. AB „(-)“, Nr. I-211-2895/2015.
- 21. Druskinink rajono apylink s teismas.** 2015 m. rugpj io 11 d. nutartis civilin je byloje A.K. v. UAB „Dagira“, Nr. e-482-235/2015.
- 22. Druskinink rajono apylink s teismas.** 2015 m. spalio 7 d. nutartis civilin je byloje P.K. v. UAB „(-)“, Nr. I-1528-2536/2015.
- 23. Druskinink rajono apylink s teismas.** 2016 m. kovo 18 d. nutartis civilin je byloje G.J. v. (-), Nr. I-2013-589/2016.
- 24. Šaki rajono apylink s teismas.** 2012 m. sausio 30 d. nutartis civilin je byloje J.S. v. UAB “Saerimner”, Nr. 2-8-630/2012.
- 25. Šal inink rajono apylink s teismas.** 2016 m. kovo 17 d. nutartis civilin je byloje E.B. v. UAB (-), Nr. I-356-K539/2016.

Užsienio šali teism praktika

1. . c 20 2013 .
C. . „ ”, 1232(52).
2. . c 24 2014 .
. . „A ”, 7008(120).
3. . c 3 2014 .
A.E. „ ”, 1752(440).

4. . c 4 2015 .
A. . ,, ", 4215(145).
5. . c 8 2016 .
A.A. . ,, ", 1515(145).

Elektroniniai šaltiniai

1. Lietuvos Respublikos statistikos departamentas [interaktyvus; ži r ta 2016 m. birželio 14 d.]. Prieiga per internet : <http://www.stat.gov.lt/>.

SANTRAUKA

Magistro baigiamajame darbe yra nagrinėjami žalos, padarytos darbuotojo sveikatai, atlyginimo ypatumai. Šiame darbe objektas ištirti darbuotojo sveikatai padarytos žalos atlyginimo sistemą. Išsami išnagrinėti pasirinkti objektai leidžia pabrėžti magistrui baigiamajame darbe tikslus - išanalizuoti darbuotojo sveikatai padarytos žalos atlyginimo būdų ypatumus per teorijos bei teismų praktikos prizmą.

Baigiamajame darbe taip pat ištykoma analizuojant Lietuvos teismų praktiką. Ypač svarbus skirtumas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo jurisprudencijai, kuri jeigu sudaroma esminis žalos, padarytos darbuotojo sveikatai, atlyginimo sąlygos, vertinamos šio teisinio instituto praktinės problemos ir pateikiami šių problemų sprendimo būdai. Be to, nepaisant ir specialios literatūros, be kurios tyrimas nebūtų pilnvertis.

Magistro baigiamajame darbe sudarytos 4 skyriai, išvardys, šaltiniai sąrašas, sąnirukai lietuvių bei anglų kalbomis.

Pirmoje darbo dalyje „Darbuotojo teisės sveikas bei saugias darbo sąlygas“ analizuojamas darbuotojo teisės sveikas bei saugias darbo sąlygas turinys, vertinamos šios teisės užtikrinimo garantijos, jų užtikrinami subjektų pareigos. Antroje darbo dalyje „Darbdavio materialinės atsakomybės atsiradimo pagrindai ir sąlygos“ vertinamos sąlygos, kurioms esant sužalotas darbuotojas turi teisę prašyti materialinės kompensacijos už žalą, padarytą jo sveikatai. Trečioje darbo dalyje „Žalos atlyginimo teisinis reglamentavimas ir tvarka, darbuotojui susižalojus darbe“ analizuojamas žalos, padarytos darbuotojo sveikatai, atlyginimas pagal NADSD, Žalos atlyginimo statymo bei CK nuostatas, vertinama ši žalos atlyginimo būdų tarpusavio sąveika, žvelgiama šios sistemos privalumai bei trūkumai. Ketvirtoji darbo dalis „Darbuotojo patirtos neturtinės žalos atlyginimas“ skirta neturtinės žalos atlyginimo klausimams aptarti, jos nustatymo kriterijams vertinti, sąvokai apibrėžti.

Darbo baigiamajame darbe pateikti išvados, kurių sekant būtų, kad praktikoje taikomi skirtingi žalos, padarytos darbuotojo sveikatai, atlyginimo būdai sudaro vieną bendrą tokios žalos atlyginimo sistemą. Kartu taikomi, vienas kitą papildantys žalos atlyginimo būdai, nukentėjusiam darbuotojui kompensuoja ne tik jo turtinius praradimus, tačiau ir dvasinius, tokiu būdu minimalizuojant jo patirtus sužalojimus.

SUMMARY

Thesis: "Features of Compensation for the Damage to Employee Health"

Master thesis analysis features of a compensation for the damage to employee health. The object of this work is to analyze a system of compensation for the damage to employee health. The definite goal of the master thesis – to analyze the ways of compensation related to the employee health damage within theoretical and case-law frames – allows to carry out a detailed analysis.

The theme of the final work is widely discussed by analyzing Lithuanian case-law. The special attention is paid to the Lithuanian Supreme Court jurisprudence, which has formulated the fundamental provisions of compensation for the damage to the employee's health, evaluates practical problems of this institution and provides ways to solve these problems. Of course, the specified literature is also used. Without it the work would be inadequate.

The final work is composed of introduction, 4 parts, conclusions, references and summaries in Lithuanian and English. The first part of the work "Employee's Right to Healthy and Safe Working Conditions" analysis the content of the healthy and safe working conditions, evaluates the guarantees ensuring these rights and duties of the subjects to ensure them. The second part of the work "Basis and Conditions for Occurring Employer's Material Responsibility" evaluates conditions under which the injured employee has a right to request material compensation for the damage to his or her health. The third part of the work "Legal Regulation and Procedure of Compensation for Damage to Employee's Health at Work" analysis the compensation for the damage to the employee's health according to Social insurance law on accidents at work and occupational illness and provisions of Temporary law and CC, evaluates interconnection between these ways of compensation for damage and reveals advantages and disadvantages of such system. The fourth part of the work "Compensation for Non-Material Damage Suffered by Employee" is dedicated to discuss issues related to compensation for non-material damage, to evaluate its determination criteria and to define the concept.

The work ends with the conclusions, which state that different ways of compensations for the damage to the employee's health applied in practice constitute single and general compensation for damage system. Together applied and complementary ways of

compensation for damage not only compensate suffered employee's material losses, but also moral losses and in such a way minimize injuries he or she suffered.